

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Sara Cimprič

Brezposelnost mladih v občini Ribnica

Diplomsko delo

Ljubljana, 2018

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Sara Cimprič

Brezposelnost mladih v občini Ribnica

Diplomsko delo

Mentorica:izr. prof. dr. Barbara Kresal

Ljubljana, 2018

ZAHVALA

Najprej bi se rada iskreno zahvalila svoji družini, mamici, atiju, bratu in Andražu. Zahvalila bi se jim za vso podporo in pomoč, ki so mi jo nudili skozi celotno pot izobraževanja in nenazadnje pri pisanju diplomske naloge. Starša sta me bodrila skozi vsa leta šolanja in mi bila v oporo, brez njiju mi ne bi uspelo zaključiti šolanja, ki sta mi ga tudi sicer omogočila. Njim bi se rada zahvalila za vse spodbude, vse izrečene besede, vso energijo in dobro voljo, ki so jo vložili v moj uspeh. Za vse sem jim neizmerno hvaležna.

Zahvaljujem se tudi mentorici izr. prof. dr. Barbari Kresal za napotke pri pisanju diplomskega dela.

"If you find a way with no obstacles, it probably doesn't lead anywhere."

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Sara Cimprič

Naslov diplomske naloge: **Brezposelnost mladih v občini Ribnica**

Mentorica: izr. prof. dr. Barbara Kresal

Kraj: Ljubljana

Leto: 2018

Št. strani: 132

št. prilog: 3

št. tabel: 0

št. slik: 0

Ključne besede: brezposelnost; mladi; doživljanje brezposelnosti

POVZETEK

Z diplomskim delom sem želela poudariti, kako brezposelnost vpliva na mladega človeka, upoštevajoč dejstvo, da je nezaposlenost eden izmed najbolj perečih družbenih problemov. Brezposelnost mladih je značilna za območje celotne Republike Slovenije, ker pa stanujem v občini Ribnica, sem se osredotočila na raziskovanje tukajšnje problematike brezposelnosti mladih. V teoretičnem delu sem najprej predstavila mlade in mladost, pomen dela mladim, nato okoliščine prehoda mladih v zaposlitev ter njihove značilnosti na trgu dela. Prav tako sem opredelila brezposelnost, nekatere načine reševanja brezposelnosti in načine iskanja zaposlitve. Navedla sem tudi posledice brezposelnosti mladih ter opisala sivo ekonomijo oz. delo na črno. V empiričnem delu sem predstavila rezultate kvalitativne raziskave, ki sem jo izvedla med mladimi brezposelnimi v občini Ribnica. Mladi brezposelni se soočajo s socialno izključenostjo, raznimi psihološkimi težavami, tudi pomanjkanjem motivacije ter podobnimi problemi in spremembami v njihovih življenjih. Ugotavljam, da bi bile potrebne razne spremembe za uspešnejše reševanje problematike brezposelnosti mladih v občini Ribnica v povezavi v Zavodom Republike Slovenije za zaposlovanje, delodajalci, tudi načini dojemanja samega dela in zaposlenosti.

Title: Youth Unemployment in the Municipality of Ribnica

Key words: unemployment; youth; experience unemployment

ABSTRACT

In my diploma paper I wanted to point out the affect of unemployment on young people, taking into account the fact that unemployment is one of the most serious social problems. Youth unemployment is typical for the area of the whole Republic of Slovenia but since I am the resident of the municipality of Ribnica, I focused on exploring the local youth unemployment. In the theoretical part, I introduced young people, the importance of work to them, then the circumstances of young people's transition into employment and their characteristics in the labour market. Furthermore, I defined unemployment, some ways of solving it and I also mentioned ways of searching for employment. I have also listed the consequences of youth unemployment and described the shadow economy or moonlight. In the empirical part, I have presented the results of the qualitative research I investigated among young unemployed people in the municipality of Ribnica. Young unemployed people are facing social exclusion, various psychological problems, including lack of motivation and similar problems, as well as changes in their lives. I found out that there need to be various necessary changes conducted for more effective solving of the youth unemployment in the municipality of Ribnica in association with the Employment Service of Slovenia, employers, as well as the ways the work and employment are perceived.

Kazalo

1	TEORETSKI UVOD.....	1
1.1	MLADI IN MLADOST.....	1
1.1.1	DRUŽBENI POLOŽAJ MLADIH	3
1.1.2	MLADI ODRASLI	3
1.1.3	MLADI, KI SO OPUSTILI ŠOLANJE	4
1.2	POMEN DELA MLADIM DANES.....	5
1.3	OKOLIŠČINE PREHODA MLADIH V ZAPOSLOVANJE	6
1.3.1	STRUKTURNI DEJAVNIKI	7
1.3.2	INSTITUCIONALNI DEJAVNIKI.....	7
1.3.3	INDIVIDUALNI DEJAVNIKI.....	8
1.3.4	PROBLEMATIKA POZNEGA PREHODA MLADIH V ZAPOSLOVANJE	8
1.4	ZNAČILNOSTI MLADIH NA TRGU DELOVNE SILE.....	9
1.4.1	ZNANJE.....	9
1.4.2	DELOVNE IZKUŠNJE	9
1.4.3	SOCIOKULTURNI KAPITAL	10
1.5	VLOGA SPOLA NA TRGU DELOVNE SILE.....	10
1.6	SOCIALNA RANLJIVOST MLADIH.....	11
1.7	BREZPOSELNOST	12
1.7.1	MERJENJE BREZPOSELNOSTI.....	13
1.7.2	REŠEVANJE BREZPOSELNOSTI MLADIH	14
1.7.3	NAČINI ISKANJA ZAPOSLOVANJA	16
1.8	POSLEDICE BREZPOSELNOSTI MLADIH	17
1.8.1	PSIHOSOCIALNE POSLEDICE BREZPOSELNOSTI MLADIH.....	18
1.8.2	SAMOPODOBA BREZPOSELNIH MLADIH	20
1.9	BREZPOSELNOST IN SOCIALNO DELO	21
1.10	SIVA EKONOMIJA.....	23
1.10.1	DELO NA ČRNO	23
1.11	BREZPOSELNOST V OBČINI RIBNICA.....	25
2	PROBLEM.....	26
3	METODOLOGIJA.....	28
3.1	VRSTA RAZISKAVE, MODEL RAZISKAVE IN TEME	28
3.2	RAZISKOVALNI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV	29
3.3	POPULACIJA IN VZORČENJE (SUBJEKTI).....	30
3.4	ZBIRANJE PODATKOV	30
3.5	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV	31
3.6	FAZE RAZISKAVE.....	32
4	REZULTATI.....	33

4.1	RAZLOGI ZA BREZPOSELNOST MLADIH	33
4.2	VPLIV IZOBRAZBE NA BREZPOSELNOST MLADIH	35
4.3	NAČINI ISKANJA ZAPOSLOTVE	37
4.4	PREŽIVLJANJE BREZPOSELNIH MLADIH.....	39
4.5	DELO NA ČRNO	40
4.6	IZKUŠNJE Z ZAPOSLOTVAMI OZ. DELOM.....	41
4.7	DISKRIMINACIJA PRI ISKANJU ZAPOSLOTVE	43
4.8	DELOVNA MESTA V OBČINI RIBNICA	44
4.9	POVEZAVA MED BREZPOSELNOSTJO TER PSIHIČNIM POČUTJEM IN SAMOPODOBO.....	46
4.10	POMEN DELA MLADIM	47
5	RAZPRAVA IN SKLEPI	49
6	PREDLOGI.....	63
7	UPORABLJENA LITERATURA	66
8	PRILOGE.....	74
8.1	ZAPIS INTERVJUJEV Z OZNAČENIMI IZJAVAMI	74
8.2	ODPRTO KODIRANJE.....	97
8.3	OSNO KODIRANJE.....	122

1 TEORETSKI UVOD

1.1 MLADI IN MLADOST

Mladost zaznamuje veliko prehodov. Najprej govorimo o biografskem prehodu od otroštva k odraslosti. To je prehod od nižje k višji fazi življenjskega cikla, povzema pa tudi več drugih pomembnih prehodov, in sicer prehod od fluidne in disperzne zavesti posameznika o sebi k zgrajeni podobi o sebi in svojem mestu v družbi, prehod od razmeroma omejenega spektra socialnih vlog otroka in mladostnika h kompleksnim socialnim vlogam odraslega človeka, mladost je tudi prehod od šolskih dejavnosti in pretežno porabniško ter prostočasno usmerjenih dejavnosti k svetu dela in zaposlitve, prehod od ekonomske odvisnosti od drugih k ekonomski neodvisnosti in samoodgovornosti, prehod od pretežnega sprejemanja znanja in informacij k uporabi le-teh ter prehod od pravno in politično nekompetentne osebe k politični polnoletnosti in pravno odgovorni osebi (Ule in Mihelj, 1995).

Tudi sama menim, da sta najpomembnejša koraka mlade osebe na poti v odraslost prehod na trg dela in hkratio doseganje ekonomske neodvisnosti. Prav tako pa zame pomemben prehod predstavlja prehod iz primarne družine v lastno gospodinjstvo in načrtovanje lastne družine.

Ule (1996a) pravi, da ni nobena od tradicionalnih navidezno utemeljenih opredelitev mladine povsem ustrezna. Bodisi, da definicije apriorno tlačijo v isto socialno skupino ljudi zelo različnih družbenih izvorov in položajev, kot je šolajoča se, zaposlena, brezposelna mladina, ali pa se zadovoljujejo s postavljanjem zgornje in spodnje starostne meje, znotraj katere naj bi bila umeščena mladost. Konceptualna nejasnost in neopredeljenost pojmov mladih in mladine sta po svoje izraz dejanske razpršenosti družbenih skupin oz. življenjske dobe, ki jo poskušamo zajeti z omenjenima pojmomoma. Avtorica še ugotavlja, da sta pojma mladost in mladina medsebojno tesno povezana. V nekaterih jezikih tako za oboje obstaja tudi isti izraz, npr. nemški Jugend, angleški Youth in francoski jeunesse.

Mladost vtisne svoj pečat odraščajočemu posamezniku, ko jo sprejme in ovrednoti. Če nekdo doživlja in razume mladost kot dobo samih omejitev, bo vse svoje upe polagal v čim hitrejšo slovo od mladosti. Pri tem bo zanemaril pozitivne izkušnje mladosti, kar bo

zoževalo njegov osebni razvoj. Nasprotno pa bo posameznik, ki ima možnost, da doživlja in razume svojo mladost kot čas za pridobivanje raznolikih izkušenj, doživljal mladost kot avtonomno obdobje, ki ima svoj pozitivni smisel sama v sebi in bo zato to obdobje tudi želel podaljševati (Ule, 1996b, str. 76).

Posameznika se toliko bolj razlikuje od otroštva, kolikor bolj zrel je mladostnik pri svojih dejanjih, motivih, razmišljanju in čustvovanju. To od njega zahteva neodvisnost od avtoritete staršev in drugih skrbnikov iz njegovega otroštva. Toda po drugi strani lahko posameznik to neodvisnost potrdi le pred drugimi odraslimi, kar pa zopet zahteva ujemanje s pričakovanji odraslih, ki so zanj zdaj pomembni. Teh pričakovanj oz. meril odraslosti ni postavil ali uveljavil mladostnik sam, ta merila postavi okolica in mlada oseba na njih ne more vplivati. Glavna merila odraslosti so tako ekonomska neodvisnost, redna zaposlitev, konec šolanja, zakonska zveza in osnovanje družine. Mladi pa lahko tudi odklonijo vlogo mladostnika in predčasno stopijo v odraslost, ko npr. predčasno končajo šolanje, se zaposlijo, poročijo. To gre običajno na škodo posameznika, ker se mu znižata materialna in socialna raven življenja (Ule, 1998).

Enotne definicije, ki bi opredelila mlado osebo in mladost, ni. Različne institucije jo različno definirajo, Združeni narodi in Mednarodna organizacija med mlade osebe uvrščata posameznike med 15. in 24. letom starosti. Aktivna politika zaposlovanja je zgornjo mejo postavila pri 25. letu starosti (Počivavšek, 2006).

Urad Republike Slovenije za mladino mlade opredeljuje kot mladostnike in mlade osebe obeh spolov, ki so stare od 15. do dopolnjenega 29. leta (Urad Republike Slovenije za mladino, b.d.).

Posamezniki se v obdobju mladosti vključujejo v vse pomembnejše družbene vloge, s katerimi je določena odraslost. Tako razvijajo socialne veščine in sposobnosti za prevzemanje statusa odrasle osebe na delovnem, partnerskem, političnem in kulturnem področju. Za sodobne družbe je značilna predvsem naraščajoča dinamika sprememb, ki posameznikom prinaša različna nova tveganja, zaradi česar je na udaru tudi proces odraščanja mladih. Najbolj očitna posledica tega je podaljševanje obdobja mladosti v pozna dvajseta ali celo zgornja trideseta leta in vse kasnejše ekonomsko osamosvajanje mladih (Trbanc, 2005).

Kuhar in Ule (2011) menita, da je stanje odvisnosti od staršev in avtonomije eden izmed najbolj določujočih vidikov življenj mladih odraslih. Velika razlika se kaže med Severno in Južno Evropo, saj na severu mladi zapustijo dom staršev pri povprečni starosti zgodnjih dvajsetih let, na jugu pa do zgodnjih tridesetih in so tako vse bolj ekonomsko odvisni od svoje izvorne družine. Do tega jih je privedla ne le brezposelnosti, temveč tudi podaljševanje izobraževanja, pomanjkanje učinkovitih ukrepov, ki bi olajšali vstop na trg dela in nestabilnost povpraševanja po delovni sili.

1.1.1 DRUŽBENI POLOŽAJ MLADIH

Položaj mladih se je v zadnjih desetletjih izrazito poslabšal. Na eni strani se povečuje stopnja brezposelnosti mladih, po drugi pa so vse bolj pogoste nestalne in manj kvalitetne oblike zaposlovanja (Klanjšek in Lavrič, 2011).

Na proces mladosti je najbolj vplivala modernizacija v dvajsetem stoletju. Za vse oblike mladosti v preteklosti je bilo značilno, da je bila statusna neusklajenost najbolj poudarjena v času izteka mladosti. Stabilnost življenjskega poteka se je zmanjšala zaradi rastočega preloma v možnostih zaposlitve, delovnih razmerah, delovnih pogodbah in zaslužkih med razredom profesionalnih podjetnikov in običajnimi delavci. Ta razvoj ni omejil le kontinuitete zaposlitvene kariere delavca, temveč vpliva tudi na načrtovanje profesionalne kariere in posledično na načrtovanje vsakdanjega življenja in družine (Kuhar in Ule, 2011).

Mlada generacija je socialno, kulturno in življenjsko stilno neizoblikovana, kar je razlog za oznako "generacija x". Mladi zavzemajo podoben družbeni položaj kot ga imajo stigmatizirane skupine, torej položaj nedorasle, nekompetentne in potencialno odklonske skupine (Kuhar in Ule, 2002, str. 42).

1.1.2 MLADI ODRASLI

Kuhar in Ule (2003, str. 40) govorita o tem, da se je glede na preplet življenjskih stilov mladih in odraslih med klasično mladostjo in odraslostjo razvilo novo t.i. predodraslo obdobje, kamor spadajo t.i. mladi odrasli. Njihove glavne značilnosti so, da se dalj časa izobražujejo, so brezposelni, živijo v primarni družini ali s partnerjem, a v večini primerov brez otrok. Mladi odrasli ne želijo biti del tradicionalne odraslosti, ampak raje izkoristijo daljše obdobje svobode, čas brez obveznosti in kombinacijo dejavnosti, ki so tradicionalno značilna za različna življenjska obdobja.

Mladi imajo različne izhodiščne položaje na prehodu v odraslost ali zaposlitev. Tako govorimo o mladih z omejenimi resursi, ki so pod pritiskom negotovih zaposlitev, brezposelnosti in večkratnega usposabljanja, mladih z znatnimi resursi, ki se svobodno odločajo glede na svoje potrebe, o mladih, ki bi želeli poskusiti nove možnosti v povezavi z delom in izobraževanjem, a so zaradi različnih pritiskov prisiljeni svoje poklicne in izobraževalne želje prilagoditi standardiziranim potekom usposabljanja, prav tako pa ločimo mlade, ki podaljšujejo odvisnost od staršev zaradi nezadostne socialne varnosti in položaja brezposelnosti (Rapuš Pavel, 2005).

Nekateri mladi odrasli to obdobje doživljajo kot podaljšano obdobje odkrivanja samega sebe, drugi pa se počutijo marginalizirano in brez pravih možnosti za uspeh v življenju. Leskošek (2009, str. 209) opozarja, da so starši in otroci že zgodaj prisiljeni načrtovati nadaljnjo pot otrok v odraslost, saj morajo vse prej sprejemati pomembne odločitve. Zgodnje odločitve tako predpostavljajo individualno odgovornost, hkrati pa primanjkuje mehanizmov, ki bi mladim omogočali ekonomsko odvisnost. Življenjske poti posameznikov postanejo nepredvidljive ob prehodu iz izobraževanja v zaposlitev in iz družine v samostojnost.

1.1.3 MLADI, KI SO OPUSTILI ŠOLANJE

Osipniki so tisti del populacije mladih, ki so zaradi prezgodnjega izstopa iz izobraževalnega sistema in posledičnega pomanjkanja poklicne kvalifikacije deprivilirani v družbi, nadaljnjem izobraževanju ter na trgu dela, ker so zaradi nizke izobrazbe težje zaposljivi oz. opravljajo slabo plačana občasna dela ali delo na črno. Ker nimajo poklicne kvalifikacije, so na trgu dela postavljeni v podrejen položaj, tako imajo veliko več možnosti od ostalih, da postanejo brezposelni. Potisnjeni so na družbeni rob, saj nimajo veliko možnosti za dostojno življenje. Tudi sami se odtujujejo od družbe, izpostavljeni pa so socialni izključenosti in družbeni marginalizaciji. Osipništvo ima posledice tudi na širšo družbo, saj s tem postane več ljudi odvisnih od pomoči države, povečujejo se torej stroški države, zmanjšuje pa se delež aktivnega prebivalstva, ki pripomore k povečanju družbenega proizvoda. Mladi osipniki so tudi bolj nagnjeni h kriminalnim dejanjem in zdravstvenim težavam (Ignjatović, 2007).

V Sloveniji je bil z namenom zmanjševanja socialne izključenosti najbolj ogrožene skupine mladih šolskih osipnikov v devetdesetih letih razvit javnoveljavni program neformalnega izobraževanja odraslih, in sicer Projektno učenje za mlajše odrasle (PUM). Kot njegova nadgradnja je na podlagi izkušenj programa PUM in ob upoštevanju novih družbenih okoliščin nastal nov program neformalnega izobraževanja, Projektno učenje mlajših odraslih (PUM-O). V PUM-O se vključujejo mlajši odrasli od 15. do dopolnjenega 26. leta starosti, ki imajo status brezposelne osebe, status iskalca prve zaposlitve, niso vključene v izobraževanje in se pri izobraževanju srečujejo s težavami, ki lahko vodijo v prekinitve šolanja. Temeljni cilj programa je razvijati potencialne ranljivih mlajših odraslih za uspešno vključevanje v izobraževanje, razvijanje poklicne identitete in tako uspešno vključevanje na trg dela ter uspešno socialno integracijo (Andragoški center Republike Slovenije, b.d.).

Tudi primerjava izobrazbene strukture brezposelnih in zaposlenih mladih kaže, da je izobrazbena struktura mladih, ki so zaposleni, višja od izobrazbene strukture brezposelnih mladih. Iz tega lahko razberemo, da torej višja izobrazba vpliva na večjo možnost zaposlitve (Trbanc, 2007).

1.2 POMEN DELA MLADIM DANES

O pripisovanju pomena dela in oceni centralnosti dela v življenju posameznikov zasledimo deljena in nasprotna si stališča. Nekateri menijo, da delo ter delovna etika izgubljata pomen, saj ljudje delajo v vedno bolj nestabilnih delovnih razmerah, veliko ljudi je brezposelnih ali pa pogosto spreminjajo poklice in delovna mesta. Stabilna zaposlitev za nedoločen čas s polnim delovni časom danes postaja privilegij manjšine. Vedno več je brezposelnih, vse več ljudi je zaposlenih v nestandardnih oblikah dela, kot so npr. začasno, občasno delo, delo za polovični delovni čas ipd. Spet drugi pa so mnenja, da čeprav so se vsebine, oblike in način dela, spremenili, za večino ljudi delo ostaja centralna dejavnost in vir identitete (Kanjuro Mrčela, 2002).

Beck (2000) pravi, da delo ostaja vrednota. Družba je po njegovem mnenju družba dela, okoli katerega se vse vrti. Delo pomeni vključenost v družbo, plačano delo pa predstavlja identifikacijsko točko in s tem nadvse pomemben del posameznikove identitete.

Baltes, Lindenberger in Staudinger (1998) so proučevali, katera področja posameznikovega delovanja so prioriteta pri mladih odraslih. V presečni študiji so ugotovili, da med prvimi štirimi področji po pomembnosti zaseda najvišje mesto delo, nato sledijo prijatelji, družina in neodvisnost (Klemenčič, 2006).

Zorc Maver (2007) navaja pomene, ki jih ima plačano delo za posameznika, pomembna je torej varnost in priznanje, socialna integracija in razvoj identitete, okrog dela se tudi centrirajo socializacijski ter življenjski poteki. Delo tako prinaša socialno priznanje in možnost udeležbe pri oblikovanju družbenega in individualnega življenja. Za mlade velja vstop v zaposlitveni sistem pomemben kazalec za doseg statusa odraslega. Pri tem igra pomembno vlogo pojem avtonomije glede zmožnosti mladostnika za pridobitev materialnih sredstev za preživetje, kot tudi pojem socialne integracije, kjer mladostnik prek zaposlitve doseže status odraslosti in vključenosti v družbo.

Prehod iz izobraževanja v bolj ali manj stabilno zaposlitev je eden izmed ključnih dejavnikov, ki mlade postavi na položaj enakopravnih članov družbe. Zaposlitev zagotavlja ekonomsko neodvisnost mladih in možnost dolgoročnega načrtovanja življenja, družine, kariere, stanovanjskih razmer itd. (Trbanc, 2005a).

Strikker (po Ule 2008, str. 178) meni, da mladi od dela danes pričakujejo več kot so nekdaj, ko je bil pomemben predvsem zaslužek. Danes si želijo tudi dobrih medsebojnih odnosov, dobrega komuniciranja z nadrejenimi, samouresničenja, dopolnilnega izobraževanja. Če delo tega ne ponuja, ga občutijo kot obremenitev, kot nujno obveznost. Mladi tako zavračajo slabe pogoje dela, ne pa dela nasploh.

Coleman in Husen (op. cit., str. 186) ugotavljata, da je v preteklosti posameznik vstopil v podjetje s predpostavko, da bo tu ostal vse življenje. Danes pa je zaposlitev postala negotova, predvsem v zahodnem svetu. Mladi želijo delo, ki jim omogoča ugodno ravnotežje z zasebnim življenjem, tu pa se pojavlja nova oblika odgovornosti, kjer je vse manj ljudi pripravljenih svoje občutke in zasebno življenje podrediti karieri.

1.3 OKOLIŠČINE PREHODA MLADIH V ZAPOSILITEV

Različne študije brezposelnosti in zaposlovanja mladih opozarjajo na različne dejavnike, ki vplivajo na hitrost in gladkost prehodov mladih iz šolanja v zaposlitev, prav tako pa

pojasnjujejo gibanje njihove brezposelnosti. V grobem jih lahko razdelimo na strukturne institucionalne na makro ravni in na individualne na mikro ravni.

1.3.1 STRUKTURNI DEJAVNIKI

Med strukturne dejavnike uvrščamo demografske in različne ekonomske dejavnike, vključno z dejavniki delovanja trga delovne sile. Med demografskimi dejavniki na hitrost zaposlovanja mladih najbolj direktno vpliva velikost mladih generacij, ki zapuščajo izobraževanje in iščejo zaposlitev. Glede na spremenjeno demografsko strukturo evropskih populacij in glede na demografske napovedi lahko pričakujemo, da bo v prihodnosti prišlo do pomanjkanja delovne sile. Na podlagi tega bi bilo logično pričakovati, da se bo brezposelnost mladih zmanjševala in da bodo dobro izobraženi mladi med najbolj iskanimi kategorijami delovne sile. Slednje pa je predvsem odvisno od različnih ekonomskih dejavnikov, kot sta obseg in struktura povpraševanja po kadrih ter usklajenosti prilivov glede na strukturo aktualnega povpraševanja (Trbanc, 2007).

1.3.2 INSTITUCIONALNI DEJAVNIKI

Trbanc (2007) pove, da med institucionalne dejavnike štejemo dejavnike povezane s strukturo in organizacijo izobraževalnega sistema (splošno, poklicno in strokovno izobraževanje), povezave med šolami in delodajalci ter institucionalizirane prehode iz šolanja v zaposlitev, kot so vajeništvo, opravljanje delovne prakse pri delodajalcih, pripravništvo, štipendije, programi zaposlovanja za iskalce prve zaposlitve ipd. Država je tista, ki ureja prehod v zaposlitev in spodbuja zaposlovanje mladih, a je izrednega pomena, da pri tem sodelujejo tudi potencialni delodajalci. Podatki o višini mladinske brezposelnosti že vrsto let kažejo, da je prehod mladih v zaposlitev lažji in hitrejši v državah z izobraževalnimi sistemi, ki omogočajo poklicno specifične kvalifikacije in usposabljanja na ravni sekundarnega in post-sekundarnega izobraževanja. V državah, v katerih je vpetost delodajalcev v sisteme izobraževanja velika, so stopnje mladinske brezposelnosti nižje v primerjavi z državami, kjer je vpetost delodajalcev manjša. Poleg tega je pomembna tudi splošna zavzetost delodajalcev za zaposlovanje mladih, kar je odvisno tudi od spodbud politike zaposlovanja.

1.3.3 INDIVIDUALNI DEJAVNIKI

Med individualne dejavnike pa razumemo tiste lastnosti, pravi Trbanc (2007), po katerih se mladi razlikujejo od starejših kategorij delovne sile. To so lahko konkurenčne prednosti mladih na trgu delovne sile ali pa pomanjkljivosti. Gre za lastnosti, ki so lahko dejanske oz. objektivno določljive, kot npr. novo znanje in pomanjkanje delovnih izkušenj, lahko pa so le splošne predstave, ki jih imajo o mladih delodajalci. Mladim se tako že tradicionalno pripisuje manjša odgovornost, manjša pripadnost, nestalnost, neresnost, nezrelost, nagnjenost k spremembam utečenih praks in podobne lastnosti, zaradi katerih naj bi za delodajalce predstavljali tvegano delovno silo. Po drugi strani pa so mladi dovezetnejši za spremembe v delovnem procesu, bolj inovativni, prilagodljivi in manj zahtevni, zaradi česar so pogosto pripravljene sprejeti slabše zaposlitve, začasne ali delne zaposlitve ali delo v bolj neugodnem delovnem času.

1.3.4 PROBLEMATIKA POZNEGA PREHODA MLADIH V ZAPOSLOITEV

Mladi v Sloveniji se srečujejo s težavnim preходом iz izobraževanja na trg dela. Na tak položaj mladih na eni strani vplivajo gospodarska gibanja ter trendi zaposlovanja in brezposelnosti. Prav tako pa je ta prehod bistveno zaznamovan s slabo povezavo med izobraževalnim sistemom in trgom dela. V povprečju po zaključku šolanja na zaposlitev čakajo deset mesecev. Mladi so ena izmed najbolj ranljivih družbenih skupin na trgu dela. Pri iskanju prve zaposlitve so primorani sprejeti nestalna in negotova delovna mesta, ki so slabše plačana, gre za zaposlitve za določen čas, dela se tudi ne skladajo s pridobljeno formalno izobrazbo in tako mladim omogočajo le nizko socialno varnost. Na tej podlagi se mladi težko osamosvojijo, prav tako pa takšni pogoji vplivajo na veliko možnost ponovne brezposelnosti (Mladinski svet Slovenije, 2010).

Zaradi slabih zaposlitvenih možnosti veliko študentov vedno bolj izrablja možnost podaljševanja študija, pogosto izberejo nadaljevanje izobraževanja, da se v neugodnih gospodarskih razmerah izognejo zelo verjetni brezposelnosti (Trbanc, 2005b).

Menim, da je problem poznega prehoda iz izobraževanja v sfero dela tudi ta, da se delovna doba starejše populacije podaljšuje, mladi, ki pa si želijo delati, zaradi tega ostanejo brezposelni.

1.4 ZNAČILNOSTI MLADIH NA TRGU DELOVNE SILE

Mlade od drugih kategorij na trgu delovne sile ločijo nekatere značilnosti, ki vplivajo na odnos delodajalcev do njih. Osnovna značilnost kategorije mladih na trgu delovne sile je mladost kot obdobje različnih prehodov in vključevanja v različne vloge ne zgolj na delovnem področju, ampak tudi pri oblikovanju različnih socialnih in osebnih odnosov. Mladost pogojuje tri sklope značilnosti, ki so pomembne z vidika delodajalcev. To so znanje, delovne izkušnje in značilnosti, ki so posledica socializacije (sociokulturni kapital) ali osebnostnih lastnosti (Trbanc in Verša, 2002, str. 339).

1.4.1 ZNANJE

Trbanc in Verša (2002) torej menita, da hitro zastarevanje znanja in z njim povezano zastarevanje proizvodnih tehnologij ter poslovnih procesov zahteva nenehno dopolnjevanje znanja. Mladi imajo z vidika svežega znanja prednost pred tistimi, ki so začetno izobraževanje končali že pred časom. Ker pa se trajanje izobraževanja čedalje bolj podaljšuje, mladi prihajajo na trg delovne sile z vse bolj kompleksnim znanjem ter različnimi spretnostmi in kompetencami, kot so npr. uporaba računalnika, interneta, znanje tujih jezikov, večja mobilnost itd. Na drugi strani pa veliko mladih na trg delovne sile vstopa brez izobrazbe, z nizko ali pa z neustrezno izobrazbo.

Znanje mladih generacij, pridobljeno v slovenskih srednjih, višjih, visokih in univerzitetnih šolah, za enkrat na slovenskih trgih dela ni polno izkoriščeno. Za to so odgovorni strukturni, ekonomski in politični ukrepi v času slovenske tranzicije. Središčni segment trga dela zaradi upokojevanj v najboljšem primeru sprejme od 5000 do 8000 mladih diplomantov, preostala mladina, katere je vsako leto približno 20000, ki ne najde poti do primerne varne zaposlitve, si pot do svoje prvega dela in zaslužka utira sama. Če upoštevamo še, da se prosta delovna mesta v novejšem času s pomočjo države povečujejo predvsem v gradbeništvu in poslovnih storitvah, se nam upravičeno pojavi dvom, kam z vsemi mladimi in z njihovim znanjem (Trbanc, 2007).

1.4.2 DELOVNE IZKUŠNJE

Delodajalci mlade vidijo kot delovno silo s pomanjkanjem delovnih izkušenj, saj so brez zgodovine, iz katere bi bilo moč sklepati na določene delovne usposobljenosti. Delodajalci delovnih navad mladih zato ne morejo oceniti, njihovo zaposlovanje na pomembnejših delovnih mestih pa predstavlja tveganje. Mladim zato ob vstopu v zaposlitev ponujajo bolj

nestalne in fleksibilne oblike zaposlitev. Kljub temu pa mladi večinoma niso brez delovnih izkušenj, saj si jih pridobijo pri svojih predhodnih občasnih delih ter pri siceršnjih prostočasnih dejavnostih (Trbanc in Verša, 2002).

Trbanc in Verša (2002) tudi opozarjata, da je pregled zaposlovalnih praks v državah Evropske unije pokazal precejšnje razlike v pomenu delovnih izkušenj pri zaposlovanju mladih. V nekaterih državah tako delodajalci kot ključno merilo poudarjajo stopnjo in vrsto izobrazbe, v drugih pa so od te delovne izkušnje mnogo pomembnejše. To neskladje je pojasnjeno z razlikami v strukturah nacionalnih sistemov izobraževanja in usposabljanja, ki mladim v obdobju šolanja nudijo različne vrste delovnega usposabljanja, v katerega so vpeti tudi delodajalci. V državah, v katerih je izobraževanje bolj splošno usmerjeno, delodajalci pri zaposlovanju mladih zahtevajo določene delovne izkušnje, nasprotno pa so v državah, v katerih so razviti sistemi vzporednega delovnega usposabljanja, delodajalci pripravljene zaposlovati mlade takoj po končanem šolanju, saj vedo, da so vsaj deloma delovno usposobljeni.

1.4.3 SOCIOKULTURNI KAPITAL

Bourdieu pojasnjuje, da mlade ob vstopu na trg delovne sile označujejo tudi lastnosti, ki so posledica socializacije, prehodnih izkušenj in osebnostnih lastnosti, katere skupaj sestavljajo sociokulturni položaj, delodajalci pa mu dandanes pripisujejo čedalje večji pomen. Mlade se ponekod že ločuje med zmagovalce in poražence, v prvo skupino sodijo mladi, ki izhajajo iz družin srednjih slojev, so dobro izobraženi, komunikativni, prilagodljivi, razgledani, v drugo pa spadajo mladi, ki izhajajo iz tradicionalnih delavskih družin s sorazmerno tradicionalnimi vrednotami, mladi, ki so neprilagodljivi, imajo slabše razvite sposobnosti komuniciranja in so kvalificirani v tradicionalnih delavskih poklicih (Trbanc in Verša, 2002).

1.5 VLOGA SPOLA NA TRGU DELOVNE SILE

Trbanc in Verša (2002, str. 355) pravita, da je spol za položaj mladih na trgu dela pomembnejši dejavnik kot pri drugih starostnih kategorijah. Mlajše ženske so zaradi reproduktivne faze pri delodajalcih pogosto manj želene, zato težje najdejo prvo zaposlitev in se pogosteje zaposlujejo za določen čas in se vračajo med brezposelne, kjer se zadržujejo dalj časa kot moški.

Ženske imajo torej manj možnosti za zaposlitev kot moški, sicer pa so zaradi spolno specifične delitve dela v družini in skrbi za otroke v povprečju bolj naklonjene rednim zaposlitvam z ustaljenim urnikom. Za ženske, ki želijo biti ekonomsko neodvisne in hkrati imeti otroke, je brezposelnost bolj ogrožajoča kot za moške, saj je verjetneje, da bo z otrokom ostala ženska in ne moški, primerov moških enostarševskih družin je namreč veliko manj (Mencin Čeplak, 2002, str. 179-180).

Intenzivnejša vključenost žensk v plačano delo ni bistveno spremenila tradicionalne delitve dela med spoloma v gospodinjstvu. Ženske tako še vedno opravljajo veliko večino neplačanega dela tako v zasebni kot javni sferi (Hrženjak, 2007).

Zaradi takšne delitve dela so tudi ženske, ki niso obremenjene z neplačanim delom, prikrajšane za možnost na trgu dela, delodajalec namreč predpostavlja, da ženska takšne obremenitve ima oz. jih bo imela. Obveznosti neplačanega dela žensko ponudbo delovne sile omejujejo, zmanjšajo njene življenjske zasluge in možnosti poklicnega napredovanja v primerjavi z moškimi (Sadar in Verša, 2002).

Po ugotovitvah Verše in Spruka (2004) na višje brezposelnosti mladih žensk vpliva tudi struktura njihove izobrazbe, saj se pogosteje odločajo za smeri, po katerih je na trgu manj povpraševanja, odločajo se npr. za študij poslovnih ved, družboslovja, prava itd.

Prizadevanja za izenačitev zaposlitvenih možnosti moških in žensk so predvsem pomembna za položaj mlajših žensk na trgu delovne sile. Pomemben je cilj ustvarjanja možnosti za usklajevanje dela in zasebnega življenja. Razvit in dostopen sistem varstva otrok je ključnega pomena za delovno aktivnost žensk z majhnimi otroki (Trbanc in Verša, 2002).

1.6 SOCIALNA RANLJIVOST MLADIH

Posebej izpostavljene skupine prebivalcev so tiste, ki so slabe od drugih opremljene za tržno tekmo. To so starejši, duševno in telesno hendikepirani, revni, v ranljivo skupino ljudi pa sodijo tudi mladi (Mandič, 1999, str. 17).

Izraz socialna ranljivost so uvedli belgijski raziskovalci Van Kreckvoorde, Vettenburg in Walgrave in z njim označili posameznike, ki so, kadar so v stiku z družbenimi

institucijami, bolj izpostavljeni njihovem nadzoru in sankcijam, kot pa imajo od institucionalnega poseganja koristi (Čeplak, Renner, Tivadar in Ule, 2000).

Čeplak, Renner, Tivadar in Ule (2000) tudi pravijo, da je nezaposlenost mladih po raziskovalnih in teoretskih spoznanjih eden glavnih razlogov za socialno ranljivost mladih, ker ne postavlja mladega človeka samo v neugoden socialno ekonomski položaj, mu zmanjšuje status in ugled v družbi, ga marginalizira, ampak mu povzroča tudi dolgotrajne psihične poškodbe in posledica na samopodobi.

Socialna izolacija opisuje odsotnost socialnih mrež ali umik posameznika, zmanjševanje stikov oz. zoževanje socialne mreže na le eno specifično skupino ljudi ali vsesplošno izolacijo prizadetega posameznika. Pri brezposelnih mladih pa prihaja tudi do le-te (Rapuš Pavel, 2005, str. 32).

Novo oblike socialnega razlikovanja in izključevanja močno prizadenejo mlajše generacije, ki šele vstopajo v produktivno življenje in se soočajo s pomanjkanjem izkušenj, znanja, denarja, socialnih podpornih mrež. Mlade, ki se znajdejo v novih oblikah revščine, loči od tradicionalne t.i. proletarske mladine v industrijskih družbah odsotnost specifičnih proletarskih subkultur in socialnih mrež, ki je mladim nižjih družbenih slojev še do osemdesetih let tega/prejšnjega? stoletja nudila različne oblike solidarnostne pomoči ter jim dajala vtis kolektivne moči. To pomeni, da socialno ogroženim mladim, ki jim grozi dolgotrajna nezaposlenost, manjkajo viri skupinske sociokulturne kreativnosti, skupinska samopomoč in solidarnost vrstnikov. Ena od posledic tega stanja je tudi večja socialna ranljivost mladih iz socialno ogroženih slojev družbe in mladih brez zaposlitvene možnosti (Mencin Čeplak, Renner, Tivadar in Ule, 2000).

Kieselbach (2002, po Rapuš Pavel, 2005) v kvalitativni študiji nekaterih evropskih držav ugotavlja, da je tveganje socialne izolacije brezposelnih mladih manjše, če so zadovoljni s socialno podporo družine in ožjih socialnih mrež. Tesni odnosi in povezanost v družini v primeru brezposelnosti pa niso vselej preventiva pred socialno izključenostjo.

1.7 BREZPOSELNOST

Pojem brezposelnosti hkrati označuje individualno in družbeno stanje. Individualno stanje brezposelnosti se pojavi takrat, ko oseba, ki je zmožna za delo, išče zaposlitev in ni

zaposlena v delovnem razmerju ter ne opravlja samostojne pridobitne dejavnosti kot samozaposlena oseba. Brezposelnost v družbi pa nastane v primeru, ko v državi v določenem obdobju nimajo možnosti za zaposlitev vsi prebivalci v aktivni dobi, ki iščejo zaposlitev in so zmožni za delo (Bubnov Škoberne, 1997).

Najširšo opredelitev brezposelnosti ponuja Mednarodna organizacija dela (MOD). Ta pravi, da so brezposelne tiste osebe, ki so stare 15 let ali več in izpolnjujejo naslednje pogoje. V referenčnem obdobju niso opravile nikakršnega dela za plačilo niti niso zaposlene ali samozaposlene. Prav tako so v zadnjih štirih tednih pred anketiranjem aktivno iskale plačano delo (zaposlitev ali samozaposlitev), kar pomeni, da so uporabile vsaj en formalni ali neformalni način iskanja zaposlitve ali možnost za samozaposlitev. Ter še, da so se takoj pripravljene zaposliti, če bi našle zaposlitev ali bi jim bila omogočena samozaposlitev. Prav tako se kot brezposelne osebe štejejo osebe, ki so zaposlitev že našle in jo bodo šele začele opravljati. Preostala populacija, torej stara 15 let ali več, ki v referenčnem obdobju ni delala za plačilo in ni aktivno iskala dela, pa se razvrsti v kategorije neaktivnega prebivalstva, kamor se prišteva tudi prebivalstvo do 15. leta starosti (O'Higgins, 1997).

1.7.1 MERJENJE BREZPOSELNOSTI

V literaturi je moč zaslediti dve vrsti merjenja brezposelnosti. Tako poznamo anketno stopnjo brezposelnosti in registrirano stopnjo brezposelnosti, kateri bom podrobneje predstavila v nadaljevanju.

1.7.1.1 ANKETNA STOPNJA BREZPOSELNOSTI

Anketno stopnjo brezposelnosti ugotavlja Statistični urad Republike Slovenije. Na podlagi ankete o delovni sili oz. uradnega anketiranja gospodinjstev se ugotavlja število brezposelnih oseb v določenem obdobju. Metodologijo za anketo o delovni sili predpisujeta Mednarodna organizacija dela (MOD) in Statistični urad Evropske unije (EUROSTAT). Na omenjen način se pridobijo podatki o strukturi, velikosti in značilnostih tako aktivnega kot tudi neaktivnega prebivalstva. Prednosti takšnega ugotavljanja velikosti brezposelnosti so primerljivost podatkov na mednarodni ravni in časovna usklajenost podatkov s preteklimi leti. Anketna stopnja brezposelnosti se v Sloveniji izvaja od leta 1993. Anketno brezposelnost imenujemo tudi standardizirana oz. dejanska brezposelnost, ki je tudi mednarodno primerljiva. Anketirano prebivalstvo, ki je starejše od 15 let, se

razdeli na delovno aktivne, brezposelne in neaktivne, posameznika pa je mogoče razvrstiti samo v eno izmed omenjenih kategorij. Referenčno obdobje, ki velja za izvajanje ankete o delovni sili, je en teden pred potekom anketiranja delovne sile (Letno poročilo 2016, 2017).

1.7.1.2 REGISTRIRANA STOPNJA BREZPOSELNOSTI

Registrirano brezposelni so tisti, ki so kot nezaposleni iskalci zaposlitve prijavljeni na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje. Evidenca o stanju brezposelnih je vodena v posebnih registrih. Za status brezposelne osebe registrirano brezposelni prejemanje socialno pomoč, in sicer nadomestilo za brezposelnost, pogoji za njegovo prejemanje pa so zakonsko določeni. Stopnja registrirane brezposelnosti predstavlja odstotek brezposelnih v aktivnem prebivalstvu, izračunava jo Statistični urad Republike Slovenije in jo tudi objavlja.

Problem ugotavljanja registrirane brezposelnosti je, da ne zajema tistih brezposelnih, ki iz določenih razlogov niso prijavljeni na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje oz. zajema tiste brezposelne, ki aktivno ne iščejo nove zaposlitve. Prav tako ni mogoče ugotoviti, ali registrirano brezposelni dejansko ne opravljajo dela za plačilo, kar namiguje na problem sive ekonomije (Trbanc, 1994).

1.7.2 REŠEVANJE BREZPOSELNOSTI MLADIH

Trbanc in Verša (2002, str. 356) pravita, da vstop mladih na trg delovne sile, torej tudi trajanje brezposelnosti oz. vrsta njihove prve zaposlitve, v veliki meri določa njihov prihodnji položaj na njem. Prehod mladih iz izobraževalnega sistema na trg dela je lahko popolnoma prepuščen njihovi lastni iznajdljivosti, lahko pa je urejen in olajšan s strani podjetij, države in drugih institucij. V Sloveniji so uveljavljene nekatere oblike prehoda mladih v zaposlitev. Aktivna politika zaposlovanja je v devetdesetih letih posegla v te načine prehajanja mladih v zaposlitev in oblikovala številne druge ukrepe za izboljšanje položaja mladih na trgu delovne sile.

Rapuš Pavel (2005, str. 17) meni, da so pomemben dejavnik pri prehodu mladih na področje dela ravno modeli in ukrepi države blaginje. Med organiziranjem družbenih sistemov države blaginje in vedenjem mladih obstaja pomembna povezava, avtor omenja, da je v slabše razvitih modelih države blaginje status mladih posledica pomanjkanja

standardiziranih institucij, ki bi zagotavljale normalne prehode v odraslost, zato se mladi lahko zanašajo predvsem na družine, bolj razviti modeli države blaginje severnoevropskih držav pa jim omogočajo, da živijo bolj neodvisno, tudi če so brezposelni.

1.7.2.1 AKTIVNA POLITIKA ZAPOSLOVANJA

Batič in Svetlik (2002, str. 174) pravita, da je aktivna politika zaposlovanja nabor raznovrstnih programov in ukrepov, s katerimi država neposredno in selektivno posega na trg delovne sile, da bi med delovno aktivne vključila in v tem statusu zadržala čim več delovno sposobnega prebivalstva ter da bi preprečila in zmanjšala brezposelnost. Običajno vključuje programe zaposlovanja, usposabljanja in ustvarjanja novih delovnih mest.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) je v letu 2018 pripravilo nov katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja, ki je v veljavi od 22. 3. 2018. V skladu s 36. členom Zakona o urejanju trga dela (ZUTD) je katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja izvedbeni dokument načrta za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja. Aktivna politika zaposlovanja je nabor ukrepov na trgu dela, ki so namenjeni povečanju zaposlenosti in zmanjševanju brezposelnosti, večji zaposljivosti oseb na trgu dela in povečanju konkurenčnosti in prožnosti delodajalcev. Brezposelne osebe in drugi iskalci zaposlitve imajo zaradi povečanja svojih zaposlitvenih možnosti pravico in obveznost, da se vključijo v ukrepe aktivne politike zaposlovanja skladno s podlagami za njihovo izvajanje. V okviru aktivne politike zaposlovanja država na trgu dela izvaja pet ukrepov, in sicer usposabljanje in izobraževanje, nadomeščanje na delovnem mestu in delitev delovnega mesta, spodbude za zaposlovanje, kreiranje delovnih mest ter spodbujanje samozaposlovanja. Ciljne skupine ukrepov aktivne politike zaposlovanja so brezposelne osebe, drugi iskalci zaposlitve, iskalci zaposlitve, katerih zaposlitev je ogrožena, ranljive skupine brezposelnih oseb ter zaposleni in delodajalci (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2018).

1.7.2.2 ZAVOD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ZAPOSLOVANJE

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje je ena izmed najpomembnejših institucij na trgu dela. Javni zavod posreduje zaposlitve in zaposlitveno svetovanje, izvaja karierne orientacije, zavarovanja za primer brezposelnosti, izvaja ukrepe aktivne politike zaposlovanja, delovna dovoljenja in zaposlovanje tujcev, izdeluje analitična, razvojna in druga strokovna gradiva s področja dejavnosti Zavoda Republike Slovenije za

zaposlovanje in informira o trgu dela. Uporabniki storitev so brezposelne osebe, delodajalci, osebe, ki potrebujejo strokovno pomoč pri zaposlovanju in poklicni orientaciji, strokovne institucije in izvajalci programov zaposlovanja, socialni partnerji ter javnost (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, b.d.).

1.7.2.3 JAVNA DELA

V program javnih del se lahko vključijo samo brezposelne osebe, in sicer če so starejše od osemindeset let in osebe, ki so dolgotrajno brezposelne, torej za Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje prijavljene več kot dve leti. V javna dela se za največ eno leto lahko vključijo tudi brezposelni invalidi in brezposelni Romi. Po šestih mesecih prijave na Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje se lahko v program javnih del prijavijo tudi mlajši od trideset let, prejemniki denarnega nadomestila ali denarne socialne pomoči, starši invalidnih in dolgotrajno bolnih otrok ter osebe po prestani zaporni kazni. Prek javnih del se osebe lahko zaposlijo na področju socialnega varstva, izobraževanja, kulture, varstva narave, komunale, kmetijstva ipd., pomembno je le, da gre za neprofitne delodajalce. Z javnim delom oseba pridobi ustrezno plačo za določeno delovno mesto, povrnjene potne stroške in stroške prehrane med delom, plačane prispevke za pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje, pripada pa ji tudi letni dopust in regres za letni dopust. Oseba poleg naštetega pridobi tudi socialno varnost, nova znanja in delovne izkušnje, ki povečajo zaposlitvene možnosti, vključenost v delovno okolje in širjenje socialne mreže (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, b.d.).

1.7.3 NAČINI ISKANJA ZAPOSLOTITVE

Kanali zaposlovanja so ustaljeni načini zaposlovanja oz. mehanizmi srečevanja iskalcev zaposlitve in delodajalcev. Po eni strani iskalci zaposlitve iščejo stik s potencialnimi delodajalci, po drugi pa delodajalci iščejo kandidate z želenimi lastnostmi za prosta delovna mesta (Trbanc, 1992).

Mladi iščejo zaposlitev na več različnih načinov, običajno uporabljajo tudi več načinov iskanja zaposlitve hkrati. Trbanc (2007) navaja kar nekaj načinov iskanja zaposlitve, med katerimi je spraševanje sorodnikov, prijateljev in znancev, predvsem najmlajši brezposelni in brezposelni s poklicno in strokovno izobrazbo pa uporabljajo razpoložljiva socialna omrežja, kar je univerzalen in tudi pogosto uporabljen način iskanja dela. Brezposelni delo

iščejo tudi z neposrednim spraševanjem pri potencialnih delodajalcih, kar je univerzalen in splošno uporabljen način iskanja zaposlitve, vendar njegova uporaba s starostjo upada. Način iskanja zaposlitve je intenzivno pregledovanje zaposlitvenih oglasov v različnih medijih in javljanje na zaposlitvene oglase, kar narašča s starostjo in izobrazbo ter je med visoko izobraženimi mladimi najpogosteje uporabljen način iskanja zaposlitve. Avtorica še pove, da iskanje zaposlitve prek Zavoda za zaposlovanje koristi le dobri polovici brezposelnih mladih. Kot zadnji način iskanja dela mladih pa navaja zasebne agencije za zaposlovanje, ki jih uporablja manj kot četrtnina mladih brezposelnih, njihova uporaba pa z izobrazbo narašča.

1.8 POSLEDICE BREZPOSELNOSTI MLADIH

Trbanc (2005a) meni, da ostaja vprašanje o posledicah zaposlovanja mladih v fleksibilnih oblikah zaposlitev še vedno nerešeno. Opravljanje začasnih in nepopolnih zaposlitev mlade postopoma vodi v polno izključenost na trg delovne sile ali pa jih ob opravljanju omenjenih del še bolj potiska na družbeni rob in jih vodi v proces marginalizacije ter jih tako še bolj loči od starejše delovne sile, ki je deležna ugodnejših zaposlitev in je tudi bolj zavarovana. Ta oblika zaposlitve je za mlade le vstopnica v bolj trajne zaposlitve ali pa prihaja do novega vzorca zaposlovanja, ki bo mlado generacijo spremljal skozi celotno obdobje.

Podobnega mnenja sta tudi Furlong in Hammer, ki pravita, da pogosta podzaposlenost nekaterih skupin mladih pomeni možno nevarnost, da bodo vse večje skupine mladih tudi kasneje ohranile nizke stopnje udeležbe v zaposlitvi ter da se bodo obdobja pogostih brezposelnosti nadaljevala vso njihovo delovno kariero ter tako vplivala na marginalizacijo in visoko stopnjo socialne negotovosti teh skupin (Trbanc, 2005a)

Avtorica (2005a) prav tako poudarja, da je brezposelnost zelo problematična z vidika umeščanja v sistem in prihodnjih kariernih možnosti mladih posameznikov. Brezposelnost pa pušča tudi negativne psihološke posledice in širše družbene posledice, kot so podaljševanje ekonomske in socialne odvisnosti mladih ljudi, pozno osamosvajanje, prelaganje odločitve za lastno družino ipd.

Haralmbos in Holborn (1999) pravita, da je mladim z brezposelnostjo odvzeta možnost, da bi bili neodvisni od staršev in bi s tem lahko prevzeli odgovornost do družinske

obveznosti, prav tako je poroka največkrat poroka preložena na kasnejši čas.

Willis opozarja, da finančna stiska mladim brezposelnim prepreči, da bi uživali normalno družabno življenje, brez dela imajo dejavnosti prostega časa manjši pomen, prav tako pa vse več časa preživijo doma. Ostanajo pozabljeni, niso se sposobni veseliti prihodnosti in preiti v svet odraslih. Začnejo se dolgočasiti, postanejo razočarani, kar pa pogosto vodi do napetosti in sporov v družini (Trbanc, 2005a, str. 257).

Vse več raziskav v zadnjih letih potrjuje povezanost med brezposelnostjo in kakovostjo zdravja ljudi, ki se z njo spopadajo. Rapuš Pavel (2005) navaja, da se avtorji strinjajo o tem, da med navedenima področjema obstaja povezava. V raziskavah je potrjen vpliv brezposelnosti na kakovost fizičnega in duševnega zdravja ljudi, ugotovljeno pa je tudi, da odnosa med brezposelnostjo in težavami na področju fizičnega in psihosocialnega zdravja ne moremo opisovati linearno in vzročno-posledično, saj sovplivajo številni dejavniki, ki delujejo v določenem socialnem, kulturnem in zgodovinskem kontekstu. Na povezavo brezposelnosti in kakovosti zdravja vplivajo spol, starost, izobrazba, kraj in prostor bivanja, socialno-ekonomski položaj, socialni odnosi in status, zavezanost delu in stopnja brezposelnosti v lokalnem okolju.

Podobnega mnenja je tudi Nastran Ule (2000), ko pravi, da brezposelnost mladega človeka postavlja v neugoden socialno-ekonomski položaj, zmanjšuje mu status in ugled v družbi, ga potiska na družbeni rob in pušča posledice na njegovi samopodobi. Brezposelni mladi zaradi svojega stanja prenašajo občutke krivde in sramu, izgubijo samozaupanje in poklicno identiteto. Greshuny pa navaja, da ženske običajno lažje prenašajo izkušnjo brezposelnosti, saj razpolagajo s širšo in bolj razvejano socialno mrežo, ki jim v tej situaciji nudi oporo in tako lažje vzdržujejo nivo aktivnosti, četudi so izgubile delo.

1.8.1 PSIHOSOCIALNE POSLEDICE BREZPOSLENOSTI MLADIH

Raziskave nezaposlenih mladih kažejo, da je to danes ena izmed najbolj ogroženih populacij mladih, zato strokovnjaki posvečajo veliko pozornost čustvenim spremembam, ki se pojavijo ob nezmožnosti vstopiti v svet deli oz. ob izgubi dela. Govorijo o t.i. psihosocialni tranziciji, veliki spremembi v življenjskem poteku, ki ima močno obremenjujoče posledice. Warr navaja kar nekaj potencialnih negativnih lastnosti

nezaposlenih, ki jih je našel v analizi številnih raziskav o posledicah brezposelnosti. Te posledice so strah pred materialnih pomanjkanjem, prav tako se reducira raznolikost življenjskih oblik zaradi znižanja dohodka in zmanjšane potrebe po odhodu od doma, negativna lastnost brezposelnosti je tudi redukcija življenjskih ciljev in načrtov pri nezaposleni osebi, nezaposleni si namreč ne zastavljajo dolgoročnih ciljev. Pride do redukcije odločitev, saj se življenje omeji na vsakdanje oz. trivialne odločitve, nezaposleni se prav tako odrečejo dolgoročnim odločitvam za ustanovitev družine, rojstvo otrok itd. oz. le-te omejijo. Brezposelni se prav tako soočajo z s pomanjkanjem delovnega zadovoljstva, ker ne dobivajo zadovoljstva iz lastnih storitev, dobro opravljenega dela, v vsakdanjem življenju pa doživljajo več psihičnih stresnih situacij oz. groženj, npr. pri neuspešnem iskanju zaposlitve, sposojanju denarja. Poveča se negotovost glede prihodnosti in konsekvence, ki iz tega izhaja, brezposelnim mladim pa se tudi zmanjša število socialnih stikov in odnosov kljub povečanem prostem času. Socialni status nezaposlenih je inferioren v primerjavi s prejšnjim statusom in status zaposlenih, kar vodi do zmanjšanja ugleda v očeh drugih ljudi in zmanjšanja samospoštovanja pri nezaposlenih (Ule, 2000).

Ker so brezposelne osebe izključene iz delovnega okolja, prav tako pa imajo zmanjšan obseg socialne mreže in manj kvalitetne socialne odnose, soočajo se z občutki zapostavljenosti, nekoristnosti, izoliranosti, neenakosti v družbi itd., lahko sčasoma tudi razvijejo negativen odnos do samega dela.

Ule in drugi (2000, str. 49) ugotavlja, da je usodno negativna posledica dalj trajajoče brezposelnosti mladih prav ta, da lahko razvijejo negativen odnos do dela. Raziskave sicer kažejo, da tisti nezaposleni, ki jim delo ne predstavlja pomembne vrednote, svoj položaj doživljajo manj stresno, ravno nasprotno pa tisti mladi, ki delo visoko vrednotijo, svojo odsotnost z dela oz. nezmožnostjo vstopiti v delo doživljajo psihično obremenjujoče.

Nezaposlenost deluje na mladega človeka kot stigma, ki mu znižuje vrednost v očeh vrstnikov in tudi starejših ljudeh. Tudi če nezaposlen človek dobi kakšno delo, se mora največkrat zadovoljiti z neustrezno zaposlitvijo, kar stigme ne odpravi, temveč jo le začasno prekrije. (Mihelj in Ule, 1995).

Kot pravi Ule (2000, str. 53) mladi izgubljajo zaupanje v racionalnost sveta, za katerega se lahko ustrezno pripravimo s pravo vzgojo in šolanjem. Zaradi tega se povečuje stopnja

nezaupanja do življenja, svet čedalje bolj doživljajo kot sovražen in zdi se, da od njega ne morejo pričakovati ničesar dobrega. Svet se zdi nepravičen, izkoriščevalen in nasilen, tudi vedno bolj tuj.

1.8.2 SAMOPODOBA BREZPOSLENIH MLADIH

Številni psihologi samopodobo različno opredeljujejo. Nekateri mu pravijo sebstvo, drugi identiteta, tretji socialni jaz itd., vsi pa se skladajo v predpostavki, da gre za množico odnosov, ki jih posameznik vzpostavlja do samega sebe. V ta razmerja vstopa postopoma, in sicer s pomočjo predstav, občutkov, vrednotenj in ocen samega sebe, svojih tipičnih socialnih naravnosti itd. Najprej jih razvija prek prvotnega objekta, nato prek širšega družbenega okolja, in sicer že od rojstva dalje (Kobal in Musek, 2000, str. 17).

Avtorja (2000) pravita, da je samopodoba torej organizirana celota lastnosti, potez, občutij, podob, stališč, sposobnosti in drugih psihičnih vsebin, za katere je značilno, da jih oseba pripisuje sama sebi, da so v tesni povezavi z obstoječim vrednostnim sistemom posameznika ter ožjega in širšega družbenega okolja ter da so pod nenehnim vplivom delovanja obrambnih mehanizmov.

Pojem samopodoba se povezuje s pojmom samospoštovanje, nekateri pa ju tudi enačijo. Rosenberg (1965) samospoštovanje opredeljuje kot pozitivno ali negativno stališče do sebe (Kobal Grum, Leskovšek in Ucman, 2003).

Erikson je v razlago oblikovanja identitete vpletel dva temeljna pojavi, in sicer opazovanje in predstavo, ki vplivata na presojo. Menil je, da je identiteta socialen in dejaven proces, v katerem posameznik opazuje, vzpostavlja določene predstave in na podlagi teh tudi presoja. Oblikovanje identitete je torej psihosocialni proces samopresojanja, ki hkrati poteka na dveh pretežno nezavednih nivojih. Durand-Delvigne pa podaja enostavnejšo opredelitev identitete, in sicer je ta dejavni proces oblikovanja predstav, ki jih posameznik pod vplivom okolja vzpostavlja do samega sebe in do drugih (Kobal in Musek, 2000).

Avtorja (2000) tudi pišeta o obširni študiji, ki jo je leta 1978 izvedel Coleman in v kateri je ugotovil, da so za razvoj mladostnikove identitete ključna štiri temeljna področja, in sicer telesni vidik samega sebe, ki zajema tudi telesno samopodobo, ključne so tudi kognitivne sposobnosti, socialni odnosi in t.i. sebstvo. Ta področja si sledijo v določenem časovnem

zaporedju, povezana pa so s telesnim, kognitivnim in socialnim razvojem ter z oblikovanjem identitete.

Kot sem že omenila, je psihološko stanje nezaposlenih slabše od stanja zaposlenih. Prav tako je človeška samopodoba povezana z vlogami, s katerimi se identificiramo, pri čemer je naša poklicna vloga zelo pomembna, saj nam zaposlitev poleg zagotovljenih finančnih sredstev ponuja še veliko drugih pozitivnih aspektov. V splošnem spodbuja aktivnost, nam strukturira čas in definira velik del naše identitete. Prek delovnega mesta imamo tudi redne stike z ljudmi zunaj družinskega kroga. Zaposlitev ima značaj simboličnega priznanja, z njo človek dobi občutek, da je družbi pomemben in zanjo koristen (Kako se soočiti z izgubo zaposlitve?, 2009).

Kljub vsem težavam in tveganjem, ki jih prinašajo nove oblike dela, fleksibilne zaposlitve in grožnje s prekvalifikacijo ter nezaposlenostjo, pa ni povratka v tradicionalne oblike dela in zaposlitev. Tudi če so nove oblike dela manj varne, bolj naporne in povezane z večjo konkurenčnostjo, mnogi bolj cenijo te oblike dela kot tradicionalno industrijsko in birokratsko delo, ker dajejo večji občutek kreativnosti, anonimnosti, avtonomnosti, igrivosti in samouresničenja. Baethge govori o normativnem subjektiviranju dela, s čimer ima v mislih pričakovanja ljudi, da jim bo njihovo delo prineslo več subjektivne udeležbe, udejanjanja njihovih pravih osebnih potencialov in talentov. Izjave, ki izražajo, da mora imeti delo osebno vrednost in da mora biti človeku v zadovoljstvo, so tipične izjave, ki jih je avtor zabeležil v svoji raziskavi o odnosu ljudi do dela (Nastran Ule, 2000).

1.9 BREZPOSELNOST IN SOCIALNO DELO

Kot že omenjeno, brezposelnost otežuje oz. onemogoča zadovoljitev vrste človekovih potreb in pravic. Vpliva na poslabšanje tako materialnega položaja kot poslabšanja socialnih stikov, težave v odnosih z družino in drugimi, vpliva na samopodobo in samospoštovanje, povzroči lahko zdravstvene težave. Posledice brezposelnosti tako zahtevajo celostno strokovno obravnavo, predvsem, če trajajo dlje časa in se njene posledice kažejo v duševnem in telesnem zdravju. Slivnik in Vilič Klenovšek (1998) pravita, da je pomembno, da vsi strokovni delavci, ki se pri svojem delu kakor koli znajdejo v stiku z brezposelnimi, znajo vsaj približno presoditi, na kateri stopnji je posameznik, kako hudo ga je brezposelnost prizadela, kar pa mora upoštevati pri ukrepih za obvladovanje in odpravljanje posledic brezposelnosti.

Pri brezposelnosti igra pomembno vlogo socialna opora, ki je po Čačinovič Vogričič idr. (1994, str. 73) definirana kot pomoč, ki jo posameznik pričakuje in potrebuje od drugih ljudi, predvsem tistih, s katerimi je v tesnih stikih v socialni mreži. Možno je tudi, da se socialna opora ob stiski in v krizni situaciji zmanjša, človek se tako npr. oddalji od drugih, z njimi prekine stike.

Figley (1986) je opredelil naslednje funkcije socialne opore, in sicer čustveno pomoč, ki pomeni skrb in naklonjenost, da je prizadeti prepričan, da je tisti, ki ga podpira, na njegovi strani, funkcija socialne opore je tudi hrabritev oz. priznanje, ki vpliva upanje in pogum, svetovanje pri reševanju problemov, tako da prizadeti čutijo, da so bolj obveščeni, tovarištvo v druženju s človekom, ki oporo daje, zmanjšuje osamljenost in omogoča doživeti prijetne stvari, zadnja stvar, ki jo avtor navaja kot funkcijo socialne opore, pa je stvarna pomoč, kot so opravki, prevozi, denar, nabava, darila, ki olajšujejo vsakdanje življenje.

Socialno oporo sicer sestavljajo socialne mreže, po katerih je posameznik povezan z okoljem in je včlanjen v družbo. Socialne mreže so neformalne, kot so partner, družina, prijatelji ipd., formalno socialno mrežo pa predstavljajo mreže, ki so del lokalne skupnosti in javnih institucij.

Čačinovič Vogričič (2007, str. 99) zagovarja, da je odkrivanje, raziskovanje, mobilizacija socialne mreže oz. soustvarjanje nove pomembna naloga socialnega dela. Za vsak socialnodelovni projekt pomoči je koristno vedeti, na kakšen način je socialna mreža otroku ali mladostniku vir pomoči v stiski, kakšne izkušnje mu le-ta daje glede odločanja o svojem življenju. Pomembno je tudi socialnoekološko načelo, ki pravi, da socialni delavec najprej aktivira, nato krepi naravne socialne mreže posameznika, in sicer v skladu s postavko maksimalnega aktiviranja naravne socialne mreže. Tistemu, ki nima nosilne mreže za svoje življenje, jo pomaga oblikovati v naravnem socialnem kontekstu.

Pri delu z brezposelnimi je potrebno vzpostaviti delovni odnos, ki omogoči raziskovanje in soustvarjanje dobrih izidov. Pri problematiki brezposelnosti sta pomembna elementa delovnega odnosa predvsem osebno vodenje in perspektiva moči, ki ju povzema Čačinovič Vogričič (2007). Pri osebnem vodenju se socialni delavec odziva osebno, podeli svoje izkušnje ali zgodbo, ki odpira alternativnen pogled na možne rešitve, ravna empatično.

Vodenje pomeni vodenje k dogovorjenim in uresničljivim rešitvam skupaj z uporabnikom. Delo iz perspektive moči usmerja, da v prispevku uporabnika spoštljivo iščemo njegovo moč, talente, znanja, sposobnosti in vire. Saleebey pravi, da praksa, ki temelji na perspektivi moči, pomeni, da bo vse, kar delamo kot socialni delavci, utemeljeno s tem, da pomagamo odkriti, urediti, raziskati ter izkoristiti uporabnikovo moč in vire, ko mu pomagamo, da doseže svoje cilje in uresniči svoje sanje (Čačinovič Vogrinčič, 2007).

1.10 SIVA EKONOMIJA

Pojem siva ekonomija vključuje številne ekonomske aktivnosti, zato jo je težko definirati. Lahko pa rečemo, da se v sivo ekonomijo uvrščajo vse gospodarske dejavnosti, ki prispevajo k skupnemu gospodarskemu ustvarjanju vrednosti v neki državi, vendar jih družbeno računovodstvo ne zajema in zato ne vključuje v oceno bruto domačega proizvoda. Definicija torej vključuje vse gospodarske dejavnosti, ki so usmerjene na pridobitnost ali zadovoljevanje lastnih potreb, bodisi legalnih ali ilegalnih, povezane pa so z izogibanjem dajatvam (Glas, 1994, str. 5).

Sama definicija sive ekonomije se pri različnih avtorjih razlikuje glede na njihovo opredelitev sive ekonomije in tisto, kar uvrščajo v področje sive ekonomije. Nastav (2009) meni, da gre pri sivi ekonomiji za prepletenost potreb trga in zanimanja za določeno storitev ali dobrino. Pri sivi ekonomiji se oblikujeta ponudba in povpraševanje, vzporednico med njima predstavlja vrednost posameznih dobrin in storitev. Zagovarja izraz ekonomija in pravi, da siva ekonomija deluje znotraj formalne ekonomije in ima velike potenciale za razvoj znotraj formalnega gospodarstva.

Babušek Medic (1999, str. 210) dejavnosti sive ekonomije označuje kot prikrite in nemoralne, ki kršijo številne zakone in predpise. Meni, da gre za utajo davkov, udeleženci pa imajo predvsem namen neplačevanja socialnih prispevkov in ostalih dajatev državi.

1.10.1 DELO NA ČRNO

V Sloveniji med sivo ekonomijo štejemo delo na črno. Definicija dela na črno je opredeljena v Zakonu o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (ZPDZC-1). Dejavnosti, ki jih štejemo kot delo na črno, so tako tiste dejavnosti, ki jih pravna oseba nima vpisane v sodni register ali ne dosega vsa zakonska določila za opravljanje

posamezne dejavnosti. Prav tako samostojni podjetnik ali druga fizična oseba ne more opravljati svoje dejavnosti, če ni ustrezno evidentirana in prijavljena pristojnemu organu, obstajati pa ne sme nobena zakonska prepoved za opravljanje tovrstne dejavnosti (Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, 2014).

Delo na črno, ki se največkrat uporablja kot sopomenka pojma siva ekonomija, je samo del pojava, ki se označuje kot siva ekonomija. Delo na črno se pojmuje kot opravljanje dejavnosti, za katero pravna ali fizična oseba ni registrirana oz. nima ustreznih dovoljenj, zaposlovanje na črno pa kot zaposlovanje brez ustrezne pogodbe o zaposlitvi in brez prijave Zavodu za zdravstveno zavarovanje in Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje oz. kot zaposlovanje tujcev v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev. Iz tega je razvidno, da je dejansko delo in zaposlovanje tesno povezano s pojmom sive ekonomije, vendar pa lahko siva ekonomija vsebuje tudi prodajo proizvodov in storitev, katerih proizvodna osnova je sicer legalno delo oz. zaposlovanje, npr. nekdo je formalno zaposlen, vendar v rednem delovnem času proizvede proizvode, katerih del je prodan brez računa. Proizvodnja in delo je popolnoma legalno, sama prodaja (dela) proizvodov pa ne (Nastav, 2009).

Siva ekonomija se v Sloveniji pojavlja v različnih oblikah, kot so proizvodnja proizvodov ali storitev brez ustreznih dovoljenj, registracije, proizvodnja proizvodov ali storitev z neprijavljenim delom npr. v kmetijstvu, gradbeništvu, pri sivi ekonomiji pa je plačilo navadno izvedeno bodisi v gotovini bodisi prek legalnih poti, katere imajo izmišljeno osnovo. Za vsako slovensko gospodinjstvo lahko torej rečemo, da se je v določeni meri srečalo s sivo ekonomijo, tovrstna potrošnja pa naj bi obsegala predvsem proizvode kmetijske, gradbene dejavnosti in dejavnosti vzdrževanja stanovanja. Nastav (2009) v svoji Anketi o delovni sili in Anketi o sivi ekonomiji ugotavlja, da se ljudje v Sloveniji odločajo za delovanje v sivi ekonomiji predvsem zaradi potrebe po dodatnem zaslužku in preživetju.

Nastav (2009, str. 35-50) navaja še ostale razloge za delovanje v sivi ekonomiji, in sicer se za to posamezniki odločijo zaradi visokega davčnega bremena, visokih administrativnih ovir in zaradi želje po neupravičenem uveljavljanju socialne podpore. Prav tako meni, da je siva ekonomija tudi izhod v sili, ko se dolgoročno brezposelna oseba znajde na robu preživetja in odpovejo vsi mehanizmi socialni države. Ob vsem tem pa ima pomembno vlogo tudi transparentnost delovanja državnih organov, investicijska klima v gospodarstvu

in posledično zaupanja državljanov v državo. Če je to zaupanje visoko, je tudi obseg sive ekonomije v gospodarstvu nižji.

1.11 BREZPOSELNOST V OBČINI RIBNICA

Podatki Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje prikazujejo, da je stopnja brezposelnosti mladih v občini Ribnica vsako leto približno enaka. V aprilu 2018 je od skupno 312 brezposelnih oseb 93 mladih brezposelnih. V občini Ribnica velik problem za brezposelnost predstavlja stopnja izobrazbe, ki je zelo nizka, saj ima v letošnjem letu 107 brezposelnih oseb nedokončano ali dokončano osnovno šolo, 161 pa jih je zaključilo nižje, srednje poklicno izobraževanje oz. srednje tehniško, strokovno, splošno izobraževanje. Le 44 izmed 312 brezposelnih pa ima visokošolsko izobrazbo prve, druge ali tretje stopnje. V občini Ribnica brezposelnost največkrat traja 36 mesecev ali več, in sicer kar v 104 primerih. 52 oseb je brezposelnih od 12 do 23 mesecev, sicer pa delež drugih časovnih trajanj približno enak. V letošnjem letu je v občini Ribnica delež brezposelnosti med spoloma skoraj enak, in sicer je 164 brezposelnih moških, žensk pa 148 (Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, b.d.).

2 PROBLEM

Brezposelnost je eden izmed najbolj perečih problemov sodobne družbe, poseben družbeni problem pa predstavlja brezposelnost mladih. Življenje brezposelnih je vsekakor drugačno od življenja zaposlenih, prav tako ima brezposelnost v različnih okoljih različne učinke, posamezniki pa se tako soočajo z različnimi izzivi v povezavi z brezposelnostjo. Z diplomsko nalogo želim predstaviti problematiko brezposelnosti mladih v občini Ribnica. Osredotočila se bom na značilnosti mladih na trgu delovne sile in na posledice, s katerimi se zaradi brezposelnosti soočajo v raznih sferah življenja.

Stanujem v občini Ribnica in poznam kar nekaj brezposelnih prijateljev, sorodnikov in znancev, ki so predvsem mladi, tudi sama pa se bližam vstopu na trg delovne sile oz. se bo zame začelo obdobje iskanja zaposlitve. Ker se bom najverjetneje soočala s težavami, s katerimi se sedaj soočajo nekateri mladi in ker še ni narejenih raziskav, ki bi zadevale brezposelnost mladih v občini Ribnica, se želim s tem bolj seznaniti in to področje raziskati.

Raziskati želim, čemu mladi brezposelni pripisujejo razloge za lastno brezposelnost, kako njihova stopnja izobrazbe vpliva na njihovo brezposelnost, ugotoviti želim tudi, na kakšne načine mladi brezposelni iščejo zaposlitev in kako se preživljajo. Zanima me tudi, v kolikšni meri in kako se mladi brezposelni srečujejo z delom na črno, zanima pa me še, kakšne izkušnje imajo s prejšnjimi zaposlitvami oz delom. Ugotoviti želim, kako so mladi brezposelni pri iskanju zaposlitve diskriminirani, kakšno je njihovo mnenje glede števila delovnih mest v občini Ribnica, posvetila pa se bom tudi raziskovanju povezave med brezposelnostjo mladih ter njihovim psihičnim počutjem in samopodobo in pripisovanju pomena plačanega dela.

Določila sem deset raziskovalnih vprašanj, na katera želim z raziskavo odgovoriti, in sicer:

1. Čemu mladi brezposelni pripisujejo razloge za lastno brezposelnost?
2. Kako stopnja izobrazbe mladih brezposelnih vpliva na njihovo brezposelnost?
3. Na kakšne načine mladi brezposelni iščejo zaposlitev?
4. Kako se mladi brezposelni preživljajo?
5. Kakšne izkušnje imajo mladi brezposelni z delom na črno?
6. Kakšne izkušnje imajo mladi brezposelni s prejšnjimi zaposlitvami oz. delom?

7. Ali so mladi brezposelni diskriminirani pri iskanju zaposlitve in kako?
8. Ali mladi iskalci zaposlitve menijo, da je delovnih mest v občini Ribnica dovolj?
9. Kakšno povezavo mladi brezposelni vidijo med brezposelnostjo ter svojim psihičnim počutjem in samopodobo?
10. Kaj mladim brezposelnim pomeni plačano delo?

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE, MODEL RAZISKAVE IN TEME

Raziskava je kvalitativna in empirična.

S pojmom kvalitativna raziskava označujemo raziskavo, pri kateri sestavljajo temeljno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, besedni opisi ali pripovedi, in v kateri je to gradivo tudi obdelano in analizirano besedno, brez uporabe merskih postopkov, ki dajo števila, in brez operacij nad števili (Mesec, 1998). S kvantitativno raziskavo ne bi prišla do takšnih odgovorov, saj na njih ni možno odprto in svobodno odgovarjati, prav tako pa za pridobitev poglobljenih in temeljitejših odgovorov intervjuvancem ne bi mogla postavljati podvprašanj in jim tudi sicer nuditi razlago ob morebitnih nejasnostih. Tudi sicer z ljudmi raje sodelujem osebno, saj menim, da to prinese več zaupanja in sproščenosti ter iskrenosti.

Za kvalitativno raziskovanje sem se odločila predvsem, ker je zanj značilna interpretativna paradigma, kar pomeni, da daje poudarek na proučevanje subjektivnih doživetij posameznika in na ugotavljanje pomena, ki ga posameznik pripisuje posameznim dogodkom, pri čemer niso zanemarjeni niti subjektivni pogledi raziskovalca na proučevano situacijo. Kvalitativno raziskovanje se usmerja na proučevanje posameznih primerov, večinoma poteka kot študija enega primera ali majhnega števila primerov, zaradi česar so tudi tehnike zbiranja podatkov prilagojene za analizo manjšega obsega (Vogrinc, 2008).

Pri kvalitativnem raziskovanju tudi iščemo življenjske probleme, ki so pomembni iz vidika subjekta in ne samo za našo raziskavo. To sicer velja za vsa socialna dela, kjer je posluš do sogovornika ključnega pomena (Mesec, 2009).

Raziskava je torej tudi empirična, saj sem z metodo spraševanja pridobila osebna mnenja in izkušnje, zbrala sem torej novo neposredno izkustveno gradivo. To gradivo sem kasneje uporabila za znanstveno dokazovanje (Mesec, 2009).

Na podlagi značilnosti, ki so me v raziskavi zanimale, sem določila deset tem raziskovanja, saj kvalitativna raziskava spremenljivk ne vsebuje. Teme so razlogi za brezposelnost mladih, vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih, načini iskanja zaposlitve, preživljanje

brezposelnih mladih, delo na črno, izkušnje z zaposlitvami oz. delom, diskriminacija pri iskanju zaposlitve, delovna mesta v občini Ribnica, povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo in pomen dela mladim Vsaka tema zajema eno raziskovalno vprašanje.

3.2 RAZISKOVALNI INSTRUMENTI IN VIRI PODATKOV

Kot merski instrument sem uporabila delno standardiziran vprašalnik, ki je vseboval vprašanja odprtega tipa, vprašanci pa so na njih lahko odgovarjali svobodno in jedrnato. Vprašalnik je sestavljalo deset raziskovalnih vprašanj z devetimi podvprašanji oz. odvisno od vsakega intervjuja posebej, saj so vprašanci na vprašanja različno odgovarjali. Vprašalnik prilagam v nadaljevanju, poleg omenjenega pa je vseboval še osnovne podatke intervjuvancev, kot so spol, starost in čas trajanja brezposelnosti.

1. Kaj menite, da je razlog za vašo brezposelnost?
Kaj pa razlog za brezposelnost mladih v občini Ribnica?
2. Kakšno je vaše mnenje glede števila delovnih mest v občini Ribnica?
3. Katera je vaša stopnja izobrazbe?
Kako vpliva na vašo brezposelnost?
4. Na kakšne načine iščete zaposlitev?
Kdo vam pomaga pri iskanju zaposlitve?
Kako ocenjujete to pomoč?
5. Kako se preživljate?
S kom živite?
6. Ali imate izkušnje z delom na črno?
Zakaj ste se odločili za takšno delo?
7. Kakšne izkušnje imate s prejšnjimi zaposlitvami?
Ali ste iskalec/iskalka prve zaposlitve?
8. Ali menite, da ste pri iskanju zaposlitve diskriminirani?
Kako pa?
9. Kakšno povezavo vidite med brezposelnostjo ter svojim psihičnim počutjem in samopodobo?
Ali se je vaše splošno psihično stanje spremenilo v času brezposelnosti?
10. Kaj bi vam pomenilo imeti plačano delo?

3.3 POPULACIJA IN VZORČENJE (SUBJEKTI)

Populacijo v raziskavi predstavljajo brezposelni mladi v občini Ribnica. Za opredelitev mladih sem si izbrala opredelitev Urada Republike Slovenije za mladino, kjer so mladi opredeljeni kot mladostniki in mlade odrasle osebe obeh spolov, stari od 15. do dopolnjenega 29. leta (Urad Republike Slovenije za mladino, b.d.).

Ker raziskave nisem mogla opraviti z vsemi brezposelnimi mladimi v občini Ribnica, sem se odločila za vzorčenje. Uporabila sem neslučajnostni in priročni vzorec, saj sem vnaprej vedela, s kom želim intervju opraviti, skušala pa sem pridobiti raznovrstne podatke. Vzorec raziskave tako predstavlja dvanajst brezposelnih mladih, šest moških in šest žensk, ki so različno stari, različno izobraženi, imajo različno časovno trajanje brezposelnosti ter vsak po svoje drugače doživljajo lastno brezposelnost in njen vpliv na celotno življenje. Sedem intervjuvancev sem izbrala, ker jih poznam, saj gre za moje prijatelje in sorodnike, štiri intervjuje sem opravila z Romi, enega pa z intervjuvanko, katero sem za sodelovanje prosila na Centru za socialno delo Ribnica. Brezposelni mladi, s katerimi sem se predhodno dogovorila za sodelovanje, so se dogovora tudi držali.

3.4 ZBIRANJE PODATKOV

Kot sem že omenila, se opravila dvanajst intervjujev. Najprej sem intervjuvala štiri Rome, in sicer sem jih 10. 5. 2018 obiskala na domu, se jim predstavila, razložila sem jim tudi, kakšen je namen mojega obiska oz. namen raziskave, ki jo opravljam za potrebe diplomskega dela, nato pa jih prosila za sodelovanje. Intervju sem opravila z vsakim posebej, sicer pa je bilo zraven prisotnih še veliko ostalih Romov, ki so samo poslušali. Intervjuji so potekali na njihovem skupnem dvorišču, za izvedbo vsakega pa sem potrebovala približno dvajset minut. Na tem mestu naj omenim še to, da sem jim morala postavljati veliko podvprašanj, saj vseh vprašanj niso razumeli, prav tako niso razumeli pomena nekaterih besed, kot je npr. diskriminacija. Tu sem jim bila v oporo pri razložitvi nejasnosti, pogosto pa sem jih morala pri odgovarjanju tudi usmerjati. Za intervjuvanje so se mi torej ponudili štirje Romi, odgovori vseh pa so bili zelo podobni. Za sodelovanje in čas sem se jim zahvalila, ponudila pa sem jim tudi seznanitev z rezultati, ki jih bom v raziskavi pridobila, a so jo vsi odklonili. 12. 5. 2018 sem po predhodnem dogovoru obiskala prijateljico na domu, tudi ta intervju je trajal približno dvajset minut. Opravili sva ga v kuhinji, prisotni pa sta bili tudi njena hčerka in mama, slednja jo je občasno opomnila

o kakšnem podatku, ki ga je izpustila. Tudi njej sem se zahvalila za pomoč in ji obljubila posredovanje rezultatov raziskave. 14. 5. 2018 sem opravila še en intervju s prijateljem, in sicer me je obiskal na domu, trajal pa je približno petnajst minut. 15. 5. 2018 sem opravila dva intervjuja, s sorodnico in prijateljem. Tudi njiju sem po predhodnem soglasju obiskala na domu, za odgovarjanje sta si vzela čas in razmislek, skušala sta mi podati čim natančnejše informacije, za kar sem jima bila hvaležna, oba intervjuja pa sta trajala približno petindvajset minut. 16. 5. 2018 sem intervjuvala prijateljico, ta intervju je potekal dvajset minut na njenem domu. Tudi 17. 5. 2018 sem intervju opravila s sorodnikom, ki je bil pred mojim obiskom seznanjen z namenom raziskave, spraševanje pa je potekalo dvajset minut. 21. 5. 2018 sem intervju opravila na Centru za socialno delo Ribnica, kjer sem čakala na kandidata, ki bo ustrezal kriterijem in bil pripravljen sodelovati v raziskavi. Nekaj časa pred prihodom na Center za socialno delo Ribnica sem direktorici predstavila namen svoje diplomske naloge ter povedala, kaj želim raziskati. Ker sem dobila njeno dovoljenje, da primerno osebo dočakam v tej instituciji, sem to tudi storila. Ena brezposelna mlada oseba je sodelovanje najprej odklonila, saj naj ne bi imela časa, druga pa je privolila. Njej sem se najprej predstavila, sledilo pa je petindvajsetminutno intervjuvanje. Zahvalila sem se ji za čas in odgovore, dogovorili sva se tudi za posredovanje rezultatov raziskave. Dvanajsti intervju sem opravila 22. 5. 2018 s prijateljico, ki me je obiskala na domu, intervjuvanje pa je trajalo petnajst minut. Na tem mestu naj povem še to, da sem si odgovore intervjuvancev sprotno zapisovala na list, seveda pa sem jim pred samim začetkom spraševanja povedala tudi, da bodo ostali anonimni, zato sem njihova prava imena spremenila. Prav tako sem jim zagotovila, da bom pridobljene podatke uporabila zgolj za potrebe diplomske naloge. Vsem sem bila za sodelovanje hvaležna, saj brez njihovih odgovorov ne bi pridobila podatkov.

3.5 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Kvalitativna raziskava je torej raziskava, pri kateri je bilo osnovno gradivo, ki sem ga v raziskovanju zbrala, besedni opis. Gradivo sem obdelala in analizirala na besedni način, kjer nisem uporabila merskih postopkov, torej nisem opravljala s števili. V raziskavi so intervjuvanci besedno opisali svoje občutke in svoja doživljanja. Pridobljene podatke sem tako obdelala kvalitativno, in sicer sem intervjuje najprej čim bolj dobesedno, seveda v slovenskem knjižnem jeziku, prepisala na računalnik v program Microsoft Office Word. Po večkratnem branju sem vsakemu intervjuju posebej določila izjave, pri čemer vsaka izjava označuje pomen, ki je bil v besedi ali povedi podan. Tako sem intervujem določila

različno število izjav, označila pa sem jih s črkami od A do K in zaporednimi številkami, kar je priloženo v prilogi.

Za kvalitativno raziskavo je pomembno tudi kodiranje, kjer povzamemo oz. interpretiramo zbrano besedilo in mu določimo pomen (Vogrinc, 2008). Sledilo je odprto kodiranje, kjer sem naredila tabelo in vsako izjavo ter črko in številko izjave posebej prepisala, nato pa za njo določila pojem, kategorijo, nadkategorijo in temo. Tem je bilo, kot že omenjeno, deset, po večkratnem pregledu kodiranja pa sem skušala podobno tudi podobno poimenovati. Ko sem opravila z odprtim, sem se lotila še osnega kodiranja. Vsaki temi posebej sem pripisala nadkategorije, ki sem jih določila v odprtem kodiranju, isti nadkategoriji kategorije, znotraj teh pa še pojme ter črko in številko izjave. Tudi osno kodiranje sem priložila spodaj.

3.6 FAZE RAZISKAVE

Raziskava je potekala v štirih fazah. Najprej sem dobila idejo za samo temo raziskave, in sicer v marcu 2018, kar predstavlja preliminarno fazo. V tem času sem tudi pričela s prebiranjem literature, izbrala sem si mentorico in napisala dispozicijo diplomskega dela, katero je mentorica tudi sprejela. Sledila je faza načrtovanja, v kateri sem formulirala problem, in sicer sem opredelila, kakšne podatke bom potrebovala, kdo bodo udeleženci in kakšni bodo cilji. V tej fazi sem tudi opredelila značilnosti, ki sem jih preučevala, definirala sem teme in merski instrument, opredelila enote raziskovanja in načrt vzorčenja. Prav tako sem za zbiranje podatkov načrtovala intervjuvanje in tudi sestavila delno standardiziran vprašalnik. Ta faza je potekala v aprilu 2018. Tretje faze, faze izvedbe, sem se lotila v maju 2018. Podatke sem zbirala na terenu, in sicer od 10. 5. 2018 do 22. 5. 2018. Opravila sem dvanajst intervjujev z brezposelnimi sorodniki in prijatelji ter nekaj drugimi mladimi brezposelnimi. Tretjo fazo predstavlja tudi obdelava podatkov, uporabila sem metodo kodiranja, in sicer sem izvedla odprto in osno kodiranje. Četrta, zadnja faza, faza poročanja je potekala v juniju 2018. V tej fazi sem na podlagi analize podatkov zapisala poročilo o raziskavi, rezultate poslala udeležencem, ki so v raziskovanju sodelovali ter Centru za socialno delo Ribnica in Uradu za delo Ribnica. Podatke bom v sklopu zagovora diplomskega dela predstavila na Fakulteti za socialno delo, predvidoma v septembru 2018.

4 REZULTATI

S kvalitativno raziskavo oz. analizo pridobljenih podatkov v intervjujih sem dobila rezultate, ki jih bom v nadaljevanju predstavila po sklopih v povezavi s posameznimi temami, hkrati pa tako odgovorila na raziskovalna vprašanja. Zapis intervjujev z označenimi izjavami po pomenih prilagam v prilogi (Priloga 1), prav tako pa odnosno (Priloga 2) in osno kodiranje (Priloga 3), na podlagi katerih sem tudi zapisala rezultate.

4.1 RAZLOGI ZA BREZPOSELNOST MLADIH

Pri temi razlogi za brezposelnost mladih, sem ugotovila, da nekateri mladi razlogov za svojo brezposelnost ne poznajo (*Ne vem, zakaj sem.* (A1), *Ne vem.* (B1, Č1)), prav tako ne vedo, kaj je razlog za brezposelnost drugih mladih v občini Ribnica (*Ne vem, zakaj* (C4)).

Nekateri niti ne vedo, ali je izobrazba razlog za njihovo brezposelnost (*Ne vem.* (B3)), medtem ko drugi kot razlog navajajo lastno izobrazbo (*Moja izobrazba je razlog za brezposelnost.* (I1), *Glavni razlog je moja izobrazba* (J1)) oz. šolo (*Zaradi šole sem brezposelna.* (K1)), in sicer so povedali, da je razlog za njihovo brezposelnost nedokončana osnovna šola (*Ja, ker nimam šole.* (A2), *Mogoče, ker nimam šole.* (C1), *Ja, ker nimam končane osnovne šole.* (Č2)), prav tako pa kot razlog navajajo neustrezno izobrazbo (*Ker imam neustrezno izobrazbo.* (D1), *Predvidevam, da imam neustrezno izobrazbo* (F1)), neiskano izobrazbo (... *saj smer, ki sem jo študirala, ni iskana pri delodajalcih.* (F2)) oz. dokončano srednjo poklicno šolo (... *saj imam narejeno srednjo lesarsko šolo.* (I2)).

Kot razloge za brezposelnost drugih mladih v občini Ribnica so našeli izobrazbo, in sicer nizko (*Isto so brez šole.* (A3), *Tudi zaradi šole.* (B6), ... *cigani so pa zaradi šole.* (Č5), *Mislim, da so preslabo izobraženi.* (H2), *Po mojem mnenju so slabo izobraženi.* (J5)), dolgo šolanje drugih mladih brezposelnih (*Mladi, ki jih jaz poznam, se tudi dolgo šolajo.* (J6)), opustitev šolanja (... *veliko pa jih šolanje kasneje tudi opusti.* (J7)) oz. nezaključeno šolanje (*Tako nimajo ne zaključenega šolanja.* (J8)).

Prav tako so mladi brezposelni ocenjevali, da je nezainteresiranost za delo razlog za brezposelnost drugih mladih, izpostavili so lenobo (*Po moje, ker se jim ne da delati.* (C5), (*Ne vem, mogoče se jim ne da delati.* (Č3), *Razlog je ta, da se jim ne da delati.* (I3)),

nepripravljenost za delo (*Niso pripravljeni poprijeti za vsakršno delo. (G2), ... predvsem pa nepripravljeni na delo. (H3), Sama sem opravljala različna dela, nekateri pa pač nočejo opravljati vseh del. (H4), Ker bi bili za neko delo radi več plačani, ne poprimejo vsakega dela. (K3)*) in nizko plačo, zaradi katere ne želijo delati (*... ker pravijo, da je preslaba plača. (K4)*).

Nekateri tudi menijo, da so drugi mladi brezposelni zaradi ponudbe delovnih mest, katero ocenjujejo kot slabo (*... mogoče ne dobijo službe. (Č4), Isto, ker ne dobijo ustrezne službe. (E5)*).

Nekateri kot razlog za svojo brezposelnost izpostavljajo status oz. družinske razmere (*... in ker sem samohranilka. (D2), ... in že imam otroka. (J4)*), drugi pa so se osredotočili na problematiko praks zaposlovanja, in sicer so omenjali zaposlovanje sorodnikov (*Podjetja me tudi nočejo vzeti za stalno, ker zaposlujejo svoje sorodnike. (D3)*), kar naj bi bil hkrati tudi razlog za brezposelnost drugih mladih v občini Ribnica (*... Po moje isto. (D5)*).

Tudi sicer kot razlog za lastno brezposelnost mladi brezposelni v občini Ribnica navajajo še druge prakse zaposlovanja, kot je zaposlovanje za poizkusni čas (*Vzamejo te samo za poizkusni čas, potem ti pa ne podaljšajo. (D4)*) in zaposlovanje prek vez in poznanstev (*Največji problem se mi zdi, da ne moreš priti v neko podjetje, ker ljudi zaposlujejo prek vez in poznanstev. (D6)*).

Kot razlog za lastno brezposelnost navajajo še državo (*Država je kriva. (E1)*) in njen zdravstveni sistem (*Ker imamo slab zdravstveni sistem. (E2)*) ter to, da jim država ne najde službe (*... in ker mi ne najdejo službe. (E3)*).

Tudi delovne izkušnje so razlog za brezposelnost, in sicer nekateri navajajo, da so drugi mladi brezposelni zaradi tega, ker so brez delovnih izkušenj (*Predvsem zaradi tega, ker po končanem šolanju oz. študiju delodajalec zahteva delovne izkušnje, ki jih pa mladi še nimajo. (F3), ... ne delovnih izkušenj. (J9)*).

Mladi brezposelni so kot razlog za lastno brezposelnost izpostavili še zdravstveno stanje, ki je slabo (*Menim, da je razlog za mojo brezposelnost slabo zdravje. (G1)*), pogodbo o zaposlitvi oz. preteklo pogodbo za določen čas (*Razlog je to, da mi je pretekla pogodba za*

določen čas. (H1)) in pa spol oz. vpliv spola (*Razlog je tudi to, da sem ženska.* (J3)).

4.2 VPLIV IZOBRAZBE NA BREZPOSELNOST MLADIH

Pri temi vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih me je zanimalo, kaj menijo brezposelni mladi glede vpliva lastne izobrazbe na njihovo brezposelnost ter kakšna so dejstva, ki vplivajo na nezmožnost zaposlitve zaradi določene stopnje oz. smeri izobrazbe.

Mladi brezposelni so najprej navedli, kakšna je njihova lastna izobrazba, in sicer jih nekaj ni dokončalo osnovne šole, morali pa bi dokončati še en razred osnovne šole (*Še eno leto bi moral narediti.* (A4), *Imam samo osem let šole, moral bi narediti še popravni izpit in eno leto.* (C2)) ali dva (*Sedem.* (Č6)), povedali pa so tudi, da bi morali imeti dokončano osnovno šolo (*Vedno me sprašujejo, če imam končano devetletko, pa rečem, da ne.* (C8), *Moral bi imeti osnovno šolo.* (Č7)), katero pa nekateri imajo (*Osnovno.* (B2)). Našteli so še druge izobrazbe, ki jih imajo, kot je dokončana gimnazija (*Imam dokončano gimnazijo, to je peta stopnja.* (D7), *Najprej sem hodila v gimnazijo.* (F4)), nekateri pa gimnazije niso zaključili, saj morajo opraviti še splošno maturo (*Ne, imam štiri leta gimnazije, ampak mi manjka še splošna matura.* (K5)). Nekateri so dokončali srednjo poklicno šolo, in sicer srednjo poklicno šolo voznik (*Naredil sem poklicno šofersko šolo, to je četrta stopnja.* (E6)), drugi pa ne, in sicer srednje poklicne šole oblikovalec kovin – orodjar (*Nedokončana srednja poklicna šola.* (G3), *Hodil sem v Ljubljano za oblikovalca kovin oz. orodjarja.* (G4)). Nekateri brezposelni mladi so tudi diplomirali iz družboslovne informatike na Fakulteti za družbene vede (... *nato pa sem študirala na Fakulteti za družbene vede, in sicer sem diplomirala iz družboslovne informatike.* (F5)) in imajo tako univerzitetno stopnjo izobrazbe (... *tako imam univerzitetno stopnjo izobrazbe.* (F6)), nekateri pa so magistrirali na Fakulteti za upravo iz smeri upravljanje javnega sektorja (*Magistrirala sem iz smeri upravljanje javnega sektorja, opravila sem univerzitetni program druge stopnje.* (J10)). Nekateri brezposelni mladi imajo tako četrto (*Tako, četrta.* (I4)) oz. peto stopnjo izobrazbe (*Za enkrat še peta.* (H5)), nekateri pa so se še dodatno izobrazili (*Naredila pa sem še poklicni tečaj za vzgojiteljico predšolske vzgoje.* (D8)), a jim manjka še zaključni izpit, ki vpliva na njihovo brezposelnost (*Vpliva, ker nimam še narejenega strokovnega izpita iz tega tečaja.* (D9)).

Medtem ko nekateri brezposelni mladi nimajo interesa dokončati nedokončanega šolanja (*Ne bom. (A5), Ne. (B5)*) oz. se dodatno izobraziti (*Če bi kakšnega drogeraša našel v srednji šoli, bi se pa še drogirati začel, tako da ne. (C6)*), ga drugi imajo (*Ja, zdaj v jeseni. (D10), Ja, čez dve leti. (K6)*), prav tako se pričenjajo s pisanjem diplomskega dela (*... sedaj se spravljam k pisanju diplome. (H6)*), in sicer iz smeri organizator socialne mreže (*Iz smeri organizator socialne mreže, to je višja strokovna šola. (H7)*). Nekateri so v dvomu, ali bi dokončali nedokončano izobraževanje (*Ne vem, če bi. (C3), Bom videl. (Č10)*), nekateri pa o tem sploh ne razmišljajo (*Mogoče bom kdaj naredil, zdaj še ne razmišljam o temu. (G5)*), čeprav se zavedajo, da njihova izobrazba vpliva na njihovo brezposelnost (*Je. (A6), Ja to vem, samo ne bom naredil šole. (A7)*) oz. o njenem vplivu celo dvomijo (*Mogoče. (B4, C7)*). Prav tako so nekateri povedali, da bodo šolanje dokončali, če bo to hotela država (*Če bodo hoteli. (Č8), Država. (Č9)*). Nekaj brezposelnih mladih ima o vplivu izobrazbe pozitivno mnenje, saj pravijo, da bi po dokončani oz. dodatni izobrazbi lažje dobili zaposlitev (*Po moje, da ja, bom. (D11), Potem bi moralo biti drugače. (D12)*).

Večina je povedala tudi, da ima njihova trenutna izobrazba vpliv na brezposelnost, in sicer neugoden (*Neugodno vpliva. (F7)*) oz. negativen (*Ima negativen vpliv. (G6)*), splošno pa so ocenili, da ima velik vpliv (*Vpliva, kar dosti. (I5)*), saj so zaradi nje omejeni (*Omejena sem zaradi izobrazbe. (K7)*) in ne morejo kandidirati za vsa prosta delovna mesta (*... saj ne morem kandidirati za večino razpisanih prostih delovnih mest. (G7), Ne morem se povsod zaposliti. (K2)*). Le nekaj pa jih je bilo mnenja, da njihova izobrazba na njihovo brezposelnost ne vpliva (*Moja stopnja izobrazbe na mojo brezposelnost ne vpliva. (H8)*).

Nekateri so zaradi večje možnosti zaposlitve izpostavili razmišljanje o prekvalifikaciji (*Ker sama ne dobim ustrezne zaposlitve, razmišljam o prekvalifikaciji. (F9)*), povedali so, da bi se morali odločiti za kakšen drug študij (*Moralo bi se odločiti za kakšen drug študij. (J12)*), saj bi imeli tako večjo možnost pri zaposlitvi (*Če bi imel kakšno drugo izobrazbo, bi se mogoče lahko zaposlil. (E8)*).

Mladi brezposelni so povedali tudi, da je njihova izobrazba neiskana, saj za to izobrazbo ni potreb po delovnih mestih (*... saj ni potreb po delovnih mestih za ljudi s takšno izobrazbo. (F8)*), ocenjujejo tudi, da imajo za nekatera delovna mesta previsoko izobrazbo in jih zaradi nje ne zaposlijo (*Za kakšno proizvodnjo imam sama previsoko izobrazbo, saj me*

zaradi tega ne želijo zaposliti. (F33)), drugi pa so povedali, da je pri zaposlitvi potrebna višja izobrazba od osnovne (*Tako je.* (G8)). Nekateri brezposelni mladi se torej soočajo z oteženo zaposlitvijo zaradi svoje stroke, in sicer tej, ki so dokončali srednjo lesarsko šolo (*V tej stroki je težko dobiti delo.* (I6), ... *težko se je zaposliti.* (I7)), prav tako kot problem pri zaposlitvi navajajo smer izobrazbe iz Fakultete za upravo (... *študirala sem na Fakulteti za upravo, s katero pa težko dobiš zaposlitev.* (J2)), kljub temu da so visoko izobraženi (*Čeprav imam visoko stopnjo izobrazbe, to ni iskan poklic.* (J11)).

Nekaj mladih brezposelnih je tu navedlo še nezaključeno zdravljenje, ki poleg njihove izobrazbe vpliva na njihovo nezmožnost zaposlitve (*Zelo vpliva, ker ne smem voziti dokler na Soči ne ugotovijo, da sem sposoben voziti.* (E7)).

4.3 NAČINI ISKANJA ZAPOSLOTITVE

Pri temi načini iskanja zaposlitve sem se osredotočila na lastno iskanje zaposlitve, kjer so mladi brezposelni izpostavili, da zaposlitev iščejo prek Zavoda za zaposlovanje (*Tako ja.* (A8), *Ja.* (B7), *Prek Zavoda za zaposlovanje.* (C9, G9), *Na Zavodu.* (Č11), *S pomočjo Zavoda.* (F10)), povedali so tudi, da zaposlitve prek Zavoda za zaposlovanje ne iščejo, ampak se zgolj odzovejo na vabilo (*Jaz grem na Zavod samo kadar dobim vabilo, da se nanj odzovem.* (E15)) oz. so tu prijavljeni (*Tam se prijavim in to je to.* (E16), ... *tu sem samo prijavljen.* (I12), *Niti ne, tam sem samo prijavljena.* (J15)).

Nekateri brezposelni mladi zaposlitve prek drugih kanalov ne iščejo (*Ne, to je to.* (A9), *To pa ne.* (B8), *Ne, samo tako.* (C10)), drugi pravijo, da zaposlitev iščejo kjerkoli (... *bilo kje, samo da bi bilo za delati.* (Č12)). Veliko mladih brezposelnih zaposlitev išče prek interneta (*Prek interneta.* (D13, K8), ... *z vsakodnevnim spremljanjem potreb po delovnih mestih na internetu.* (F11), *Sam spremljam ponudbo delovnih mest prek interneta.* (I10), *Najbolj prek interneta.* (J13)) oz. spleta (*Zaposlitev pa iščem tudi prek spleta.* (H13)), nekaj prek radia (... *in radia.* (D14)) in oglasov (... *spremljam tudi oglase.* (G10)). Na internetu spremljajo potrebe po prostih delovnih mestih (*Na internetu spremljam potrebe po delovnih mestih.* (D15), ... *kjer spremljam potrebe po delovnih mestih z mojo izobrazbo, a jih praktično ni.* (J14)), nekateri pa na radiu poslušajo oglase (... *na lokalnem radiu poslušam rubriko Iščem delo.* (D16)). Zaposlitev iščejo tudi prek informacij (... *in dobim kakšne informacije od prijateljev.* (G11)), nekateri pa se dogovarjajo z delodajalci (... *grem do delodajalcev in se*

na mestu poizkusim dogovoriti za službo. (K9)) in pošiljajo prošnje (... pa tudi pošiljam prošnje. (K10)).

Nekaj brezposelnih mladih kot pomoč pri iskanju zaposlitve navaja sebe (*Sam.* (A10, C11, I8), (*Sama, kar spremljam.* (D22), *Najbolj aktivno iščem sama.* (F12)), drugi pomoč zaposlenih na Zavodu za zaposlovanje (*Ja, pa te zaposlene.* (A11), *Zaposlene za Zavodu.* (B9), ... *pomaga pa mi tudi svetovalka na Zavodu.* (F13)), sicer pa kot jih nekaj kot pomoč pri iskanju zaposlitve navaja sam Zavod za zaposlovanje (*Samo Zavod, nobeden drug.* (Č13), ... *in prek Zavoda.* (I9), *Zavod za zaposlovanje.* (K11)). Kar nekaj mladih kot pomoč pri iskanju zaposlitve navaja tudi družino (*Mama, drugače pa nobeden.* (D21), *Zaposlitev iščem prek svojcev.* (H9), ... *in družina.* (I14)) oz. sorodnike (*Sorodniki.* (G12)) in znance (... *in znancev.* (H11)), veliko mladih brezposelnih pa omenja tudi pomoč prijateljev (... *in prijatelji.* (G13), ... *prijateljev.* (H10), *Najbolj mi pomagajo prijatelji.* (I13), ... *in prijatelji, prek katerih dobim veze.* (K12)), pravijo, da jim oni najbolj pomagajo (*Oni mi najbolj pomagajo, saj povejo, če so slišali za kakšno prosto delovno mesto.* (H12)), prav pa jim pridejo tudi informacije drugih (... *pa če mi kdo kaj pove.* (D23)).

Nekateri mladi brezposelni so govorili tudi o oceni pomoči družine (*Oni nič.* (B10)), ocenili so še pomoč prijateljev (*Od prijateljev dobim učinkovito pomoč.* (I15), *Eden izmed njih mi je pomagal tako, da sem delal že pri dveh delodajalcih.* (I16)), predvsem pa pomoč na Zavodu za zaposlovanje, katero so negativno označili. Komentirali in ocenili so pomoč zaposlenih (*Malo bi bile lahko bolj prijazne.* (A12), ... *ampak sem zadovoljen.* (A13), *Nekatere so prijazne, druge pa ne.* (B11), *Če zamudiš vlogo, adijo takoj.* (B12), *Zaposlene nič.* (C12), *Nič ne pomagajo.* (C13), *Bolj ne, kot ja.* (Č14), *Na Zavod ne hodim spraševat, ker nič ne pomagajo.* (D17), *Nula.* (E13), *Sploh ni nobene pomoči iz njihove strani.* (G14), *Oni mi prav nič ne pomagajo.* (H14), ... *na Zavodu ne dobim nobene pomoči.* (I11)), nekateri pa tudi, ne vedo, kaj bi zaposlene morale storiti, da bi bili z njihovo pomočjo zadovoljni in da bi ta bila koristna (*Ne vem.* (Č15)). Večina mladih brezposelnih tako pravi, da se zaposlene delavke na Zavodu za zaposlovanje ne potrudijo (... *Zadostno za Zavod, ker pomagajo samo tako, da nekaj naredijo, da dobivajo plačo, potrudijo se pa ne.* (D24)), da samo uredijo usposabljanje (*Uredijo ti samo usposabljanje za tri mesece, potem te pa pustijo.* (D18), *Samo izkoristijo te.* (D19)) in samo sprašujejo o tem, če so našli kakšno zaposlitev, se dodatno izobrazili ipd. (*Samo sprašujejo, le si kaj našel, če si naredil še kakšno šolo in podobno.* (D20)) in sporočijo, da delodajalec išče delavca (*Oni mi samo*

sporočijo, da nek delodajalec išče delavca. (K14)). Pomoč na Zavodu za zaposlovanje torej ocenjujejo kot slabo (Zavod mi išče zaposlitev, ampak zelo slabo. (E12), Slabo. (K13)), neučinkovito (Pomoč ni najbolj učinkovita, saj sem še vedno brezposelna. (F14), Tako je, pomoč je neproduktivna. (J17)), o tem, da jim ne najdejo službe, je govorilo kar nekaj brezposelnih mladih (Ne najdejo mi službe. (C14), Službe ti pa tam ne najdejo. (E17), Ne najdejo mi službe, še vedno sem brezposeln. (G15), Tudi na Zavodu ne najdejo prave zaposlitve zame. (J16), Tudi se ne trudijo, da bi jo. (E14)).

Nekateri pa so povedali, da zaposlitve sploh ne iščejo (*Ne, ker me še ne morejo zaposliti zaradi zdravstvenega stanja. (E4), Sploh ne iščem. (E9)*), saj jih zaradi nezaključenega zdravstvenega stanja nočejo zaposliti (*Nihče me noče vzeti, ker ni zaključeno zdravljenje. (E10)*) oz. jih zaradi tega tudi ne smejo (*Dokler ne ugotovijo, koliko sem sposoben, me tudi ne smejo zaposliti. (E11)*).

Pri tej temi so nekateri izpostavili tudi nezainteresiranost za delo, ker imajo visoko izobrazbo in ne želijo opravljati vseh del (*Sicer pa ne želim delati v slabo plačanih poklicih, ker sem visoko izobražena. (J18)*).

Tudi pri načinih iskanja zaposlitve so nekateri mladi brezposelni opozorili na problematiko praks zaposlovanja, saj se zaradi zaposlovanja svojih kandidatov (*... ampak sama še nisem imela možnosti se zaposliti, ker imajo že vnaprej izbrane svoje kandidate. (K15)*) in zaposlovanja prek vez in poznanstev sami ne morejo zaposliti (*Točno tako, če nimaš vez in poznanstev, ti nič ne pomaga. (K16)*).

4.4 PREŽIVLJANJE BREZPOSELNIH MLADIH

Pri temi preživljanje brezposelnih mladih sem najprej ugotovila, da je vir preživljanja brezposelnih mladih denarna socialna pomoč (*Ja, samo to socialno imam. (A14), Samo socialno pomoč. (B13), Od socialne. (C15), Socialna. (Č16, K17), Ja, imam socialno. (D25), ... drugače pa prejmem samo socialno pomoč. (E19), Prejemam socialno pomoč. (F15), Dobivam socialno pomoč. (G16), Tako. (I17), Z denarno socialno pomočjo. (J19)*), nekaterim pa finančno pomagajo tudi starši (*Tudi starši mi finančno pomagajo. (H15)*) in partner (*... in podpora partnerja. (J20)*).

Nekaj brezposelnih mladih biva skupaj na svojem s svojo družino (*S punco in dvema otrokoma.* (A15), *S partnerko in otroci.* (C16), *S partnerko, imam pa štiri otroke.* (Č17), *S partnerjem, ki je zaposlen, in otrokom.* (J22)), nekaj jih živi samih (*Sama ja, v majhnem stanovanju.* (K19)), nekaj pa s svojo primarno družino (*Pri očetu.* (B14), *Ja.* (D28), *Živim pri starših in bratu, ki ima že svojo družino.* (G18), *Tako je.* (H17), ... *sicer pa živim pri starših in sestri.* (I20)), kljub temu, da imajo nekateri prijavljeno svoje gospodinjstvo (*Imam svoje gospodinjstvo.* (I19)). Nekateri mladi brezposelni so govorili o prispevku k preživljanju, in sicer so povedali, da nimajo za položnice in hrano (*Ampak običajno nikoli nimam.* (E20), *Tako je, sama za položnice in hrano skoraj nič ne prispevam.* (F17)), drugi pa k svojemu preživetju veliko prispevajo (*Veliko sam prispevam s svojim preživetju.* (I21)).

Kar nekaj mladih brezposelnih je navajalo opravljanje priložnostnih del oz. zaslužek od priložnostnih del, ki jim poleg denarne socialne pomoči prinese nekaj dodatnega zaslužka (... *pa tudi s tem, kar zaslužim s priložnostnimi deli.* (D26), ... *a opravljam tudi občasna priložnostna dela, da mi prinesejo nekaj dodatnega zaslužka.* (F16), ... *opravljam pa tudi občasna priložnostna dela.* (G17), ... *preživljam pa se tudi z zaslužkom od priložnostnih del.* (I18)), občasno zaslužijo tudi z manjšimi opravili (*Občasno pa kaj zaslužim s kakšnim manjšim opravilom.* (H16)), kot dodatni vir preživljanja so navedli predvsem opravljanje gradbenih del (*Pri prijateljih za skromno plačilo opravljam gradbena dela.* (E18)) in zaslužek od prodaje slik (*Slikam in prodajam slike, kar mi prinese nekaj zaslužka.* (J21)). Nekateri mladi brezposelni so opozorili, da se poleg denarne socialne pomoči še kako drugače ne smejo preživljati (*Saj ne smem.* (K18)), sicer pa so nekateri potožili o težkem preživljanju (... *samo s socialno pomočjo se težko preživljam.* (F24), ... *ne morem si skoraj nič privoščiti.* (F25)), zaradi česar bi se tudi radi zaposlili (*Zelo rada bi se zaposlila.* (F23)).

4.5 DELO NA ČRNO

Glede dela na črno sem ugotovila, da nekateri mladi brezposelni niso bili vključeni v sivo ekonomijo oz. izkušenj z delom na črno nimajo (*Ne.* (A16, B16, C17), *Vem, samo nimam.* (B15), *Ne, nimam.* (Č18)), nekateri pa jih imajo (*Imam, saj se sami dogovorimo o znesku plačila, to delo pa ni prijavljeno.* (F21), *Seveda.* (G20), *Ja, imam.* (H18), *Seveda imam.* (K20)), in sicer so kot delo na črno navedli delo v pekarni (*Delam v pekarni, ampak na*

črno. (D27)), gradbena dela (*Ne, nič drugega, ker nič drugega ne znam, samo gradbena dela.* (E21), *Največ takšnih del opravljam v gradbeništvu.* (G19)), gospodinjsko pomoč (*Nudim občasno gospodinjsko pomoč starostnikom v mojem domačem okolju.* (F18), *Veliko pa sem tudi drugim pomagala pri gospodinjskih opravilih, največ starim.* (H20)), varstvo otrok (*Prav tako imam doma varstvo otrok.* (F20)), delo v strežbi (*Zdaj delam predvsem samo še v strežbi.* (H21), *Lastnik gostilne je ni imel uradno odprte, moja podjetna pogodba pa je bila neveljavna.* (K22)), ukvarjajo se tudi z montažo oken in vrat (*Ja, predvsem ena, saj sem na črno delal v podjetju, kjer smo montirali okna in vrata.* (I22)) in prodajo slik (*Prodajam slike na platnu, to je neke vrste delo na črno, ker slike prodajam brez računa.* (J23), *Cene so različne, odvisno, koliko mi kupec ponudi.* (J24)).

Kar nekaj mladih brezposelnih je povedalo, da delo na črno opravljajo takrat, ko jih drugi potrebujejo (*Samo v pekarni delam, kadar me rabijo.* (D29), *... kadar potrebujejo pomoč, me pokličejo.* (F19), *Pri enemu privatniku občasno opravljam ta dela, in sicer takrat, ko me pokliče.* (G21), *Na črno občasno pomagam v strežbi, kadar me pokličejo.* (H19)).

Večina brezposelnih mladih, ki dela na črno, je kot glavni razlog za to navedla zaslužek (*Zaradi denarja.* (D30), *Da dobim kaj denarja, ki ga s službo ne.* (E22), *Tako je.* (F22), *Zaradi zaslužka.* (G22), *Samo zaradi tega.* (G23), *Zato, ker je včasih nekako treba priti do denarja.* (H22)), prav tako pravijo, da so se za delo na črno odločili, ker drugega niso dobili (*Ker drugega nisem dobila.* (D31), *Ker sem to dobil.* (I23)), ker so želeli delati (*S tem se nisem obremenjeval, saj sem želel delati.* (I24)), prav tako je odločitev za to pošteno plačilo (*Šef mi pošteno plača na roke.* (G24)). Nekateri brezposelni mladi do imeli izkušnje z delom na črno tudi zaradi tega, ker so v sklopu svoje zaposlitve opravili previsoko število ur (*... ker pa sem delal več kot bi smel, sem veliko število ur opravil tudi na črno.* (I28)), nekateri pa sploh niso vedeli, da delajo na črno (*Sama sploh nisem vedela, da delam na črno.* (K21), *Jaz sem mu pogodbo podpisala, on pa jo je vrgel stran.* (K23)).

4.6 IZKUŠNJE Z ZAPOSLOTVAMI OZ. DELOM

V kvalitativni raziskavi sem raziskovala tudi temo izkušnje z zaposlitvami oz. delom, kjer so me zanimale pretekle izkušnje mladih brezposelnih in vpliv le-teh za njihovo brezposelnost. Glede prejšnje zaposlitve, sem ugotovila, da nekaj mladih brezposelnih še nikoli ni bilo zaposlenih (*Ne.* (A17, B17), *Nisem bil in nisem tudi nič delal.* (C18), *Ne,*

nisem bil zaposlen. (Č19), Zaposlena še nisem bila. (J25), Ne, zaposlena še nisem bila. (K24)), nekateri pa so bili zaposleni za določen čas, in sicer so bili poklicni vozniki (*Kot veš, sem bil zaposlen štiri leta pri privatniku, kjer sem vozil tovornjak.* (E23)), zaposleni v trgovini (*Za določen čas sem bil zaposlen v trgovini v domačem okolju, a mi pogodbe niso podaljšali.* (G28), ... *kasneje pa tudi v trgovini, in sicer za določen čas šest mesecev.* (H24)), gostilni (*Nekaj časa sem bila zaposlena v gostilni kot natakarica.* (H23)), pri avtomehaniku (*On me je kasneje tudi zaposlil, in sicer za določen čas pol leta.* (I29)). Izmed vseh intervjuvanih brezposelnih mladi še nihče ni bil zaposlen za nedoločen čas.

Nekateri so izpostavili dobre izkušnje s prejšnjo zaposlitvijo (*Dokler nisem imel nesreče v službi so bile moje izkušnje dobre.* (E24)), a jim je prenehala pogodba o zaposlitvi (*Ker sem imel veliko operacij in še vedno nisem sposoben voziti, me je odpustil, tako pa ostajam brezposeln.* (E25)), drugi pa so samo povedali, da imajo delovne izkušnje (... *nekaj izkušenj pa imam, ja.* (I31)).

Pri prejšnji zaposlitvi so mladi brezposelni omenili še zaposlitev prek javnih del, in sicer na centru za socialno delo (*Sem, na centru za socialno delo.* (H25), *Prek javnih del sem na centru za socialno delo delala samo eno leto, saj več nisem smela.* (H26)), na tem mestu pa predstavili še nekaj kriterijev za zaposlitev prek javnih del (*Tako, moral si biti prijavljen za Zavodu vsaj eno leto.* (H27), *Te kriterije pa vsako leto spreminjajo, letos moraš biti dve leti prijavljen.* (H28)).

Mladi brezposelni so omenili še izkušnjo z zaposlitvijo prek podjemne pogodbe pri avtomehaniku (*Prek podjemne pogodbe sem bil pol leta zaposlen pri avtomehaniku.* (I27)). Kar nekaj brezposelnih mladih je tako iskalec prve zaposlitve (*Ja.* (A18, D36, F27), *Tako je.* (J28)), drugi, ki pa so že imeli izkušnje z zaposlitvami, iskalec prve zaposlitve niso (*Nisem.* (G29), *Nisem več iskalec prve zaposlitve.* (I30)).

Pri preteklih izkušnjah z delom sem ugotovila, da je kar nekaj mladih že delalo prek študenta, in sicer v gostilni (*V času gimnazije sem delala prek študenta v gostilnah.* (D32), pekarni (... *potem sem prek študenta delala v pekarni.* (D33), *Poleg tistega, imam še samo eno izkušnjo, prek študenta sem delala v pekarni kakšne dve leti.* (K25)), trgovini (*V času študija sem delala kot študentka, in sicer sem bila kar nekaj časa blagajničarka v trgovini.* (F26), *Skoraj skozi celoten študij sem tako delala kot trgovka.* (J27)), nekateri pa so

splošno navedli, da imajo izkušnje z delom prek študenta (... *imam pa samo izkušnje z delom prek študenta.* (J26)).

Prav tako med prejšnje izkušnje z delom sodi praktično usposabljanje, katerega so nekateri opravljali v vrtcu (*Ko sem šla na tečaj, sem imela tudi prakso v vrtcu.* (D34)), nekateri so izdelovali okna (*V času šolanja sem devet mesecev opravljal prakso pri podjetju, ki izdeluje okna.* (I25)), se praktično usposabljali v mizarstvu (... *en mesec pa v mizarstvu.* (I26)).

Nekateri so imeli tudi izkušnjo usposabljanja prek Zavoda za zaposlovanje v vrtcu (*Ja, pa prek Zavoda sem imela usposabljanje v vrtcu, tri mesece.* (D35)), nekateri pa so delali v gostinstvu (*Delal sem že v gostinstvu.* (G25)), trgovinah (... *v trgovinah.* (G26)) in na komunalni (... *in nekaj časa na komunalni.* (G27)).

4.7 DISKRIMINACIJA PRI ISKANJU ZAPOSLOTITVE

Pri temi diskriminacija pri iskanju zaposlitve sem najprej ugotavljala splošno oceno mladih brezposelnih o tem, ali so diskriminirani ali ne, pri čemer sem ugotovila, da veliko mladih brezposelnih meni, da niso diskriminirani (*Nisem diskriminiran.* (A19), *Ne, nisem.* (B19, I32), *Ne morem reči, da sem.* (Č20), *Ne.* (D37), *Menim, da nisem.* (H29), *Ne, sploh ne, nikakor ne.* (K26)) in nekaj, da so (*Sem.* (E26), *Da.* (G30), *Sem diskriminirana.* (J29)), nekateri pa so bili o lastni diskriminaciji pri iskanju zaposlitve v dvomu (*Niti ne.* (F28)), a so izpostavili dejavnik diskriminacije (*Na nek način pa ja, in sicer kar se tiče izobrazbe zagotovo.* (F29)).

Kot dejavnik diskriminacije so glede izobrazbe izpostavili še izobrazbo (*Ker nimam izobrazbe oz. imam samo osnovno šolo.* (G31), *Poleg tega, da se ne morem zaposliti zaradi izobrazbe.* (J32)). Za nekatere dejavnik diskriminacije predstavlja Rom (*Eni rečejo, da ga ne bodo zaposlili, ker je cigan.* (A20), *Ni to nobeden rekel, samo po moje si mislijo, da bom šel delat, pa bom še kradel zraven.* (C19), *Lahko zaradi tega, lahko ne, ne veš, a ne.* (Č21), *Saj sem Slovenka, saj nisem Romkinja.* (D38)), nekateri so povedali, da je dejavnik njihove diskriminacije pri iskanju zaposlitve neugotovljena stopnja sposobnosti (*Ker me ne smejo zaposliti dokler komisija ne ugotovi, da sem sposoben.* (E27)), njihovo preteklo navzkrižje z zakonom (*Menim, da ima to tudi sedaj posledice, saj me v domačem okolju*

pozna veliko ljudi. (G32)), prav tako so kot dejavnik navedli neslovenske korenine, saj njihov oče prihaja iz Bosne (*Ja, tudi zato, ker je oče iz Bosne.* (G33), *Čeprav sem se rodil v Sloveniji in imam slovensko državljanstvo, ima tudi to vpliv.* (G34)). Prav tako so kot dejavnik diskriminacije izpostavili spol, in sicer ženski (*Ker sem ženska.* (J30)) ter dejstvo, da imajo otroka (*... in ker imam otroka.* (J31)).

V povezavi z dejavniki diskriminacije so glede zaposlitve izpostavili nezmožnost redne zaposlitve, in sicer zaradi lastne izobrazbe (*Tako, da se ne morem redno zaposliti.* (F30)) in nezmožnost zaposlitve, saj po njihovem mnenju na to vpliva ženski spol in otrok (*... me tudi zaradi tega ne zaposlijo.* (J33), *Pričakujejo, da bom jaz vzela bolniško za otroka in podobno.* (J34), *Nekateri tudi mislijo, da bom imela še otrok in bom zaradi tega odsotna v službi.* (J35)). Prav tako so nekateri mladi brezposelni pri diskriminaciji pri iskanju zaposlitve izpostavili še prakse zaposlovanja, in sicer zaposlovanje moških, katere naj bi raje zaposlovali od žensk (*Menim, da raje zaposlujejo moške.* (J36)) zaradi nedavno navedenih dejavnikov.

4.8 DELOVNA MESTA V OBČINI RIBNICA

Posvetila sem se tudi temi delovna mesta v občini Ribnica, kjer sem raziskovala mnenje brezposelnih mladih v občini Ribnica glede števila delovnih mest, ki jih občina ponuja, in možnosti zaposlitve, ki jih tu imajo.

Mladi brezposelni so tako opazili zasedena delovna mesta, saj pravijo, da so proizvodnje polne (*V proizvodnjah je povsod polno.* (A21)), prav tako naj le-teh po mnenju nekaterih ne bi bilo dovolj (*Mislím, da nimajo dovolj firm, proizvodenj.* (E28)), po mnenju drugih pa ravno nasprotno (*Prav tako je v Ribnici veliko število proizvodenj.* (J39)), menijo tudi, da je veliko privatnih podjetij (*... v Ribnici je veliko podjetij, sicer pa je veliko privatnih.* (G36)). Mnenja glede števila delovnih mest so različna, in sicer nekateri menijo, da jih je malo oz. premalo (*Premalo je delovnih mest tukaj.* (A22), *Ni jih veliko.* (Č22)), prav tako ocenjujejo, da je delovnih mest drugje več kot v občini Ribnica (*V Ljubljani in Novem Mestu je veliko delovnih mest, v Ribnici pa ne.* (Č24), *Tukaj so samo dva, tri delovna mesta.* (Č25)), drugi pa menijo, da je delovnih mest dovolj oz. veliko (*Mislím, da dovolj.* (B19), *Dovolj jih je.* (C20), *Veliko jih je.* (D39), *Menim, da jih je dovolj.* (H30), *Rekel bi, da jih je dovolj.* (I33)). Nekateri so omenili, da je že samo v enem podjetju veliko delovnih

mest (... *že samo v podjetju v Prigorici, kjer dela veliko ljudi.* (D40)), prav tako so izpostavili, da jih je veliko na komunalni (*Je komunala in vse.* (C21)), po drugi strani pa so nekateri opozorili na to, da veliko ljudi dela v drugih krajih, saj v domačem ne dobijo zaposlitve (*Veliko ljudi se pa tudi vozi v druge kraje, ker v domačem kraju ne dobijo službe.* (E29)).

Brezposelni mladi so izpostavili nova delovna mesta v občini Ribnica, ki so se pojavila s pojavom novih trgovin (... *ampak bom pa imel mogoče priložnost v kakšni trgovini, saj se jih je v zadnjem času kar nekaj na novo odprlo.* (G38), *Zadnje čase v Ribnici gospodarstvo narašča, dobili smo nekaj novih trgovin.* (J37), ... *in s tem so se pojavila tudi nova delovna mesta.* (J38)).

Glede zaposlitve v občini Ribnica nekateri mladi brezposelni menijo, da je majhna možnost (*Težko.* (Č23)), kar nekaj pa jih je navajalo možnost zaposlitve, in sicer v povezavi z željo po le-tej (*Če bi kdo hotel, bi se po mojem mnenju lahko zaposlil.* (D41), ... *če bi se mladi želeli zaposliti, bi se po mojem mnenju lahko.* (H31), *Če bi želeli delati, bi lahko delali.* (I34), *So delovna mesta za tiste, ki hočejo delati.* (K27)), prav tako navajajo, da bi se lahko zaposlili v Kočevju, če ne v Ribnici (... *če ne v Ribnici, pa v Kočevju.* (I35)).

Nekateri mladi brezposelni pa nasprotno opozarjajo tudi na nezmožnost zaposlitve v občini Ribnica ravno zaradi velikega števila privatnikov (*Veliko je privatnikov, pri katerih se skoraj ne moreš zaposliti.* (F31), *Tu se težko zaposliš.* (G37)), tudi zaradi velikega števila družinskih podjetij (*Prav tako je veliko družinskih podjetij, ki zunanjih ljudi ne zaposlujejo.* (F32)).

Nekateri so omenjali izboljševanje ponudbe delovnih mest (*Rekel bi, da se v zadnjem času ponudba na trgu dela izboljšuje.* (G35)), prav tako pa nezainteresiranost za delo glede na siceršnjo možnost zaposlitve (*Veliko je delovnih mest v proizvodnjah, a večina ne želi tu delati.* (H32)).

Na tem mestu so nekateri izpostavili še same prakse zaposlovanja v občini Ribnica, in sicer so bili mnenja, da se je lažje zaposliti prek študenta (*Sama pa menim, da delo lažje dobiš prek študenta.* (J40)) kot za določen (... *kot da bi se zaposlil za določen.* (J41)) oz. nedoločen čas (... *kaj šele nedoločen čas.* (J42), *Problem pa je tudi dobiti zaposlitev za*

nedoločen čas. (F34)).

4.9 POVEZAVA MED BREZPOSELNOSTJO TER PSIHIČNIM POČUTJEM IN SAMOPODOBO

Pri temi povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo sem raziskovala, kako se je, če se je, spremenilo psihično stanje in samopodoba brezposelnih mladih v času njihove brezposelnosti oz. kakšno je sedaj njihovo splošno počutje.

Nekaj brezposelnih mladih je tako povedalo, da se njihovo počutje ni spremenilo, govorili so o nespremenjenem psihičnem stanju (*Isto.* (A23), *Ne, vse je isto pri meni.* (A24), *Ne, nič drugače.* (B21), *Ja, isto.* (B22), *Nič ni drugače, res.* (C23)), nekateri so rekli, da je njihovo počutje oz. da je vse tudi sedaj normalno (*Vse normalno.* (C22), *Je vse normalno.* (Č27)).

Prav tako so nekateri brezposelni mladi govorili o dobrem počutju (*Niti ne, se dobro počutim tudi zdaj.* (Č28), *... za enkrat se počutim kar dobro.* (J46), *... psihično se dobro počutim.* (K29)) in dobri samopodobi (*Glede na to, da nisem dolgo brezposelna, je še v redu moja samopodoba.* (K28)), medtem ko so drugi izpostavili slabo počutje (*Slabo se počutim.* (D42)), občutek manj vrednosti oz. manjvrednosti (*Počutim se manj vredno od vrstnikov, ki so zaposleni.* (F35), *... in manjvrednega.* (G42), *Malo pa se počutim manjvredno.* (J27)), počutijo se prizadeto (*... počutim se prizadeto.* (F36)), nekoristno (*Osebnost se počutim nekoristno.* (F38), *Počutim se nekoristnega.* (G41)), tudi neenakopravno (*... v svoji družbi pa neenakopravno.* (F39)). Mladi brezposelni so izpostavili tudi soočanje z depresijo (*Zaradi brezposelnosti sem večkrat depresiven.* (G39)), obupanostjo (*... obupan.* (G40)), počutijo se neprijetno (*Ni prijetno, ker sem brezposeln.* (I39)) in nesvobodno (*Ne počutim se tako svobodnega.* (I42)).

Mladi brezposelni so tako ocenjevali, ali se je njihovo počutje spremenilo, pri čemer so nekateri rekli, da se je (*Ja.* (E32), *Se je.* (I40), *... zdaj je drugače, ker nimam denarja.* (I41), *Malo je drugačno.* (J48)), drugi pa, da se ni (*Niti ni tako opazno, saj je potrebno vsakodnevno delati na sebi.* (F40), *Ne, prav nič se ni spremenilo.* (H36), *Ne.* (K31)). Povedali so, da je sedaj, ko so brezposelni, njihovo počutje slabše (*Zdaj je pa še slabše.* (D46), *Seveda, na slabše.* (G43), *... ko sem bil zaposlen, sem se veliko bolje počutil.* (G44)), nekateri pa so nasprotno omenjali boljše počutje (*... samo mi je zdaj bolje, ker sem*

prej cele dneve in noči garal. (E33)), saj so bolj spočiti (*Zdaj sem bolj spočit.* (E34)) in manj v stresu (*Sem manj v stresu.* (J51)). Prav tako so povedali, da so brez obveznosti (*Nimam nobenih obveznosti.* (E31)) oz. je le-teh manj (... *in manj obveznosti.* (J50)), imajo več časa (... *imam pa več časa.* (J49)), kar je za nekatere dobro, a si kljub temu želijo spremembe glede lastne brezposelnosti (... *kar je dobro, a ne želim dolgo živeti na takšen način.* (J52)).

Nekateri so priznali tudi, da zaradi brezposelnosti niso še tako obupani (*Ker nisem dolgo brezposelna, še nisem tako obupana.* (J43)), upajo tudi, da se bodo zaposlili (*Upam, da se najde zame kakšna zaposlitev, ki bo primerna moji izobrazbi.* (J44), *Upam pa, da dobim zaposlitev.* (K30)), sicer pa nekateri pravijo, da bodo videli, kako bo (*Bom videla, kako bo.* (J45)).

Ko so ocenjevali povezavo med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo so nekateri povedali, da povezave ne vidijo (*Ne.* (B20, Č26), *Ne vidim nobene povezave.* (H33)), nekateri pa so povezavo celo pozitivno ocenili (*Fenomenalno.* (E30)), navedli so tudi razloge, zaradi katerih pri njih brezposelnost ter psihično počutje in samopodoba niso povezani, in sicer je to prostovoljstvo (... *ker sem aktivna prostovoljka.* (H34)) in njihov karakter (*Tudi po naravi pa sem takšna, da mi nikoli ni dolgčas.* (H35)).

Mladi brezposelni so izpostavili tudi neproduktivnost, saj dni ne izkoriščajo (*Dnevi mi gredo v prazno.* (D43), *Dolgčas mi je.* (I37)), prav tako ne vedo, kaj naj delajo (... *ne veš, kaj bi delal.* (D44), *Ne vem, kaj naj delam doma.* (I36)), pravijo, da so zaradi brezposelnosti tudi finančno omejeni (... *in finančno omejeno.* (F37)), nimajo denarja, (... *in nimam denarja.* (I38)), ki ga sicer potrebujejo (... *rabiš denar.* (D45)).

4.10 POMEN DELA MLADIM

Pri zadnji temi, pomen dela mladim, pa me je zanimalo, kakšen pomen mladi pripisujejo plačanemu delu, kaj bi jim pomenilo prejemati plačilo.

Plačanemu delu tako nekateri mladi brezposelni v občini Ribnica pripisujejo velik pomen (*Veliko bi mi pomenilo.* (A25), *Veliko.* (K32)), nekateri pa celo ne vedo, kaj bi jim pomenilo (*Ne vem.* (B23), *Ne vem, kaj bi bilo drugače kot je zdaj.* (C24)) ali pa o tem sploh

niso razmišljali (*O tem nisem razmišljal.* (E35)).

Plačilo so pozitivno ocenili (*Super bi bilo.* (D47)), saj bi imeli svoj denar (*Imela bi denar.* (D48), *Imel bi svoj denar.* (I43)), tako pa ne bi bilo potrebno druge prositi, da jim ga posodijo (... *nobenega ne bi rabil prositi za denar, da mi ga posodijo.* (I44), *Če bi imela svojo plačo, ne bi partnerja prosila, da mi posodi denar.* (J57)) ali dajo (... *ali dajo.* (I45)). Nekateri mladi brezposelni so navajali, da bi si uredili stanovanje (*V baraki bi si vse uredil, če bi imel plačo.* (A26), *Bi kaj uredil, malo opremil.* (Č29)), lahko bi si privoščili več materialnih dobrin (Mogoče bi si lahko kaj kupila. (B24), ... *več pa bi si lahko privoščila.* (H38), ... *tudi več bi si lahko privoščila.* (J58), ... *in bi si lahko več privoščila.* (K34), *Kupil bi si lahko, kar bi hotel.* (I46)). Plačilo bi jim pomenilo tudi lepše (*Lepše življenje bi imel.* (Č30), *Lepše življenje.* (H37)) in bolj kvalitetno življenje (*Bolj kvalitetno življenje.* (F41)), prav tako pa bi s prejemanjem plače lažje preživel (... *saj bi lažje preživela.* (K33)). Nekateri mladi brezposelni so v povezavi s prejemanjem plačila omenjali možnost varčevanja (*Lahko bi tudi kaj privarčevala.* (K35)), saj zdaj večino svojih dohodkov porabijo za najemnino (*Zdaj vse, kar dobim, zapravim za najemnino.* (K36)), položnice (... *položnice.* (K37)) in kakšne malenkosti (... *in kakšno malenkost.* (K38)), vedeli pa bi tudi, da so preskrbljeni (... *vedela bi, da dobim plačo vsak mesec, da sem preskrbljena.* (D49)).

Večina brezposelnih mladih je torej navajala pozitivne vidike prejemanja plačila, in sicer bi bili neobremenjeni (*Ja, ne bi se obremenjevala, ali bom prišla čez mesec ali ne.* (D50)), pomirjeni (... *pomirjena bi bila.* (D51)), plačilo bi imelo velik vpliv na njihovo samozavest (... *imelo bi tudi velik vpliv na samozavest.* (F42)), prav tako pa bi se zaradi njega počutili neodvisno (*Spet bi se počutil neodvisnega.* (G45), ... *in neodvisen.* (I48)), samostojno (*Spet bi bil samostojen.* (I47), *Plača bi mi pomenila večjo samostojnost.* (J53)), navedli so še pomembnost (*Počutila bi se pomembno.* (J54)) in enakopravnost (... *in enakopravno partnerju.* (J55), ... *in drugim zaposlenim.* (J56)).

Le nekaj jih je izpostavilo negativne vidike prejemanja plačila, povedali so, da bi se verjetno začeli drogirati (*Po mojem mnenju bi se drogiral.* (E36)) oz. bi bilo stanje še slabše kot je sedaj (... *verjetno bi bilo slabše kot je zdaj.* (E37)), pri čemer so omenili, da so na trenutno stanje navajeni (*Ker sem se že navadil, da dobivam socialno in delam na črno, tako da imam za sproti nekaj denarja.* (E38)).

5 RAZPRAVA IN SKLEPI

V kvalitativni raziskavi sem glede teme razlogi za brezposelnost mladih prišla do ugotovitve, da večina mladih brezposelnih v občini Ribnica kot razlog za lastno brezposelnost navaja lastno izobrazbo, in sicer nizko, neustrezno in neiskano. Prav tako so izpostavili dolgo šolanje nekaterih mladih brezposelnih in kasnejšo opustitev šolanja. Nekaj brezposelnih mladih je kot razlog izpostavilo status oz. družinske razmere, na brezposelnost tako vpliva ženski spol in lastna družina, veliko pa se jih je osredotočilo na problematiko praks zaposlovanja, saj jim zaposlovanje sorodnikov, zaposlovanje za poizkusni čas in zaposlovanje prek vez in poznanstev, onemogoča lastno zaposlitev. Omenjene prakse zaposlovanja po mnenju intervjuvanih pri zaposlitvi ovirajo tudi druge brezposelne mlade v občini Ribnica, menili pa so tudi, da so drugi mladi prav tako brezposelni zaradi izobrazbe, katero imajo. Izpostavili so še nezainteresiranost oz. nepripravljenost za delo. Prav tako so navedli, da nekateri ne želijo delati zaradi nizke plače, ki bi jo na določenih delovnih mestih prejeli, nekateri pa so tudi sicer ponudbo delovnih mest ocenili kot slabo. Ugotovila sem tudi, da so mladi brezposelni zaradi pomanjkanja delovnih izkušenj. Nekateri pa so omenili še, da je slabo zdravstveno stanje razlog za njihovo brezposelnost.

Trbanc (2005a) pravi, da zaradi slabih zaposlitvenih možnosti veliko študentov vedno bolj izrablja možnost podaljševanja študija, mladi pogosto izberejo nadaljevanje izobraževanja, da se v neugodnih gospodarskih razmerah izognejo zelo verjetni brezposelnosti, sama pa sem ugotovila, da kljub temu postanejo brezposelni, saj pogosto šolanja sploh ne zaključijo.

Povezava s trgom delovne sile ni edina težava, na katero vpliva dejstvo, da je oseba brez poklicne kvalifikacije, gre za povečano tveganje splošne družbene marginalizacije in socialne izključenosti, saj predčasni izstop iz izobraževalnega procesa vpliva na številna področja življenja, tudi na možnosti, ki jih ima oseba pred seboj v življenju, vpliva pa še na samopodobo, ki izhaja iz nizkega števila in izrabe teh možnosti (Ignjatović, 2007).

V povezavi z osipom so mladi brezposelni izpostavili še to, da nimajo delovnih izkušenj, kar prav tako pomembno vpliva na njihovo brezposelnost. Delodajalci tudi sicer mlade vidijo kot delovno silo s pomanjkanjem delovnih izkušenj, saj so brez zgodovine, iz katere

bi lahko sklepali na določene delovne usposobljenosti. Delodajalci delovnih navad mladih zato ne morejo oceniti, njihovo zaposlovanje na pomembnejših delovnih mestih pa predstavlja tveganje. Mladim zato ob vstopu v zaposlitev ponujajo bolj nestalne in fleksibilne oblike zaposlitev. Kljub temu pa mladi večinoma niso brez delovnih izkušenj, saj si jih pridobijo pri svojih predhodnih občasnih delih ter pri siceršnjih prostočasnih dejavnostih (Trbanc in Verša, 2002).

Mladi pa se v povprečju vendarle razlikujejo od starejših kategorij delovne sile. To so lahko konkurenčne prednosti mladih na trgu delovne sile ali pa pomanjkljivosti. Gre za lastnosti, ki so lahko dejanske oz. objektivno določljive, kot npr. novo znanje in pomanjkanje delovnih izkušenj, lahko pa so le splošne predstave, ki jih imajo delodajalci o mladih. Mladim se tako že tradicionalno pripisuje manjša odgovornost, manjša pripadnost, nestalnost, neresnost, nezrelost, nagnjenost k spremembam utečenih praks in podobne lastnosti, zaradi katerih naj bi za delodajalce predstavljali tvegano delovno silo, česar pa v raziskavi ni omenjal nihče izmed intervjuvanih (Trbanc, 2007).

Nekaj mladih brezposelnih, ki so nizko izobraženi, je navedlo slabo zdravje, ki je razlog na njihovo brezposelnost, a je funkcija same izobrazbe, poleg odpravljanja revščine, rasti produktivnosti, tudi izboljševanje zdravja prebivalstva (Svetličič, 2007, str. 214).

Pri drugi temi, vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih, sem ugotovila, da nekaj mladih brezposelnih v občini Ribnica ni dokončalo osnovne šole, nekaj pa osnovnošolsko izobrazbo ima. Nekateri mladi brezposelni gimnazije še niso uspešno zaključili, medtem ko so nekateri jo, izpostavili so še dokončano srednjo poklicno šolo voznik in nedokončano srednjo poklicno šolo oblikovalec kovin – orodjar. Nekaj brezposelnih mladih ima univerzitetno stopnjo izobrazbe, in sicer so diplomirali na Fakulteti za družbene vede in magistrirali na Fakulteti za upravo, večina pa ima tretjo, četrto in peto stopnjo izobrazbe. Nekateri brezposelni mladi nimajo interesa dokončati nedokončanega izobraževanja, drugi pa ga imajo in so tudi že pričeli z dodatnim izobraževanjem, in sicer so opravili poklicni tečaj za vzgojiteljico predšolske vzgoje oz. se lotili pisanja diplomske naloge na višji strokovni šoli iz smeri organizator socialne mreže. Večina mladih brezposelnih je mnenja, da njihova izobrazba vpliva na njihovo brezposelnost, saj ne morejo kandidirati za vsa prosta delovna mesta, prav tako pa menijo, da se bodo po dodatnem šolanju lažje zaposlili. Predvsem mladi brezposelni z višjo izobrazbo in z zaključeno srednjo lesarsko šolo so

povedali tudi, da razmišljajo o prekvalifikaciji oz. bi se morali odločiti za kakšno drugo smer izobrazbe, saj s sedanjo zaposlitve ne dobijo.

Mladi brezposelni se med seboj razlikujejo po stopnji in vrsti izobrazbe, po aspiracijah glede zaposlitve, reakcijah na svojo brezposelnost, aktivnosti in fleksibilnosti pri iskanju zaposlitve ter še pri ostalih lastnostih (Trbanc, 1992).

Brezposelni se po starosti, spolu, izobrazbi, etničnemu izvoru ter družbenih in domačih okoliščinah razlikujejo tako kot odraslo prebivalstvo nasploh. Njihove potrebe po izobraževanju je moč razvrstiti po celotni izobraževalni ponudbi, od osnovnega izobraževanja pa do podiplomskega študija (Driver idr., 1993)

Na izobraževanje se pogosto gleda kot na socialno aktivnost in ne kot na stvar konkurenčnosti in zmanjševanja neenakosti. Dejstvo je, da v globalizaciji neizobraženi izgubljajo, izobraženi pa dobivajo. Višja izobrazba in posledično višja raven kompetenc krepí konkurenčnost. Izobrazba ima velik vpliv na rast in dohodke posameznikov, a kljub temu vedno ne omogoča zaposlitve. Pomembna pa je tudi sama kakovost izobraževanja, saj je od samega trajanja šolanja bolj pomembno to, kaj se ljudje naučijo, kaj znajo (Svetličič, 2007, str. 218).

Tudi primerjava izobrazbene strukture brezposelnih in zaposlenih mladih kaže, da je izobrazbena struktura mladih, ki so zaposleni, višja od izobrazbene strukture brezposelnih mladih. Iz tega lahko razberemo, da torej višja izobrazba vpliva na večjo možnost zaposlitve, kar pa s svojo raziskavo ne morem potrditi (Trbanc, 2007).

Pri teh načinih iskanja zaposlitve sem ugotovila, da kar nekaj mladih brezposelnih v občini Ribnica zaposlitev išče prek Zavoda za zaposlovanje, nekaj pa jih je omenilo, da so tu samo prijavljeni. Brezposelni mladi zaposlitev iščejo tudi prek interneta, radia in oglasov, kjer spremljajo potrebe po delovnih mestih, zaposlitev pa iščejo še prek informacij drugih, se za zaposlitev dogovarjajo z delodajalci in pošiljajo prošnje. Kot pomoč pri iskanju zaposlitve je veliko mladih navedlo sebe, tudi zaposlene delavke na Zavodu za zaposlovanje, družino, sorodnike in prijatelje. Pomoč, ki jo prejmejo na Zavodu za zaposlovanje, so negativno označili oz. naj te pomoči sploh ne bi bilo. Izpostavili so neprijaznost zaposlenih ter to, da se ne potrudijo, da bi jim našle zaposlitev.

Iskalci zaposlitve z metodami iskanja zaposlitve ponujajo svojo delovno silo, delodajalci pa z različnimi metodami iščejo in zaposlujejo delavce. Iskalci uporabljajo različne metode, ki pa niso vedno primerne njihovim značilnostim in tudi niso učinkovite (Smonkar, 1994, str. 81).

Trbanc (2007) ugotavlja, da večina mladih brezposelnih uporablja več načinov iskanja zaposlitve hkrati, kot so spraševanje sorodnikov, prijateljev in znancev, kar sem v raziskavi ugotovila tudi sama, vendar pa sem za razliko od avtorice ugotovila, da največkrat zaposlitev iščejo prek interneta. Ugotovila sem tudi, da le malo brezposelnih mladih uporablja neposreden način spraševanja pri delodajalcih, kar ugotavlja tudi avtorica, ki pa pravi, da je pregledovanje zaposlitvenih oglasov v različnih medijih najpogosteje uporabljen način iskanja zaposlitve mladih, ki so visoko izobraženi, sama pa sem ugotovila, da se tega načina poslužujejo tudi nižje izobraženi. Avtorica je navedla tudi, da iskanje zaposlitve prek Zavoda za zaposlovanje koristi le dobri polovici brezposelnih mladih, v moji raziskavi pa so mladi brezposelni pomoč Zavoda za zaposlovanje ocenili negativno, pomoči jim tako ne nudi oz. le-ta ni pričakovana in učinkovita, čeprav je njegova temeljna naloga usmerjanje in svetovanje brezposelnim pri iskanju zaposlitve.

Pri četrti temi, preživljanje brezposelnih mladih, sem ugotovila, da je vir preživljanja mladih brezposelnih denarna socialna pomoč, nekaterim pa finančno pomaga tudi družina. Kar nekaj brezposelnih mladih biva na svojem s svojo družino, nekaj pa jih stanuje še s svojo primarno družino in le malo je takih, ki živijo sami. Brezposelni mladi, ki so se pri bivanju osamosvojili, tudi več prispevajo k lastnemu preživljanju kot tisti, ki še živijo pri starših. Veliko jih je kot dodatni vir preživljanja omenjalo opravljanje priložnostnih del, in sicer predvsem v gradbeništvu, navedli so tudi prodajo slik, kar jim prinese nekaj dodatnega zaslužka.

Raziskovala sem tudi temo delo na črno, pri čemer sem ugotovila, da nekaj brezposelnih mladih izkušenj s sivo ekonomijo oz. delom na črno delo nima, večina pa te izkušnje ima. Tako so na črno delali v pekarni, v gradbeništvu, na črno so nudili tudi gospodinjsko pomoč in varstvo otrok, delali so še v strežbi, opravljali montažo oken in vrat in prodajali slike, nekateri pa so povedali tudi, da so dobili za to delo pošteno plačilo na roke.

Tako kot Nastav (2009) sem tudi sama ugotovila, da se siva ekonomija pojavlja v različnih oblikah, kot so storitve z neprijavljenim delom, npr. v gradbeništvu, kjer gre za plačilo, ki je izvedeno v gotovini ali prek ilegalnih poti, katere pa imajo izmišljeno osnovno. Za vsako slovensko gospodinjstvo lahko torej rečemo, da se je v določeni meri srečalo s sivo ekonomijo, tovrstna potrošnja pa naj bi obsegala predvsem proizvode gradbene dejavnosti in dejavnosti vzdrževanja stanovanja (Nastav, 2009).

Avtorica Hrženjak (2007) opozarja na plačano domače delo oz. gospodinjsko delo, pri čemer gre za prav tako za sivo ekonomijo. Primarni vir čedalje večjega povpraševanja po plačanem domačem delu je v sodobnosti storitveni razred oz. novi srednji razred. Najpogostejši uporabniki storitev plačanega domačega dela so tudi ostareli, ki živijo sami in katerih število se veča, kar sem ugotovila tudi v svoji raziskavi. Prav tako predvsem v enostarševskih družinah potrebujejo prilagodljivo varstvo za otroke in pomoč pri domačem delu, da sploh lahko opravljajo svojo plačano zaposlitev. Avtorica meni, da je omejitev plačanega domačega dela na gospodinjenje ter varovanje otrok in nego potrebnih družinskih članov posledica ekonomskih in družbenih sprememb, ki so jih prinesle industrializacija in globalizacija kapitalističnega sistema. Danes plačano domače delo določa tudi spol, pri sodobnih gospodinjskih delavkah pa gre pogosto za fenomen sovpadanja ženskega spola in nizkega družbenoekonomskega položaja. To delo je imelo v predmodernih evropskih družbah jasno določeno mesto, bilo je vidno in prepoznano kot potrebno. Danes pa je drugače, saj je pomoč na domu nevidna, družbeno večinoma neurejena in neprepoznana kot potrebna. Če je bil v nekem obdobju najem pomoči na domu lahko tudi statusni simbol, sodobni uporabniki sramežljivo skrivajo, da uporabljajo storitve neformalnega plačanega domačega dela. Temeljni vzrok za sedanje stanje je opredelitev reproduktivnega dela kot nedela, ki je v domeni zasebne sfere in žensk.

Ugotovila sem tudi, da veliko mladih brezposelnih delo na črno opravlja takrat, ko jih drugi potrebujejo, sicer pa kot razloge za delo na črno navajajo predvsem zaslužek, kar sovпада tudi z rezultati Nastavove (2009) Ankete o delovni sili in Ankete o sivi ekonomiji, kjer je ugotovil, da se ljudje v Sloveniji odločajo za delovanje v sivi ekonomiji predvsem zaradi potrebe po dodatnem zaslužku in preživetju. Sama sem ugotovila še, da je mlade brezposelne k delu na črno vodilo dejstvo, da drugega dela niso dobili in hkrati želja po samem delu, le nekaj pa jih je opravilo previsoko število ur v sklopu redne zaposlitve in so zaradi tega delali na črno, majhno število pa je takih, ki niso vedeli, da sploh delajo na

črno.

Svetlik (1994) ugotavlja, da malo delavcev z višjo oz. univerzitetno izobrazbo dela za neposredno plačilo, ki sodi v sivo ekonomijo oz. delo na črno, sama pa sem ugotovila, da se s tovrstnim delom ukvarja večina brezposelnih mladih v občini Ribnica, ki ima višjo stopnjo izobrazbe od le osnovnošolske.

Pri temi izkušnje z zaposlitvami oz. delom sem ugotovila, da nekaj mladih brezposelnih nima nobenih izkušenj s preteklimi zaposlitvami in nasploh z delom, katere pa večina ima. Nekateri mladi brezposelni se imeli izkušnje z zaposlitvami za določen čas, medtem ko nihče izmed intervjuvanih ni bil zaposlen za nedoločen čas. Za določen čas so bili tako zaposleni kot poklicni vozniki, v trgovini, gostilni, pri avtomehaniku. Nekaj brezposelnih mladih je bilo tudi zaposlenih prek javnih del na centru za socialno delo in prek podjemne pogodbe pri avtomehaniku. Nekaj mladih brezposelnih je tako iskalcev prve zaposlitve, drugi pa niso. Veliko mladih brezposelnih je že imelo izkušnjo z delom prek študenta, in sicer so delali v gostilni, pekarni, trgovini. Med prejšnje izkušnje z delom sodi tudi praktično usposabljanje, katerega so nekateri mladi brezposelni opravljali v vrtcu, nekateri so izdelovali okna in se praktično usposabljali v mizarstvu. Prav tako so imeli nekateri izkušnjo usposabljanja prek Zavoda za zaposlovanje, in sicer v vrtcu.

Trajnost zaposlitve je sicer faktor, po katerem se mladi zaposleni najbolj razlikujejo od drugih zaposlenih. Mladi menijo, da njihova zaposlitev ni trajna, ker so zaposleni za določen čas ali so na poskusni dobi. Tako je med zaposlenimi za določen čas največ mladih, zaposlovanje za določen čas pa je z vidika delodajalcev bolj varno, saj lahko po preteku pogodbe le-to obnovijo, lahko pa ne. Z bolj pogostim zaposlovanjem za določen čas pa se na trgu delovne sile uvaja delovni vzorec opravljanja začasnih del z bolj pogostimi prehodi med stanjema zaposlenosti in brezposelnosti. Izmed brezposelnih mladih, ki sem jih intervjuvala, nihče, ki je že bil zaposlen, ni bil zaposlen za nedoločen čas (Trbanc, 1992).

Javna dela služijo kot ponovna delovna in socialna integracija, namenjena so brezposelnim osebam. Kot nosilci nastopajo pri javnih delih centri za socialno delo, izvršni sveti občin, kot izvajalci pa podjetja, društva, zavodi itd. (Hribar Milič, 1992, str. 81-82).

Delo po pogodbah in delo za neposredno plačilo sta značilna predvsem za mlade. Čeprav sta nestalna, sta pomemben vir dohodka v času, ko težko dobijo redno zaposlitev oz. so brezposelni (Smonkar, 1994, str. 81).

Vse pogostejše so nestalne in manj kvalitetne oblike zaposlovanja, stabilna zaposlitev za nedoločen čas pa postaja privilegij manjšine, kar sem ugotovila tudi sama. Vedno več je brezposelnih, vse več ljudi pa je zaposlenih v nestandardnih oblikah dela, kot so npr. začasno, občasno delo, delo za polovični delovni čas ipd (Klanjšek in Lavrič, 2011).

Mladi so sicer dovzetnejši za spremembe v delovnem procesu, so bolj inovativni, prilagodljivi in manj zahtevni, zaradi česar so pogosto pripravljene sprejeti slabše zaposlitve, torej začasne ali delne ali delo v bolj neugodnem delovnem času (Trbanc, 2007).

Mladi, ki se še šolajo, v večini vsaj občasno, torej sezonsko, počitniško, honorarno, opravljajo kakšna dela za plačilo in tako vstopajo na trg delovne sile. Tudi delo prek študenta, s katerim se je soočila večina brezposelnih mladih v občini Ribnica, sodi v občasen vstop na trg dela (Trbanc, 1992).

Pri sedmi temi, diskriminacija pri iskanju zaposlitve, sem ugotovila, da je splošna ocena mladih brezposelnih, da niso diskriminirani, večinska, nekateri pa le menijo, da so pri iskanju zaposlitve diskriminirani. Kot dejavnik diskriminacije so največkrat izpostavili izobrazbo, saj se zaradi nje ne morejo (povsod) zaposliti, nekaterim pa dejavnik diskriminacije predstavljajo tudi Romi. Omenili so tudi preteklo navzkrižje z zakonom in neslovenske korenine, ki prav tako vplivajo na to, da so pri iskanju zaposlitve diskriminirani, vpliv ima tudi njihovo nezaključeno zdravljenje oz. neugotovljena stopnja sposobnosti. Izpostavili pa so še vpliv spola, in sicer ženskega, ter dejstvo, da že imajo otroka. Nekaj mladih je navedlo še problematiko praks zaposlovanja oz. zaposlovanja moških, ki jih zaradi ravno omenjenega raje zaposlijo.

Neenakost v sferi dela je posledica neenakosti v sferi intimnosti, kar pa, kot opozarja Hrženjak (2007), ni prepoznavno dejstvo. Težavnost pri usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja ni obravnavana kot problem na sebi, ampak kot ovira za večjo udeležbo žensk na trgu dela.

Že Oman (1981) je pisal o zaposlovanju določenih skupin delavcev, katere niso veljale kot izjemne, ampak naj bi imele specifične karakteristike, v omenjeno skupino pa so sodile tudi ženske.

Hrženjak (2007) tudi ugotavlja, da so pri mlajših ženskah najpogostejši vzroki za težjo zaposljivost, poleg nizke izobrazbe, povezani ravno z varstvom otrok, saj iščejo pretežno dopoldansko delo, ki je v kategoriji delovnih mest z nizko stopnjo izobrazbe bolj izjema kot pravilo, prav tako pa so povezani z diskriminatornimi vzorci zaposlovanja, saj se delodajalci bojijo porodniških in pogostih bolniških odsotnosti, zaradi česar imajo moški boljše možnosti za zaposlitev, kar so nekateri izpostavili tudi v moji raziskavi.

Pravkar omenjeno je diskriminacija pri zaposlovanju, saj je v 6. členu Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1) v četrtem odstavku določeno, da se za diskriminacijo šteje manj ugodno obravnavanje delavcev, ki je povezano z nosečnostjo ali starševskim dopustom (Zakon o delovnih razmerjih, 2013).

Tudi Medarič in Sedmak (2007) opozarjata, da je enakost žensk in moških eno od temeljnih načel človekovih pravic in demokratičnih vodil moderne družbe. Načelo enakosti in načini njegovega uresničevanja so zapisani v številnih dokumentih mednarodnih organizacij, enaka obravnava žensk in moških ter načelo enakosti spolov pa sta tudi temeljna principa zakonodaje Evropske Unije.

Avtorici (2007) še navajata, da za ženske na trgu dela veljajo tudi drugačna pravila, in sicer taka, ki zahtevajo večjo stopnjo prilagajanja, pri čemer imajo veliko vlogo tudi stereotipi o delitvi del na moška in ženska ter stereotipi o manjvrednosti ženskega dela. Z gospodinjstvi opravili in skrbjo za otroke in druge družinske člane so bolj obremenjene ženske ne glede na to, ali so zaposlene ali ne. Spoznanje, da prihaja do diskriminacije žensk na trgu delovne sile, in dejstvo, da je bilo zakonodajo potrebno harmonizirati z zakonodajo Evropske Unije, sta se odrazila v določbah novega Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1). S sprejemom Zakona o enakih možnostih žensk in moških (ZEMŽM) pa smo dobili še podlago za sprejem posebnih ukrepov za doseganje enakih možnosti žensk in moških ter uvedli strategijo integracije načela enakosti spolov v vse politike. Slovenija ima torej razmeroma ustrezne pravne podlage za doseganje enakosti spolov.

V raziskavi so nekateri izpostavili tudi diskriminacijo glede izobrazbe in neslovenskih korenin oz. rasno diskriminacijo, čeprav sta v slovenski Ustavi prepoved diskriminacije in načelo enakosti določena v 14. členu, veljata pa tudi na področju zaposlitve in dela. Prvi odstavek 14. člena Ustave tako določa, da so v Sloveniji vsakomur zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje, gmotno stanje, rojstvo, izobrazbo, družbeni položaj ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Pomemben je še 49. člen Ustave, ki v okviru svobode dela zagotavlja tudi enako dostopnost vsakega delovnega mesta pod enakimi pogoji za vsakogar in pomeni izpeljavo načela enakosti iz 14. člena Ustave posebej za področje zaposlitve (Kresal, Kresal Šoltes in Senčur Peček, 2002).

Tudi Hrženjak in Leskošek (2002) pišeta o tem, da so se v poznih osemdesetih ponovno začele prebujati ideje državljanstva, državljanskih pravic in odgovornosti, ki sprožajo vprašanja o nacionalni pripadnosti, revščini, marginalizaciji v javni sferi kot posledici diskriminacije na podlagi spola, starosti, izobrazbe, rase, zdravstvenega stanja itd., katerega so pri tej temi omenjali nekateri mladi brezposelni.

Na tem mestu bi omenila še Konvencijo Mednarodne organizacije dela (MOD) št. 111 o diskriminaciji pri zaposlovanju in poklicih, katera na podlagi pravnega nasledstva zavezuje tudi Slovenijo. Konvencija poudarja, da pomenita izraza zaposlovanje in poklici možnost strokovnega izobraževanja, dostop do zaposlitve, vključevanja v različne poklice in delovne pogoje. Prav tako pa je usmerjena v odpravo diskriminacije pri zaposlovanju in poklicih ne le na podlagi spola, temveč tudi rase, barve, vere itd. (Kresal, 2001).

Pri temi delovna mesta v občini Ribnica sem ugotovila, da nekateri mladi brezposelni menijo, da je delovnih mest malo oz. premalo, drugi pa so nasprotnega mnenja, da jih je dovolj oz. veliko. Izpostavili so polne proizvodnje, katerih naj bi bilo po mnenju nekaterih malo, spet po mnenju drugih pa veliko. Nekateri so navedli, da je v drugih krajih več možnosti za zaposlitev, zato tam dela tudi veliko delavcev iz občine Ribnica. Veliko brezposelnih mladih je omenilo nova delovna mesta, ki so se pojavila s pojavom novih trgovin, prav tako pa jih je veliko navedlo možnost zaposlitve, in sicer v povezavi z željo po le-tej. Nasprotno nekateri mladi brezposelni opozarjajo na nezmožnost zaposlitve v občini Ribnica zaradi velikega števila privatnih in družinskih podjetij, v katerih se je težko zaposliti. Nekateri so povedali še, da se je težko zaposliti za določen, še težje pa za

nedoločen čas.

Pri daljšem času prejemanja nadomestila in večjem znesku tega nadomestila se zmanjša motiviranost brezposelnih za aktivno iskanje nove zaposlitve (Ignjatović, 1994, str. 26).

Pri deveti temi, povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo, sem ugotovila, da se počutje nekaterih brezposelnih mladih v času njihove brezposelnosti ni spremenilo, govorili so celo o dobrem počutju in dobri samopodobi, večina brezposelnih mladih pa je povedala, se je spremenilo njihovo splošno počutje, prav tako pa njihova samopodoba. Veliko mladih brezposelnih je v povezavi z brezposelnostjo tako navajalo slabo počutje, občutek manjvrednosti, prizadetosti, nekoristnosti, neenakopravnosti. Mladi brezposelni so tudi izpostavili soočanje z depresijo, obupanostjo, prav tako se počutijo neprijetno in nesvobodno. Povedali so še, da so neproduktivni, saj dni ne izkoriščajo, prav tako ne vedo, kaj naj delajo. Veliko brezposelnih mladih je izpostavilo finančno omejenost in potrebo po denarju, ki ga sicer nimajo (dovolj). Nasprotno so nekateri omenjali boljše počutje v trajanju njihove brezposelnosti, saj so bolj spočiti, manj v stresu, imajo manj obveznosti in več časa. Ko so ocenjevali povezavo med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo so nekateri povedali, da povezave ne vidijo, nekateri pa so povezavo celo pozitivno ocenili. Razlogi zaradi katerih povezave ne vidijo je ta, da so aktivni prostovoljci in njihov karakter, saj jim ni dolgčas.

Trbanc (2005a) poudarja, da brezposelnost pušča negativne psihološke posledice in širše družbene posledice, kot so podaljševanje ekonomske in socialne odvisnosti mladih ljudi, pozno osamosvajanje itd., kar sem na podlagi povedanega v raziskavi ugotovila tudi sama.

Haralmbos in Holborn (1999) sicer pravita, da je mladim z brezposelnostjo odvzeta možnost, da bi bili neodvisni od staršev in bi s tem lahko prevzeli odgovornost do družinske obveznosti, sama pa sem ugotovila, da je kar velik delež brezposelnih mladih ločen od svoje primarne družine in stanuje na svojem s svojo novo družino, hkrati pa so tako od staršev neodvisni.

Kar opozarja Willis, sem ugotovila tudi v raziskavi, in sicer, da finančna stiska mladim brezposelnim prepreči, da bi uživali normalno družabno življenje, da imajo brez dela dejavnosti prostega časa manjši pomen, prav tako pa mladi brezposelni veliko časa

preživijo doma, kjer se začnejo dolgočasiti in postanejo razočarani (Trbanc, 2005a).

Rapuš Pavel (2005) navaja, da se avtorji strinjajo o tem, da med brezposelnostjo in kakovostjo zdravja obstaja povezava, tudi v moji raziskavi so tako omenjali depresijo, obupanost.

Brezposelni se soočajo s pomanjkanjem delovnega zadovoljstva, ker ne dobivajo zadovoljstva iz lastnih storitev, v vsakdanjem življenju pa doživljajo več psihičnih stresnih situacij oz. groženj, npr. pri neuspešnem iskanju zaposlitve, sposojanju denarja, pri čemer pa so nekateri v raziskavi predstavili tudi boljše splošno počutje, saj so manj v stresu (Mencin Čeplak, Renner, Tivadar in Ule, 2000)

Kljub temu, da je nekaj mladih brezposelnih povedalo, da se njihovo počutje v času brezposelnosti ni spremenilo, pa so drugi govorili tudi o neenakopravnosti, glede katere Trbanc (2006) pravi, da zaposlitev mlade vključi med enakopravne člane družbe.

Številni avtorji torej vpliv brezposelnosti na različna posameznikova področja negativno označujejo, v moji raziskavi pa je veliko mladih brezposelnih govorilo ravno nasprotno oz. so omenjali nespremenjeno splošno počutje.

Trbanc (1992) opozarja še na opravljanje začasnih in honorarnih del ob hkratnem iskanju zaposlitve, saj je ravno preskok od opravljanja teh del v pravo zaposlitev za mlade pogosto velika težava, ker zaposlitev zaradi tega težje dobijo, v moji raziskavi pa so prostovoljstvo navedli kot pozitiven vidik brezposelnosti.

Pri zadnji temi, pomen dela mladim, sem ugotovila, da plačanemu delu mladi brezposelni pripisujejo velik pomen, plačilo so tudi pozitivno ocenili, in sicer kot to, da bi imeli svoj denar in ne bi bili odvisni od drugih, povedali so še, da bi si uredili stanovanje in si lahko več privoščili. Plačilo bi mladim brezposelnim pomenilo tudi lepše in kvalitetnejše življenje ter lažje preživetje. Nekateri mladi brezposelni so omenili tudi možnost varčevanja, saj zdaj večino svojih dohodkov zapravijo za najemnino, položnice in kakšne malenkosti. Večina brezposelnih mladih je torej navajala pozitivne vidike prejemanja plačila, in sicer so povedali, da bi bili preskrbljeni, neobremenjeni, pomirjeni, plačilo bi imelo tudi velik vpliv na njihovo samozavest, povedali pa so še, da bi se počutili

neodvisno, samostojno in pomembno ter enakopravno. Le nekaj brezposelnih mladih je izpostavilo negativen vidik prejemanja plačila, saj naj bi se njihovo stanje poslabšalo, na trenutnega pa so že navajeni.

Na tem mestu bi najprej omenila, da je plača bistveni in nujni element pogodbe o zaposlitvi, podrobno pa je opredeljena v kar nekaj delovnopravnih virih, npr. v 43. členu Splošne kolektivne pogodbe za gospodarske dejavnosti (SKPgd) in v določbah 33., 37. in 38. členu Kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti v Republiki Sloveniji (KPND) (Kresal, 2001).

Mladi brezposelni so v raziskavi hkrati omenjali potrebe, ki jih imajo, le-te pa sovpadajo z Maslowo definicijo potreb, med katerimi so v hierarhičnem odnosu najpomembnejše fiziološke potrebe, brez katerih ne moremo živeti. Tudi Doyal in Gough med najosnovnejše potrebe štejeta hrano in vodo, urejeno prebivališče, primerno zdravstveno varstvo, fizično in ekonomsko varnost, možnost načrtovanja družine, osnovno izobrazbo ipd. (Hrženjak in Leskošek, 2002).

Kanjuo Mrčela (2002) pravi, da o pripisovanju pomena dela zasledimo deljena in nasprotna si stališča, kar sem sicer ugotovila tudi sama. Beck (2000) ugotavlja, da delo pomeni vključenost v družbo, plačano delo pa identifikacijsko točko in tako pomemben del posameznikove identitete, kar je omenjala tudi večina brezposelnih mladih v občini Ribnica.

Mladi brezposelni so, tako kot so ugotovili tudi avtorji raziskave v Klemenčičevem delu (2006), v povezavi s pomenom plačanega dela, navajali dostop do denarja kot prvo korist, tudi samozavest.

Medtem ko več avtorjev, tudi Zorc Maver (2007), poudarja, da plačano delo mladim vzbuja tudi občutek odraslosti, sama v raziskavi tega nisem ugotovila, saj ni nihče izrecno omenjal tega. So pa v povezavi s tem omenjali avtonomijo glede zmožnosti za pridobitev materialnih sredstev za preživetje, o čemer govori tudi avtorica.

Tudi Trbanc (2005a) meni, da je prehod iz izobraževanja v bolj ali manj stabilno zaposlitev eden izmed ključnih dejavnikov, ki mlade postavi na položaj enakopravnih članov družbe.

Zaposlitev zagotavlja ekonomsko neodvisnost mladih in možnost dolgoročnega načrtovanja življenja, družine, kariere, stanovanjskih razmer itd., kar sem v raziskavi ugotovila tudi sama.

Naj za konec omenim še, da raziskave nisem opravila s celotno populacijo, torej z vsemi brezposelnimi mladimi v občini Ribnica, uporabila sem namreč vzorčenje, zaradi katerega pridobljeni rezultati v intervjujih in posledično ugotovitve raziskave lahko odstopajo od rezultatov, ki bi jih dobila z intervjuvanjem vseh.

Tako lahko sklenem, da je večina mladih brezposelnih v občini Ribnica brezposelna predvsem zaradi lastne izobrazbe, ženskega spola, določenih praks zaposlovanja, nezainteresiranosti za delo in pomanjkanja delovnih izkušenj.

Sklenem lahko tudi, da je večina brezposelnih mladih nižje izobražena, pri čemer so nekateri zainteresirani za dodatno izobraževanju, drugi pa ne, čeprav je njihovo večinsko mnenje, da njihova izobrazba pomembno vpliva na njihovo brezposelnost.

Večina jih je kot načine iskanja zaposlitve navedla Zavod za zaposlovanje, internet, radio in oglase. Veliko pomoč jim pri iskanju zaposlitve, poleg sebe, predstavlja še družina in prijatelji, katerih pomoč označujejo kot učinkovito, nasprotno pa so pomoč, ki jo prejmejo na Zavodu za zaposlovanje zelo negativno ocenili.

Mladi brezposelni se preživljajo z denarno socialno pomočjo, nekaterim pomaga tudi družina, sicer pa kar veliko brezposelnih mladih za dodatni zaslužek opravlja priložnostna dela.

Veliko mladih brezposelnih v občini Ribnica opravlja delo na črno, glavni razlog za to pa je zaslužek.

Prav tako ima večina brezposelnih mladih izkušnje z zaposlitvami oz. delom, in sicer so bili, tisti, ki so bili zaposleni, zaposleni za določen čas, nekaj pa jih je zaposlitev opravljaljo prek podjemne pogodbe in prek javnih del. Izkušnje so pridobili še z delom prek študenta in praktičnega usposabljanja.

Tisti, ki menijo, da so diskriminirani, kot dejavnik diskriminacije izpostavljajo predvsem izobrazbo, neslovenske korenine ter ženski spol in dejstvo, da imajo otroka.

Sklenem lahko tudi, da imajo mladi brezposelni glede števila delovnih mest v občini Ribnica različna mnenja. Večina tistih, ki je povedala, da je le-teh dovolj, je omenjala možnost zaposlitve v povezavi z interesom za to, sicer pa je zaposlitev otežena zaradi velikega števila privatnih in družinskih podjetij.

Nekateri brezposelni mladi povezave med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo ne vidijo oz. jih je nekaj navajalo boljše počutje v času njihove brezposelnosti, večina pa je v povezavi s tem izpostavila negativne občutke.

Mladi so izpostavili pozitivne vidike, če bi prejeli plačilo. Tako so ocenili, da bi si lahko več privoščili in imeli kvalitetnejše življenje, bili bi neodvisni, samostojni, počutili bi se pomembno, enakopravno, neobremenjeno.

6 PREDLOGI

Mladim brezposelnim primanjkujejo delovne izkušnje, zato jim je potrebno nameniti razne delovne programe in programe usposabljanja, kot so npr. javna dela in kreiranje novih delovnih mest. Predlagam uvajanje več javnih del za različna področja in hkrati večje vključevanje mladih brezposelnih v tovrstno zaposlitev v času trajanja njihove brezposelnosti.

Ker gre pri izboru za zaposlitev predvsem za kriterij izobrazbe in delovnih izkušenj, bi morali mladi le-te pridobiti že v času in v povezavi s šolanjem. Potrebno bi bilo tudi uvesti večje število ur praktičnega usposabljanja tudi iz razloga, da bi mladi že v času izobraževanja stopali v stik s potencialnimi delodajalci in imeli dejansko znanje oz. kompetence, ki so čedalje pomembnejše od dejansko pridobljene formalne izobrazbe.

Predlagam štipendiranje in organiziranje raznih programov nadaljevalnega izobraževanja predvsem za tiste, ki so dokončali osnovno oz. srednje poklicne šole, saj bi s tem preprečili izstope iz izobraževalnega sistema na nižjih izobrazbenih ravneh. Predčasni izstop iz izobraževalnega procesa namreč posledično vpliva na številna področja življenja, na možnosti, ki jih ima oseba pred seboj v življenju ter na samopodobo, ki izhaja iz nizkega števila in izrabe teh možnosti.

Ker je za mlade brezposelne v občini Ribnica značilna relativno nizka izobrazbena raven, bi bilo le-to potrebno dvigniti. Predlagam, da se mlade vključuje v čim daljše začetno izobraževanje, hkrati pa bi se jim spremenila stališča o izobraževanju in pomenu izobrazbe, dvignila bi se jim tudi motivacija do samega šolanja. Nižje izobražene in dolgotrajno brezposelne mlade bi bilo tako potrebno vzpodbujati, da se ponovno vključijo v šolski sistem in si pridobijo višjo stopnjo izobrazbe.

Predlagam tudi, da se mladi brezposelni, kateri ugotavljajo, da imajo neustrezno oz. neiskano izobrazbo, vključijo v kakšno neformalno izobraževanje oz. izobraževalni program in tudi v razna usposabljanja ter tako pridobijo še druge poklicne kvalifikacije in s tem potrebne delovne izkušnje.

Predlagam preusmeritev izobraževalnih programov glede na same potrebe povpraševanja po delovni sili in potrebam gospodarstva ter seveda potrebnih kompetenc.

Glede na to, da nekateri mladi brezposelni nimajo ne izkušenj ne informacij o tem, kako učinkovito iskati zaposlitev oz. nimajo dostopa do vseh kanalov iskanja zaposlitve, bi jim bilo potrebno svetovati, kje in kako naj zaposlitev iščejo, potrebno bi jih bilo naučiti npr. napisati prošnjo za zaposlitev, podati napotke o tem, kako naj se predstavijo potencialnemu delodajalcu ter izpostavijo svoja znanja in sposobnosti.

Predlagam še, da naj zaposlene delavke na Zavodu za zaposlovanje s proučevanjem metod zaposlovanja iskalcem zaposlitve pomagajo pri iskanju zaposlitve, tako, da jih z metodami seznanijo, razložijo jim naj, kako na njih delujejo posamezne metode in jih spodbujajo k uporabi različnih, njim primernih metod glede različnih značilnosti samih iskalcev zaposlitve. Prav tako naj zaposlene skupaj z mladimi pregledajo ponudbo prostih delovnih mest. Tudi na ta način bo pomoč, ki jo brezposelni mladi prejemajo na Zavodu za zaposlovanje, postala učinkovitejša oz. bo zadovoljila pričakovanja mladih iskalcev zaposlitve.

Država bi tudi morala reorganizirati formalno in neformalno ekonomijo oz. različne oblike dela, morala bi torej redefinirati pomen posameznih oblik družbeno potrebnega dela. Delo v gospodinjstvu ter skrb za otroke in ostarelega družinskega člana itd. bi tako moralo biti formalno priznано in seveda plačano. S tem bi se tudi zmanjšala razširjenost sive ekonomije oz. dela na črno.

Usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja je koncept, s pomočjo katerega naj bi spodbujali enakopravno delitev domačega dela med spoloma. Težavnost pri usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja ni obravnavana kot problem na sebi, ampak kot ovira za večjo udeležbo žensk na trgu dela. Predlagam, da se v skladu z zakonodajo, kot je npr. 14. členu Ustave Republike Slovenije, ki preprečuje diskriminacijo, tudi ustvarijo možnosti, da bi ženske združevale skrb za otroke in plačano delo. Znotraj tega predlagam še spodbujanje moških k delitvi dela v zasebni sferi življenja, saj je neenakost v sferi dela posledica ravno neenakosti v sferi zasebnosti.

Glede na to, da prosta delovna mesta v občini Ribnica so in hkrati tako obstajajo možnosti zaposlitve, bi bilo potrebno spremeniti odnos do samega dela, mladi brezposelni bi morali biti za plačano delo bolj zainteresirani. V povezavi s tem je potrebno omeniti, da družini, v kateri sta oba starša brezposelna, poleg socialne pomoči družini in drugih socialnih prejemkov, pripada še npr. subvencionirana prehrana otrok v šoli, katero bi izgubila z zaposlitvijo staršev. Opozorila bi na problematiko nezainteresiranosti za delo oz. zaposlitev do katere prihaja tudi zaradi določenih anomalij v sistemu. Z zaposlitvijo se socialni status nikakor ne bi smel poslabšati, zato predlagam, da se uvedejo spremenjeni cenzusi. Tudi 6. člen Zakona o socialno varstvenih prejemkih govori ravno o tem, saj pravi, da prejemnik denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka ne more biti v ugodnejšem socialnem položaju od tistega, ki si sredstva za preživetje zagotavlja z delom ali na podlagi pravic iz dela (Zakon o socialno varstvenih prejemkih, 2010).

7 UPORABLJENA LITERATURA

Andragoški center Republike Slovenije. (b.d.). Pridobljeno 27. 4. 2018 s <http://www.acs.si/pum-o>

Babušek Medic, M. (1999). Siva ekonomija v slovenskem gospodarstvu in predlog njenega reševanja. *Naše gospodarstvo*, 45 (3/4), 210-215.

Batič, M., & Svetlik, I. (2002). *Aktivna politika zaposlovanja*. V J. Glazer, A. Kajzer, I. Svetlik, & M. Trbanc (ur.), *Politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Beck, U. (2000). *The Brave New World of Work*. Cambridge: Polity Press.

Bubnov Škoberne, A. (1997). *Pravni vidiki socialne varnosti za brezposelne*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.

Čaćinovič Vogrinčič, G., Musek, J., Pečjak, V., Polič, M., Zabukovec, V., & Žlender, B. (1994). *Psihološki vidik nesreč*. Ljubljana: Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje pri Ministrstvu za obrambo.

Čaćinovič Vogrinčič, G. (2007). *Socialno delo z družino*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Dekleva, B., & Klemenčič Rozman, M. (2007). *Identifikacija psihosocialno ogroženih in izključenih skupin mladih nezaposlenih v Sloveniji*. V B. Dekleva, & D. Zorc Maver (ur.), *Prehodi v svet dela – izbira ali nuja?*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Driver, K., Edwards, R., Henderson, J., Hygate, P., Jones, B., McDermot, P., Naftalin, I., Oldham, H., & Turner, D. (1993). *Brezposelnost, izobraževanje in kariera*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije.

Figley, C. R. (1986). Trauma and Its Wake: The Study and treatment of Post-Traumatic Stress Disorder. *Psychiatric Services*, 37(3), 295.

- Glas, M. (1994). *Prispevki k politični ekonomiji*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Haralambos, M., & Holborn, M. (1999). *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS (prva izdaja).
- Haralambos, M., & Holborn, M. (2001). *Sociologija: teme in pogledi*. Ljubljana: DZS.
- Hribar Milič, S. (1992). *Ukrepi aktivne politike zaposlovanja*. V V B. Preželj, & I. Svetlik (ur.), *Zaposlovanje – perspektive, priložnosti, tveganja* (str. 69-88). Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče d.o.o.
- Hrovatin, N. (2007). *Uvod v gospodarstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Hrženjak, M., & Leskošek, V. (2002). *Spremenjene vloge nevladnih organizacij*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Hrženjak, M. (2007). *Nevidno delo*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- Ignjatović, M. (2002). *Trg delovne sile v Sloveniji v devetdesetih letih 20. stoletja*. V A. Kajzer, J. Glazer, I. Svetlik, & M. Trbanc (ur.), *Politika zaposlovanja* (str. 12-30). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ignjatović, M. (2007). *Osip iz rednega izobraževanja – individualni in družbeni problem*. V A. Kramberger, & S. Pavlin (ur.), *Zaposljivost v Sloveniji – analiza prehoda iz šol v zaposlitve: stanje, napovedi, primerjave* (str. 105-127). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.
- Kako se soočati z izgubo zaposlitve?. (2009). Pridobljeno 8. 5. 2018 s <https://cekin.si/clanek/strokovnjaki/kako-se-soocati-z-izgubo-zaposlitve.html>
- Kanjuo Mrčela, A. (2002). Sodobna rekonceptualizacija dela: delo med racionalnim in emocionalnim. *Teorija in praksa*, 39(1), 30-48.
- Klanjšek, R., & Lavrič, M. (2011). *Zaposlovanje in podjetništvo*. V M. Divjak, S. Flere, A. Kirbiš, R. Klanjšek, M. Lavrič, P. Lešek, M. Musil, A. Naterer, & M. Tavčar Kranjc (ur.),

Mladina 2010 – Družbeni profil mladih v Sloveniji. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Založba Aristej.

Klemenčič, M. M. (2006). Koncept spreminjanja skozi paradigmo vseživljenjskega razvoja. *Socialna pedagogika*, 10(4), 467-488.

Kobal, D., & Musek, J. (2000). *Temeljni vidiki samopodobe*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Kobal Grum, D., Leskovšek, N., & Ucman, S. (2003). *Bivanja samopodobe*. Ljubljana: i2.

Kresal, B. (2001). *Pravna ureditev plače*. Ljubljana: Bonex Založba d.o.o.

Kresal, B., Kresal Šoltes, K., & Senčur Peček, D. (2002). *Zakon o delovnih razmerjih s komentarjem in stvarnim kazalom*. Ljubljana: Založniška hiša Primath d.o.o.

Kuhar, M., & Ule, M. (2011). *Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.

Kuhar, M., & Ule, M. (2002). *Sodobna mladina: izziv sprememb*. V Miheljak, V. (ur.), *Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Založba Aristej.

Kuhar, M., & Ule, M. (2003). *Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Kurdija, S., Mencin Čeplak, M., Miheljak, V., Nastran Ule, M., & Rener, T. (1996). *Predah za študentsko mladino*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Letno poročilo 2016. (2017). Pridobljeno 3. 5. 2018 s https://www.ess.gov.si/files/10034/Letno_porocilo_2016_z_revizorskim_mnenjem.pdf

Leskošek, V. (2009). Zaposlitvene možnosti mladih. *Socialno delo*, 48(4), 207-214.

Mandič, S. (1999). *Pravica do stanovanja*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Medarič, Z., & Sedmak, M. (2007). *Med javnim in zasebnim: ženske na trgu dela*. Koper: Univerza na Primorskem – Znanstveno-raziskovalno središče Koper, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, Založba Annales.

Mencin Čeplak, M., Rener, T., Tivadar, B., & Ule, M. (2000). *Socialna ranljivost mladih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Šentilj: Aristej.

Mencin Čeplak, M. (2002). *Šola, služba in tiha nezadovoljstva*. V E. Antončič, & V. Mihelj (ur.), *Mladina 2000: slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Maribor: Založba Aristej.

Mesec, B. (1998). *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.

Mesec, B. (2009). *Metodologija načrtovanja v socialnem delu 1* [skripta]. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. (2018). *Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja*.

Mladinski svet Slovenije. (2010). *Programski dokument: zaposlovanje mladih*. Pridobljeno 30. 4. 2018 s http://www.mss.si/datoteke/dokumenti/MSS-130-10-PP_zaposlovanjemladih.pdf

Nastav, B. (2009). *Prikrita proizvodnja: siva ekonomija v Sloveniji*. Koper: Fakulteta za management.

Nastran Ule, M. (1996a). *Mladina v devetdesetih: analiza stanja v Sloveniji*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Nastran Ule, M. (2000). *Sodobne identitete: v vrtincu diskurzov*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Nordhaus, W. D., & Samuelson, P. A. (2001). *Economics: 14th international edition*. McGraw-Hill: Irwin.

O'Higgins, N. (1997). *The Challenge of Youth Unemployment*. Geneva: International Labour Office: Employment and Training Department.

Oman, I. (1981). *Zaposlovanje določenih skupin delavcev*. Kranj: Moderna organizacija v sestavu VŠOD Kranj.

Počivavšek, J. K. (2006). *Stanje zaposljivosti in zaposlovanja mladih v Republiki Sloveniji*. V Z. Kos, D. Kozoderc, & V. Sulič (ur.), *Zaposlovanje – socialno vključevanje: dvigovanje zaposlitvenega potenciala mladih* (str. 33-43). Ljubljana: Salve.

Rapuš Pavel, J. (2005). *Delo je luksuz: mladi o izkušnjah brezposelnosti*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Sadar, N., & Verša, D. (2002). *Zaposlovanje žensk*. V J. Glazer, A. Kajzer, I. Svetlik, & M. Trbanc (ur.), *Politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Senjur, M. (2001). *Makroekonomija: makroekonomija majhnega odprtega gospodarstva*. Maribor, Gubno: Založba MER Evrocenter.

Slivnik, F., & Vilič Klenovšek, T. (1998). *Brezposelnost, izobraževanje in kariera*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije.

Smonkar, J. (1994). *Brezposelni in iskanje zaposlitve*. V S. Pirher, & I. Svetlik (ur.), *Zaposlovanje: približevanje Evropi* (str. 81-104). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Spruk, V., & Verša, D. (2004). *Mladi diplomanti na trgu delovne sile*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.

Svetličič, M. (2007). *Izobraževanje in konkurenčnost gospodarstva*. V A. Kramberger, & S. Pavlin (ur.), *Zaposljivost v Sloveniji – analiza prehoda iz šol v zaposlitve: stanje, napovedi, primerjave* (str. 214-247). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.

Svetlik, I. (1994). *Fleksibilne oblike dela in zaposlitve v Sloveniji*. V S. Pirher, & I. Svetlik (ur.), *Zaposlovanje: približevanje Evropi* (str. 123-138). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Trbanc, M. (1992). *Poti zaposlovanja*. V B. Preželj, & I. Svetlik (ur.), *Zaposlovanje – perspektive, priložnosti, tveganja* (str. 50-55). Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Trbanc, M. (1994). *Ocene mesečnih stopenj brezposelnosti po kriterijih mednarodne organizacije dela*. V S. Pirher, & I. Svetlik (ur.), *Zaposlovanje: približevanje Evropi* (str. 57-76). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Trbanc, M., & Verša, D. (2002). *Zaposlovanje mladih*. V A. Kajzer, J. Glazer, I. Svetlik, & M. Trbanc (ur.), *Politika zaposlovanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Trbanc, M. (2005a). *Zaposlovanje in brezposelnost mladih*. V A. Črnak Meglič (ur.), *Otroci in mladina v prehodni družbi: analiza položaja v Sloveniji* (str. 161-188). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Maribor: Založba Aristej.

Trbanc, M. (2005b). *Mladi na prehodu in njihova zaposljivost v sodobnih družbah*. V D. Kozoderc, Z. Kos in V. Sulič (ur.), *Dvigovanje zaposlitvenega potenciala mladih: zbornik 2. posveta na temo zaposlovanje – socialno vključevanje* (str. 13-33). Ljubljana: Salve.

Trbanc, M. (2006). *Mladi na prehodu in njihova zaposljivost v sodobnih družbah*. V Črnak Meglič (ur.), *Otroci in mladina v prehodni družbi: analiza položaja v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Maribor: Aristej.

Trbanc, M. (2007). *Poti mladih v zaposlitev: primerjava Slovenije z drugimi državami EU*. V A. Kramberger, & S. Pavlin (ur.), *Zaposljivost v Sloveniji – analiza prehoda iz šol v zaposlitve: stanje, napovedi, primerjave* (str. 38-63). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.

Ule, M., & Mihelj, V. (1995). *Prihodnost mladine*. Ljubljana: DZS.

Ule, M. (1996a). *Sociološki oris mladosti/mladine*. V M. Ule (ur.), *Mladina v devetdesetih: analiza Stanja v Sloveniji* (str. 9-25). Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Ule, M. (1996b). *Življenjski svet študentske mladine*. V B. Tivadar (ur.), *Predah za šolsko mladino* (str. 13-118). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Ule, M. (1998). *Stilizacija vsakdanjega življenja*. Družboslovne razprave XIV(27-28), str. 26-32.

Ule, M. (2008). *Za vedno mladi? Socialna psihologija odraščanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Urad Republike Slovenije za mladino. (b.d.). *Osnovne definicije*. Pridobljeno 25. 4. 2018 s http://www.ursm.gov.si/si/delovna_podrocja/osnovne_definicije/

Vogrinc, J. (2008). *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Pridobljeno 2. 5. 2018 s <http://pefprints.pef.uni-lj.si/179/1/Vogrinc1.pdf>

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) (2013). Ur. l. RS 21/2013.

Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (ZPDZC-1) (2014). Ur. l. RS 32/2014.

Zakon o socialno varstvenih prejemkih (ZSvarPre) (2010). Ur. l. RS 61/2010.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (b.d.). *Aktivna politika zaposlovanja*. Pridobljeno 5. 5. 2018 s

https://www.ess.gov.si/o_zrsz/predstavitev/zakonodaja/aktivna_politika_zaposlovanja

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (b.d.). *Javna dela 2018*. Pridobljeno 6. 5. 2018 s https://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/programi/zaposlovanje/javna-dela-2018

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (b.d.). *Predstavitev*. Pridobljeno 5. 5. 2018 s

https://www.ess.gov.si/o_zrsz/predstavitev

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (b.d.). *Registrirana brezposelnost po občinah*.

Pridobljeno 13. 5. 2018 s https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/registrirana_brezposelnost#Ob%C4%8Dine

Zorc Maver, D. (2007). *Socialna pedagogika in družba dela*. V B. Dekleva, J. Rapuš Pavel, & D. Zorc Maver (ur.), *Prehodi v svet dela- izbira ali nuja?* (str. 10-19). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

8 PRILOGE

8.1 ZAPIS INTERVJUJEV Z OZNAČENIMI IZJAVAMI

1. INTERVJU, 10. 5. 2018

Roman

M

21 let

72 mesecev brezposeln

Jaz: Živijo, moje ime je Sara Cimprič, se opravičujem, ker vas motim.

Roman: Živijo, Roman.

Jaz: Študiram socialno delo, in sicer sem v 4. letniku, potrebovala pa bi vašo pomoč, saj pišem diplomsko delo o brezposelnosti mladih v občini Ribnica, vi pa ste brezposelni, je tako?

Roman: Ja, mi vsi smo.

Jaz: Roman zanima me, če bi bili pripravljeni sodelovati pri intervjuju. Vzelo vam bo kakšnih deset, mogoče petnajst minut. Anketa je anonimna, zato ni niti nujno, da zapišem, da ste Roman.

Roman: Pa lahko napišeš, ti kar napiši.

Jaz: Torej boste sodelovali? Lahko začneva?

Roman: Ti kar vprašaj.

Jaz: Se bova kar tikala? Bo bolj sproščeno.

Roman: Ni problema.

Jaz: Naj za začetek povem še to, da sem se za to temo raziskovanja odločila, ker se sama bližam vstopu na trg delovne sile in se bom morda soočila z brezposelnostjo, poleg tega pa sem tudi sama iz Ribnice. Če želiš, ti lahko kasneje predstavim tudi rezultate diplomske naloge.

Roman: Aha. Ne, ne, ni treba.

Jaz: No pa začniva. Bom sproti pisala tvoje odgovore na list. Kaj meniš, zakaj si brezposeln?

Roman: Ne vem, zakaj sem (A1).

Jaz: Mogoče zaradi izobrazbe, šole?

Roman: Ja, ker nimam šole (A2).

Jaz: Kaj pa misliš, da je razlog za brezposelnost drugih mladih v Ribnici?

Roman: Isto so brez šole (A3).

Jaz: Meniš, da nimajo šole, v redu. Kater pa je tvoja stopnja izobrazbe, si zaključil osnovo šolo ali ne?

Roman: Ne. Še eno leto bi moral narediti (A4).

Jaz: Pa boš?

Roman: Ne bom (A5).

Jaz: Meniš pa, da vpliva na tvojo brezposelnost, je tako?

Roman: Je (A6).

Jaz: Običajno pri zaposlovanju zahtevajo, da imaš vsaj dokončano osnovno šolo.

Roman: Ja to vem, samo ne bom naredil šole (A7).

Jaz: Na kakšne načine pa iščeš zaposlitev? Prek Zavoda za zaposlovanje?

Roman: Tako ja (A8).

Jaz: Še kako drugače?

Roman: Ne, to je to (A9).

Jaz: Kdo ti pa pomaga pri iskanju zaposlitve?

Roman: Sam (A10).

Jaz: Kaj pa družina, zaposlene delavke?

Roman: Ja, pa te zaposlene (A11).

Jaz: Kako pa se ti zdi njihova pomoč, zadostna? Bi lahko bolj pomagale? So prijazne?

Roman: Malo bi bile lahko bolj prijazne (A12), ampak sem zadovoljen (A13).

Jaz: Kako se pa preživljaš? Samo z denarno socialno pomočjo?

Roman: Ja, samo to socialno imam (A14).

Jaz: S kom pa živiš?

Roman: S punco in dvema otrokoma (A15).

Jaz: Tu v bližini sorodnikov?

Roman: Ja, smo vsi na kupu

Jaz: Sedaj pa me zanima, če imaš kakšne izkušnje z delom na črno?

Roman: Ne (A16).

Jaz: Saj lahko poveš, če si imel, ni nič narobe.

Roman: Nisem nič delal.

Jaz: V redu, greva naprej, naslednje vprašanje. Torej niti bil niti nikoli zaposlen?

Roman: Ne (A17).

Jaz: Torej si iskalec prve zaposlitve.

Roman: Ja (A18).

Jaz: Misliš, da si diskriminiran pri iskanju zaposlitve? Veš, kaj je diskriminacija?

Roman: Nisem diskriminiran (A19).

Jaz: Si siguren? Meniš, da so mogoče drugi Romi diskriminirani?

Roman: Eni rečejo, da ga ne bodo zaposlili, ker je cigan (A20).

Jaz: No, to je diskriminacija. Zakaj pa misliš, da tako rečejo?

Roman: Ne vem.

Jaz: Sam pa torej nisi diskriminiran?

Roman: Nisem imel še te izkušnje.

Jaz: V redu Roman, sedaj me pa zanima še tvoje mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici. Meniš, da jih je dovolj, da bi se lahko zaposlil v kakšni proizvodnji ali kaj podobnega? V Ribnici je namreč veliko proizvodenj.

Roman: V proizvodnjah je povsod polno (A21). Težko prideš noter, veš. Premalo je delovnih mest tukaj (A22).

Jaz: Skoraj sva že pri koncu. Vprašala bi te še, če vidiš kakšno povezavo med svojo brezposelnostjo in psihičnim počutjem? Če se torej slabo počutiš, ker si brezposeln? Kakšno je tvoje počutje?

Roman: Isto (A23).

Jaz: Se ne počutiš nič slabše, ker si brezposeln?

Roman: Ne, vse je isto pri meni (A24).

Jaz: Sedaj pa še zadnje vprašanje. Ni bilo tako hudo ne?

Roman: Ne.

Jaz: Povej mi še, kaj bi ti pomenilo imeti plačano delo, kaj bi bilo, če bi delal in dobival plačo?

Roman: Veliko bi mi pomenilo (A25).

Jaz: Kaj bi lahko naredil, če bi dobil več od denarne socialne pomoči?

Roman: V baraki bi si vse uredil, če bi imel plačo (A26).

Jaz: No, upam, da ti bo enkrat uspelo.

Roman: Hvala ti.

Jaz: Tebi pa za sodelovanje in za odgovore.

Roman: Ni problema, hvala tebi.

2. INTERVJU, 10. 5. 2018

Davorka

Ž

18 let

24 mesecev brezposelna

Jaz: Živijo tudi tebi, Sara.

Davorka: Davorka.

Jaz: Nekaj o meni ste že slišali, vas še kaj zanima?

Davorka: Ne.

Jaz: Se tudi midve tikava?

Davorka: Ja.

Jaz: Naj ti samo povem, da je anketa anonimna, lahko zapišem samo tvoje ime, če dovoliš?

Davorka: Ja, ja.

Jaz: No pa začniva z intervjujem. Ne bo ti vzela veliko časa, saj si videla prej, vprašanja so ista. Zakaj ti misliš, da si brezposelna?

Davorka: Ne vem (B1).

Jaz: Morda zaradi šole, katero šolo si dokončala?

Davorka: Osnovno (B2).

Jaz: Pa meniš, da je to razlog, da ne dobiš službe?

Davorka: Ne vem (B3).

Jaz: Sama bi rekla, da ima tudi stopnja izobrazbe velik vpliv na brezposelnost.

Davorka: Možno ja (B4).

Jaz: Nameravaš iti še v srednjo šolo?

Davorka: Ne (B5).

Jaz: Zakaj pa misliš, da so drugi mladi v Ribnici brezposelni?

Davorka: Tudi zaradi šole (B6).

Jaz: Na kakšne načine pa iščeš zaposlitev? Prek Zavoda za zaposlovanje?

Davorka: Ja (B7).

Jaz: Tudi sama kako iščeš službo?

Davorka: To pa ne (B8).

Jaz: Kdo pa ti pomaga pri iskanju zaposlitve?

Davorka: Zaposlene na Zavodu (B9).

Jaz: Kaj pa starši, družina?

Davorka: Oni nič (B10).

Jaz: Pa si zadovoljna s pomočjo zaposlenih delavk?

Davorka: Nekatere so prijazne, druge pa ne (B11). Če zamudiš vlogo, adijo takoj (B12).

Jaz: Kako se pa preživljaš? Prejemaš denarno socialno pomoč, imaš še kakšne druge dohodke?

Davorka: Samo socialno pomoč (B13).

Jaz: S kom pa živiš?

Davorka: Pri očetu (B14).

Jaz: Tu si tudi v bližini drugih sorodnikov, je tako?

Davorka: Ja.

Jaz: Davorka ali imaš izkušnje z delom na črno, saj veš, kaj je to?

Davorka: Vem, samo nimam (B15).

Jaz: Torej nisi opravljala nobenega dela na neuraden način, če poenostavimo definicijo?

Davorka: Ne (B16).

Jaz: Tudi nisi bila nikoli zaposlena?

Davorka: Ne (B17).

Jaz: Torej si iskalka prve zaposlitve. Zanima me še nekaj, ali meniš, da si pri iskanju zaposlitve diskriminirana? Veš, kaj to pomeni?

Davorka: Ne.

Jaz: Diskriminacija bi bila, če bi kdo rekel, da te ne bo zaposlil, ker si ženska ali ker si Rominja. Razumeš sedaj?

Davorka: Ja.

Jaz: Torej, kaj praviš, si že bila deležna diskriminacije?

Davorka: Ne, nisem (B18).

Jaz: Kaj pa misliš glede števila delovnih mest v Ribnici, jih je dovolj, premalo?

Davorka: Mislim, da dovolj (B19).

Jaz: Tako, bližava se koncu. Kakšno povezavo pa vidiš med svojo brezposelnostjo in psihičnim počutjem, samopodobo? Vidiš kakšno povezavo med tem?

Davorka: Ne (B20).

Jaz: Ne? Ko si hodila v šolo, si se počutila kako drugače kot sedaj, ko si brezposelna?

Davorka: Ne, nič drugače (B21).

Jaz: Torej se zdaj isto počutiš?

Davorka: Ja, isto (B22).

Jaz: Davorka, še zadnje vprašanje imam zate. Kaj bi ti pomenilo plačano delo, da bi imela plačo?

Davorka: Ne vem (B23).

Jaz: Če bi bila v službi, bi dobivala plačo. Bi bilo kaj drugače kot sedaj?

Davorka: Mogoče bi si lahko kaj kupila (B24).

Jaz: No hvala tudi tebi za sodelovanje, za odgovore. Upam, da ti ni bilo naporno.

Davorka: Ne, je bilo v redu.

Jaz: Ali bi te zanimali rezultati raziskave, ti jih posredujem, ko jih dobim?

Davorka: Ne.

Jaz: No, še enkrat se ti zahvaljujem za sodelovanje.

Davorka: V redu.

3. INTERVJU, 10. 5. 2018

Oto

M

24 let

108 mesecev brezposeln

Jaz: Lahko še vas prosim za sodelovanje?

Oto: No pa daj.

Jaz: Se bova tudi midva tikala. Vprašanja so ista, če ti še enkrat obnovim, pišem diplomsko delo o brezposelnosti mladih v občini Ribnica. Vse, kar boš povedal, bo ostalo anonimno. Imaš še kakšno vprašanje?

Oto: Nimam nič.

Jaz: Potem pa predlagam, da kar začneva. Zakaj misliš, da si brezposeln?

Oto: Ne vem, zakaj. Mogoče, ker nimam šole (C1). Imam samo osem let šole, moral bi narediti še popravni izpit in eno leto (C2).

Jaz: Pa imaš namen dokončati osnovno šolo?

Oto: Ne vem, če bi (C3).

Jaz: Naj te sedaj vprašam po tvojem mnenju glede razloga za brezposelnost drugih mladih v Ribnici. Kaj misliš, zakaj so oni brezposelni?

Oto: Ne vem, zakaj (C4).

Jaz: Mogoče, ker nimajo ustrezne oz. zadostne izobrazbe, ker ne dobijo službe, se jim ne da delati? Kaj misliš?

Oto: Po moje, ker se jim ne da delati (C5).

Jaz: Katera je tvoja stopnja izobrazbe, že vem. Zanima me še, če bi šel še v srednjo šolo, ko bi dokončal osnovno?

Oto: Če bi kakšnega drogeraša našel v srednji šoli, bi se pa še drogirati začel, tako da ne (C6).

Jaz: Pa meniš, da nedokončana osnovna šola vpliva na tvojo brezposelnost?

Oto: Mogoče (C7). Vedno me sprašujejo, če imam končano devetletko, pa rečem, da ne (C8).

Jaz: No, torej ima to vpliv, vidiš.

Oto: Ja.

Jaz: Zdaj me pa zanima, na kakšne načine iščeš zaposlitev?

Oto: Prek Zavoda za zaposlovanje (C9).

Jaz: Še kako drugače?

Oto: Ne, samo tako (C10).

Jaz: Kdo ti pa pomaga pri iskanju zaposlitve?

Oto: Sam (C11).

Jaz: Kaj pa morda zaposlene na Zavodu za zaposlovanje?

Oto: Zaposlene nič (C12).

Jaz: Torej nisi zadovoljen z njihovo pomočjo?

Oto: Nič ne pomagajo (C13).

Jaz: Kako to misliš?

Oto: Ne najdejo mi službe (C14).

Jaz: Kako se pa preživljaš?

Oto: Od socialne (C15).

Jaz: S kom živiš?

Oto: S partnerko in otroci (C16).

Jaz: Koliko otrok imaš?

Oto: Tri.

Jaz: Oto, povej mi še, če imaš kakšne izkušnje z delom na črno, si kdaj delal na črno?

Oto: Ne (C17).

Jaz: Res ne, nisi nikoli delal na, če tako rečeva, neuraden način?

Oto: Res nisem.

Jaz: V redu. Imaš kakšne izkušnje s prejšnjimi zaposlitvami oz. delom? Si bil kdaj zaposlen?

Oto: Nisem bil in nisem tudi nič delal (C18).

Jaz: Torej si iskalec prve zaposlitve. Ali meniš, da si pri iskanju zaposlitve diskriminiran? Veš, kaj to pomeni?

Oto: Ne vem.

Jaz: Ali je kdaj kdo rekel, da te nebo zaposlil, ker si npr. Rom?

Oto: Ni to nobeden rekel, samo po moje si mislijo, da bom šel delat, pa bom še kradel zraven (C19).

Jaz: To tudi je diskriminacija, lepo si povedal. Greva naprej. Kakšno je tvoje mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici? Meniš, da jih je dovolj, da bi se lahko npr. ti zaposlil v kakšni proizvodnji?

Oto: Dovolj jih je (C20). Je komunala in vse (C21).

Jaz: Torej bi se lahko zaposlil v komunali?

Oto: Ja to pa težko, veš.

Jaz: Kakšno povezavo pa vidiš med brezposelnostjo in psihičnim počutjem? Kakšna je sedaj tvoja samopodoba, ko si brezposeln?

Oto: Vse normalno (C22).

Jaz: Torej praviš, da se ni nič spremenilo odkar si brezposeln? Ko si hodil v šolo, si se počutil podobno kot se zdaj?

Oto: Nič ni drugače, res (C23).

Jaz: Še zadnje vprašanje imam zate, Oto. Kaj bi ti pomenilo imeti plačano delo, da bi torej vsak mesec dobival plačo?

Oto: Ne vem. Če bi delal, bi bilo normalno. Ne vem, kaj bi bilo drugače kot je zdaj (C24).

Jaz: V redu. Hvala za odgovore, Oto. Če želiš, ti lahko posredujem rezultate moje raziskave.

Oto: Ni problema. Ne rabiš, to imej zase.

Jaz: Prav. Hvala še enkrat.

4. INTERVJU, 10. 5. 2018

Jadran

M

25 let

120 mesecev brezposeln

Jaz: Jadran, tudi ti si že slišal, o čem poteka intervju, upam, da imaš vse potrebne informacije. Želiš, da ti še kaj povem?

Jadran: Sem slišal vse, lahko začneva.

Jaz: V redu, pa začniva. Zakaj misliš, da si ti brezposeln, kaj je razlog?

Jadran: Ne vem (Č1).

Jaz: Je šola razlog?

Jadran: Ja, ker nimam končane osnovne šole (Č2).

Jaz: Zakaj pa misliš, da so drugi mladi v Ribnici brezposelni?

Jadran: Ne vem, mogoče se jim ne da delati (Č3), mogoče ne dobijo službe (Č4), cigani pa so zaradi šole (Č5).

Jaz: Hvala za odgovor, povej mi še, koliko razredov osnovne šole si dokončal?

Jadran: Sedem (Č6).

Jaz: Povedal si že, da to vpliva na tvojo brezposelnost. Kako pa, kaj misliš?

Jadran: Moral bi imeti osnovno šolo (Č7).

Jaz: Pa jo boš dokončal?

Jadran: Ne vem. Če bodo hoteli (Č8).

Jaz: Kdo?

Jadran: Država (Č9).

Jaz: Če hočeš ti, jo dokončaj.

Jadran: Bom videl (Č10).

Jaz: Na kakšne načine pa iščeš zaposlitev?

Jadran: Ni važno. Na Zavodu (Č11), bilo kje, samo, da bi bilo za delati (Č12).

Jaz: Kdo ti pa pomaga pri iskanju zaposlitve?

Jadran: Samo Zavod, nobeden drug (Č13).

Jaz: Kako pa se ti zdi pomoč na Zavodu za zaposlovanje?

Jadran: Ne vem, bolj tako. Bolj ne, kot ja (Č14). Tako mnenje imam.

Jaz: Kako pa bi ti morali pomagati, da bi bil zadovoljen? Kaj bi morali narediti?

Jadran: Ne vem (Č15).

Jaz: Kako se pa preživljaš?

Jadran: Socialna (Č16).

Jaz: Še s čem drugim?

Jadran: Ne.

Jaz: S kom pa živiš?

Jadran: S partnerko, imam pa štiri otroke (Č17).

Jaz: Zanima me, če imaš kakšne izkušnje z delom na črno.

Jadran: Ne, nimam (Č18).

Jaz: Res, nobenih takšnih izkušenj?

Jadran: Ne.

Jaz: V redu. Imaš kakšne druge izkušnje z zaposlitvami, delom? Si bil kdaj zaposlen?

Jadran: Ne, nisem bil zaposlen (Č19).

Jaz: Torej si iskalec prve zaposlitve. Ali meniš, da si pri iskanju zaposlitve diskriminiran?

Jadran: Ne morem reči tega. Ne morem reči, da sem (Č20). Ne vem.

Jaz: Torej te nihče noče zaposliti samo zaradi tega, ker si Rom?

Jadran: Lahko zaradi tega, lahko ne, ne veš, a ne (Č21).

Jaz: Kakšno je pa tvoje mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici?

Jadran: Ni jih veliko (Č22).

Jaz: Bi se lahko kje zaposlil?

Jadran: Težko (Č23). V Ljubljani in Novem Mestu je veliko delovnih mest, v Ribnici pa ne (Č24). Tukaj so samo dva, tri delovna mesta (Č25).

Jaz: Zanima me še, če vidiš kakšno povezavo med brezposelnostjo in psihičnim počutjem? Je po tvojem mnenju to kako povezano?

Jadran: Ne (Č26). Je vse normalno (Č27).

Jaz: Se nič drugače ne počutiš zdaj, ko si brezposeln? Je bilo kaj drugače prej, ko si hodil v šolo?

Jadran: Niti ne, se dobro počutim tudi zdaj (Č28).

Jaz: Še zadnje vprašanje imam zate. Kaj bi ti pomenilo imeti plačano delo?

Jadran: Bi kaj uredil, malo opremil (Č29).

Jaz: Torej bi bilo drugače, če bi vsak mesec dobival plačo?

Jadran: Lepše življenje bi imel (Č30).

Jaz: V redu, Jadran, upam, da ga boš imel. Tudi tebi hvala za sodelovanje in odgovore.

Jadran: Seveda, nobenega problema. Upam, da bo kaj drugače, ko boš ti gor.

Jaz: Misliš, da bom dobila zaposlitev v Ribnici?

Jadran: Ja, na centru za socialno delo, pa bo potem kaj drugače.

Jaz: Morda pa res dobim, hvala.

Jadran: Upamo, da dobiš.

Jaz: Hvala za odgovore, lepo se imej.

5. INTERVJU, 12. 5. 2018

Tjaša

Ž

27 let

32 mesecev brezposelna

Jaz: Tjaša, kot sva dogovorjeni, ti bom zastavila nekaj vprašanj glede brezposelnosti mladih v občini Ribnica, hvala, ker si privolila k sodelovanju.

Tjaša: Seveda, da sem. Lahko začneva.

Jaz: Zakaj misliš, da si brezposelna?

Tjaša: Ker imam neustrezno izobrazbo (D1) in ker sem samohranilka (D2). Podjetja me tudi nočejo vzeti za stalno, ker zaposlujejo svoje sorodnike (D3). Vzamejo te samo za poizkusni čas, potem pa ti ne podaljšajo (D4).

Jaz: Kaj pa je razlog za brezposelnost drugih mladih v Ribnici, kaj meniš?

Tjaša: Po moje isto (D5). Največji problem se mi zdi, da ne moreš priti v neko podjetje, ker ljudi zaposlujejo prek vez in poznanstev (D6).

Jaz: Dobro, povej mi še, katera je tvoja stopnja izobrazbe?

Tjaša: Imam dokončano gimnazijo, to je peta stopnja (D7). Naredila pa sem še poklicni tečaj za vzgojiteljico predšolske vzgoje (D8).

Jaz: Ta tečaj je trajal dve leti?

Tjaša: Eno leto.

Jaz: Kako pa misliš, da tvoja izobrazba vpliva na tvojo brezposelnost?

Tjaša: Vpliva, ker nimam še narejenega strokovnega izpita iz tega tečaja (D9).

Jaz: Pa ga boš opravila?

Tjaša: Ja, zdaj v jeseni (D10).

Jaz: Misliš, da boš potem lažje dobila službo?

Tjaša: Po moje, da ja, bom (D11). Zdaj mi ta šola ne velja, ker manjka zaključni izpit, potem bi moralo biti drugače (D12).

Jaz: Tjaša na kakšne načine pa iščeš zaposlitev?

Tjaša: Prek interneta (D13) in radia (D14). Na internetu spremljam potrebe po delovnih mestih (D15), na lokalnem radiu pa poslušam rubriko Iščem delo (D16).

Jaz: Super, kaj pa prek Zavoda za zaposlovanje?

Tjaša: Na Zavod ne hodim spraševat, ker nič ne pomagajo (D17). Uredijo ti samo usposabljanje za tri mesece, potem te pa pustijo (D18). Samo izkoristijo te (D19).

Jaz: A tako je?

Tjaša: Ja, jaz grem na Zavod samo, kadar moram iti.

Jaz: In, kako je, ko greš, kaj te sprašujejo?

Tjaša: Samo sprašujejo, če si kaj našel, če si naredil še kakšno šolo in podobno (D20). Nič pametnega.

Jaz: Kdo ti pa pomaga pri iskanju zaposlitve, Zavod praviš, da bolj slabo?

Tjaša: Zavod ne. Mama, drugače pa nobeden (D21). Sama, kar spremljam (D22), pa če mi kdo kaj pove

(D23).

Jaz: Kako torej ocenjuješ to pomoč?

Tjaša: Zadostno za Zavod, ker pomagajo samo tako, da nekaj naredijo, da dobivajo plačo, potrudijo se pa ne (D24).

Jaz: Preživljaš se samo z denarno socialno pomočjo?

Tjaša: Ja, imam socialno (D25), pa tudi s tem, kar zaslužim s priložnostnimi deli (D26).

Jaz: Lahko kakšnega našteješ?

Tjaša: Delam v pekarni, ampak na črno (D27).

Jaz: Živiš pa z mamo in hčerko.

Tjaša: Ja (D28).

Jaz: Torej imaš izkušnje z delom na črno, še kaj drugega, kot delo v pekarni?

Tjaša: Samo v pekarni delam, kadar me rabijo (D29).

Jaz: Zakaj si se pa odločila za takšno delo?

Tjaša: Zaradi denarja (D30). Ker drugega nisem dobila (D31).

Jaz: Razumem. Imaš še kakšne druge izkušnje z zaposlitvami oz. delom?

Tjaša: V času gimnazije sem delala prek študenta v gostilnah (D32), potem sem prek študenta delala v pekarni (D33). Ko sem šla na tečaj, sem imela tudi prakso v vrtcu (D34).

Jaz: Koliko časa pa, si imela plačano to delo?

Tjaša: 150 ur, nič nisem dobila plačano, niti prevoza niti malice.

Jaz: Imaš še kakšne izkušnje?

Tjaša: Ja, pa prek Zavoda sem imela usposabljanje v vrtcu, tri mesece (D35).

Jaz: Kljub temu pa še nisi bila zaposlena in si iskalka prve zaposlitve.

Tjaša: Ja (D36).

Jaz: Misliš, da si pri iskanju zaposlitve diskriminirana?

Tjaša: Ne (D37). Saj sem Slovenka, saj nisem Romkinja (D38).

Jaz: Kakšno je pa tvoje mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici?

Tjaša: Veliko jih je (D39), že samo v podjetju v Prigorici, kjer dela veliko ljudi (D40). Če bi kdo hotel, bi se po mojem mnenju lahko zaposlil (D41).

Jaz: Zate imam še dve vprašanji. Najprej mi povej kakšno povezavo vidiš med brezposelnostjo in psihičnim počutjem? Kakšna je tvoja samopodoba?

Tjaša: Slabo se počutim (D42), nekateri moji prijatelji so zaposleni, jaz pa sem doma.

Jaz: Lahko še malce opišeš svoje počutje?

Tjaša: Dnevi mi gredo v prazno (D43), ne veš, kaj bi delal (D44), rabiš denar (D45).

Jaz: Hvala, kako pa se je tvoje psihično stanje spremenilo sedaj, ko niti ne delaš prek študenta oz. ne opravljaš prakse ali usposabljanja?

Tjaša: Zdaj je pa še slabše (D46).

Jaz: In še zadnje vprašanje. Kaj bi ti pomenilo vsak mesec dobivati plačo?

Tjaša: Super bi bilo (D47). Imela bi denar (D48), vedela bi, da dobim plačo vsak mesec, da sem preskrbljena (D49).

Jaz: Torej bi bilo veliko drugače, kot je zdaj.

Tjaša: Ja, ne bi se obremenjevala, ali bom prišla čez mesec ali ne (D50), pomirjena bi bila (D51).

Jaz: Upam, da tudi boš čim prej. Tjaša hvala za tvoj čas in sodelovanje, potem ti pa posredujem rezultate raziskave.

Tjaša: Hvala tebi, komaj čakam, da vidim, kaj pravijo še drugi.

Jaz: Tudi jaz.

6. INTERVJU, 14. 5. 2018

Radomir

M

28 let

60 mesecev brezposeln

Jaz: Živijo Žan, hvala, ker boš sodeloval v intervjuju. Naj ti še enkrat na kratko povem, o čem poteka moja raziskava. Tema je torej brezposelnost mladih v občini Ribnica, odgovoril mi boš na nekaj vprašanj. Kot več bodo odgovori ostali anonimni, meni pa bodo v veliko pomoč. Ko bom dobila rezultate vseh intervjujev, te bom z njimi tudi seznanila.

Radomir: Super. Lahko kar začneš s spraševanjem.

Jaz: Najprej mi povej, zakaj si brezposeln po tvojem mnenju.

Radomir: Država je kriva (E1).

Jaz: Zakaj?

Radomir: Ker imamo slab zdravstveni sistem (E2) in ker mi ne najdejo ustrezne službe (E3).

Jaz: Sam si je ne iščeš?

Radomir: Ne, ker me še ne morejo zaposliti zaradi zdravstvenega stanja (E4). Jaz skoraj eno leto čakam na en pregled, tako da moja brezposelnost traja že dolgo in očitno še bo.

Jaz: Kaj pa meniš, da je razlog za brezposelnost drugih mladih v Ribnici?

Radomir: Isto, ker ne dobijo ustrezne službe (E5).

Jaz: Katera pa je tvoja stopnja izobrazbe?

Radomir: Naredil sem poklicno šofersko šolo, to je četrta stopnja (E6).

Jaz: Kako pa to vpliva na tvojo brezposelnost?

Radomir: Zelo vpliva, ker ne smem voziti dokler na Soči ne ugotovijo, da sem sposoben voziti (E7). Tam imam preglede, morajo pa ugotoviti stopnjo moje sposobnosti. Če bi imel kakšno drugo izobrazbo, bi se mogoče lahko zaposlil (E8).

Jaz: Na kakšne načine iščeš zaposlitev?

Radomir: Sploh ne iščem (E9). Nihče me noče vzeti, ker ni zaključeno zdravljenje (E10). Dokler ne ugotovijo, koliko sem sposoben, me tudi ne smejo zaposliti (E11).

Jaz: V redu, pa ti kdo pomaga pri iskanju zaposlitve?

Radomir: Zavod mi išče zaposlitev, ampak zelo slabo (E12).

Jaz: Kako to misliš? Kako bi ocenil to pomoč?

Radomir: Nula (E13). Komu pa so našli službo na Zavodu? Tudi se ne trudijo, da bi jo (E14).

Jaz: Kako pa poteka srečanje, ko greš na Zavod, kaj delaš tam?

Radomir: Jaz grem na Zavod samo kadar dobim vabilo, da se nanj odzovem (E15). Tam se prijavim in to je to (E16). Službe ti pa tam ne najdejo (E17).

Jaz: Kako se pa preživljaš? Imaš poleg denarne socialne pomoči še kakšno finančno podporo?

Radomir: Pri prijateljih za skromno plačilo opravljam gradbena dela (E18), drugače pa prejemam samo socialno pomoč (E19).

Jaz: Živiš pa s sestro, zetom in nečakinjo. Ali kaj prispevaš k plačilu položnic in hrani?

Radomir: Seveda dam zraven, kadar imam. Ampak običajno nikoli nimam (E20).

Jaz: Da imaš izkušnje z delom na črno, si že omenil. Ali opravljaš še kakšno drugo dejavnost razen gradbeništva?

Radomir: Ne, nič drugega, ker nič drugega ne znam, samo gradbena dela (E21).

Jaz: Zakaj pa si se odločil za to vrsto dela?

Radomir: Da dobim kaj denarja, ki ga s službo ne (E22).

Jaz: Opiši mi prosim tvoje izkušnje s preteklimi zaposlitvami oz. delom.

Radomir: Kot veš, sem bil zaposlen štiri leta pri privatniku, kjer sem vozil tovornjak (E23). Skoraj takoj, ko sem dopolnil osemnajst let in opravil vozniški izpit, sem se zaposlil pri njemu. Dokler nisem imel nesreče v službi so bile moje izkušnje dobre (E24). Ker sem imel veliko operacij in še vedno nisem sposoben voziti, me je odpustil, tako pa ostajam brezposeln (E25).

Jaz: Hvala za odgovor, upam, da se ti zdravstveno stanje čim prej izboljša. Torej iskalec prve zaposlitve nisi. Povej mi še, če misliš, da si pri iskanju zaposlitve diskriminiran.

Radomir: Sem (E26).

Jaz: Kako pa?

Radomir: Ker me ne smejo zaposliti dokler komisija ne ugotovi, da sem sposoben (E27).

Jaz: Kakšno je pa tvoje mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici?

Radomir: Mislim, da nimajo dovolj firm, proizvodenj (E28). Veliko ljudi se pa tudi vozi v druge kraje, ker v domačem kraju ne dobijo službe (E29).

Jaz: Zanima me še, kakšno povezavo vidiš med brezposelnostjo in psihičnim počutjem?

Radomir: Fenomenalno (E30).

Jaz: Kako to misliš?

Radomir: Nimam nobenih obveznosti (E31), meni je to fenomenalno.

Jaz: Pa je tvoja samopodoba kaj drugačna kot je bila prej, ko si bil zaposlen? Je tvoje psihično počutje zdaj drugačno?

Radomir: Je (E32), samo mi je zdaj bolje, ker sem prej cele dneve in noči garal (E33). Zdaj sem bolj spočit (E34).

Jaz: Radomir, zate imam še zadnje vprašanje. Kaj bi ti v tej situaciji pomenilo imeti plačano delo?

Radomir: O tem nisem razmišljal (E35). Po mojem mnenju bi se drogiral (E36), verjetno bi bilo slabše kot je zdaj (E37).

Jaz: Zakaj tako misliš?

Radomir: Ker sem se že navadil, da dobivam socialno in delam na črno, tako da imam za sproti nekaj denarja (E38).

Jaz: Hvala za tvoje sodelovanje in odgovore.

Radimir: Hvala tebi, ker si intervjuvala mene.

Jaz: Seveda, saj te poznam in si se mi zdel za to primeren.

7. INTERVJU, 15. 5. 2018

Barbara

Ž

26 let

30 mesecev brezposelna

Jaz: Hvala Barbara, ker si privolila k sodelovanju. Kot sem ti povedala, je tema moje diplomske naloge brezposelnost mladih v občini Ribnica. Predlagam, da kar začneva z intervjujem, če se strinjaš.

Barbara: Seveda, kar začniva.

Jaz: Najprej mi prosim povej, kaj misliš, da je razlog za tvojo brezposelnost.

Barbara: Predvidevam, da imam neustrezno izobrazbo (F1), saj smer, ki sem jo študirala, ni iskana pri delodajalcih (F2).

Jaz: Kaj pa je razlog za to, da so drugi mladi v Ribnici brezposelni?

Barbara: Predvsem zaradi tega, ker po končanem šolanju oz. študiju delodajalec zahteva delovne izkušnje, ki pa jih mladi še nimajo (F3).

Jaz: Povej mi še, katero smer si študirala, katera je tvoja stopnja izobrazbe?

Barbara: Najprej sem hodila v gimnazijo (F4), nato pa sem študirala na Fakulteti za družbene vede, in sicer sem diplomirala iz družboslovne informatike (F5), tako imam univerzitetno stopnjo izobrazbe (F6).

Jaz: In kako meniš, da ta izobrazba vpliva na tvoji brezposelnost? Povedala si že, da je neustrezna.

Barbara: Neugodno vpliva (F7), saj ni potreb po delovnih mestih za ljudi s takšno izobrazbo (F8). Ker sama ne dobim ustrezne zaposlitve, razmišljam o prekvalifikaciji (F9).

Jaz: Morda bi ti prekvalifikacija in kakšna druga vrsta izobrazbe res koristila, da bi se lahko zaposlila. Upam, da ti uspe. Barbara, zanima me še, na kakšne načine iščeš zaposlitev?

Barbara: S pomočjo Zavoda (F10), z vsakodnevnim spremljanjem potreb po delovnih mestih na internetu (F11).

Jaz: Kdo ti pa pomaga pri iskanju zaposlitve?

Barbara: Najbolj aktivno iščem sama (F12), pomaga pa mi tudi svetovalka na Zavodu (F13).

Jaz: Kako pa bi ocenila njeno pomoč?

Barbara: Pomoč ni najbolj učinkovita, saj sem še vedno brezposelna (F14).

Jaz: Zanima me še, kako se preživljaš.

Barbara: Prejemam socialno pomoč (F15), a opravljam tudi občasna priložnostna dela, da mi prinesejo nekaj dodatnega zaslužka (F16).

Jaz: Živiš pa s starši in bratom.

Barbara: Tako je, sama za položnice in hrano skoraj nič ne prispevam (F17).

Jaz: Lahko še navedeš kakšno priložnostno delo, ki ga opravljaš?

Barbara: Nudim občasno gospodinjsko pomoč starostnikom v mojem domačem okolju (F18), kadar potrebujejo pomoč, me pokličejo (F19). Prav tako pa imam doma varstvo otrok (F20).

Jaz: Torej lahko rečeva, da imaš izkušnje z delom na črno.

Barbara: Imam, saj se sami dogovorimo o znesku plačila, to delo pa ni prijavljeno (F21).

Jaz: Za to delo si se torej odločila zaradi dodatnega zaslužka.

Barbara: Tako je (F22). Zelo rada bi se zaposlila (F23), samo s socialno pomočjo se težko preživljam (F24), ne morem si skoraj nič privoščiti (F25).

Jaz: Seveda, popolnoma razumem. Povej mi še, če imaš kakšne izkušnje še s kakšnim drugim delom?

Barbara: V času študija sem delala kot študentka, in sicer sem bila kar nekaj časa blagajničarka v trgovini (F26).

Jaz: Si pa iskalka prve zaposlitve.

Barbara: Ja (F27).

Jaz: Meniš, da si pri iskanju zaposlitve diskriminirana?

Barbara: Niti ne (F28). Na nek način pa ja, in sicer kar se tiče izobrazbe zagotovo (F29).

Jaz: Kako pa se kaže ta diskriminacija?

Barbara: Tako, da se ne morem redno zaposliti (F30).

Jaz: Barbara, zanima me še tvoje mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici.

Barbara: Veliko je privatnikov, pri katerih se skoraj ne moreš zaposliti (F31). Prav tako je veliko družinskih podjetij, ki zunanjih ljudi ne zaposlujejo (F32). Za kakšno proizvodnjo imam sama previsoko izobrazbo, saj me zaradi tega ne želijo zaposliti (F33). Problem pa je tudi dobiti zaposlitev za nedoločen čas (F34).

Jaz: Hvala za izčrpen odgovor. Prosila bi te še, da bi poveš, kakšno povezavo vidiš med brezposelnostjo in svojim psihičnim počutjem? Kakšna je tvoja samopodoba v času brezposelnosti?

Barbara: Počutim se manj vredno od vrstnikov, ki so zaposleni (F35), počutim se prizadeto (F36) in finančno močno omejeno (F37). Osebnostno se počutim nekoristno (F38), v svoji družbi pa neenakopravno (F39).

Jaz: Bi lahko rekla, da je se tvoje psihično počutje sedaj spremenilo, če ga primerjaš s takratnim v času šolanja?

Barbara: Niti ne tako opazno, saj je potrebno vsakodnevno delati na sebi (F40).

Jaz: Zate imam še zadnje vprašanje, in sicer, kaj bi ti pomenilo vsak mesec prejemati plačo in biti zaposlena?

Barbara: Bolj kvalitetno življenje (F41), imelo bi tudi velik vpliv na samozavest (F42).

Jaz: Barbara najlepša hvala za odgovore in za čas, ki si ga namenila intervjuju. Dobljene rezultate ti posredujem, pa bova skupaj primerjali tvoje stanje s stanjem drugih brezposelnih.

Barbara: Hvala tebi, v redu, me zanima, kakšne odgovore bodo podali drugi.

Jaz: Še enkrat hvala.

8. INTERVJU, 15. 5. 2018

Amir

M

26 let

27 mesecev brezposeln

Jaz: Amir, hvala, ker te lahko intervjuvam. Kot veš, je tema moje diplomske naloge brezposelnost mladih v občini Ribnica. Ker si tudi ti eden izmed njih, ti lahko posredujem rezultate raziskave, ko jih bom analizirala?

Amir: Ja, lahko, bi me zanimalo.

Jaz: Seveda. Če nimaš nobenega vprašanja več, predlagam, da začneva.

Amir: Kar začni.

Jaz: Najprej me zanima, kaj meniš, da je razlog za tvojo brezposelnost.

Amir: Menim, da je razlog za mojo brezposelnost slabo zdravje (G1).

Jaz: Zakaj pa so drugi mladi brezposelni v Ribnici, kaj misliš?

Amir: Niso pripravljeni poprijeti za vsakršno delo (G2).

Jaz: Katera je tvoja stopnja izobrazbe?

Amir: Nedokončana srednja poklicna šola (G3).

Jaz: V katero šolo pa si hodil, jo nameravaš dokončati?

Amir: Hodil sem v Ljubljano za oblikovalca kovin oz. orodjarja (G4). Mogoče bom kdaj naredil, zdaj še ne razmišljam o temu (G5).

Jaz: Kako pa tvoja stopnja izobrazbe vpliva na tvojo brezposelnost?

Amir: Ima negativen vpliv (G6), saj ne morem kandidirati za večino razpisanih prostih delovnih mest (G7).

Jaz: Ker zahtevajo višjo stopnjo izobrazbe kot samo osnovno šolo?

Amir: Tako je (G8).

Jaz: Na kakšne načine pa iščeš zaposlitev?

Amir: Prek Zavoda za zaposlovanje (G9), spremljam tudi oglase (G10) in dobim kakšne informacije od prijateljev (G11).

Jaz: Kdo vam pomaga pri iskanju zaposlitve?

Amir: Sorodniki (G12) in prijatelji (G13).

Jaz: Kaj pa pomoč iz Zavoda, je učinkovita?

Amir: Sploh ni nobene pomoči iz njihove strani (G14).

Jaz: Kako to misliš?

Amir: Ne najdejo mi službe, še vedno sem brezposeln (G15).

Jaz: Povej mi še, kako se preživljaš.

Amir: Dobivam socialno pomoč (G16), opravljam pa tudi občasna priložnostna dela (G17).

Jaz: S kom pa živiš?

Amir: Živim pri starših in bratu, ki ima že svojo družino (G18).

Jaz: Mi lahko poveš, kakšna priložnostna dela opravljaš?

Amir: Največ takšnih del opravljam v gradbeništvu (G19).

Jaz: Torej imaš izkušnje z delom na črno?

Amir: Seveda (G20). Pri enemu privatniku občasno opravljam ta dela, in sicer takrat, ko me pokliče (G21).

Jaz: Zakaj pa si se odločil za takšno delo?

Amir: Zaradi zaslužka (G22). Samo zaradi tega (G23). Šef mi pošteno plača na roke (G24).

Jaz: Si že bil zaposlen oz. kakšne so tvoje izkušnje s prejšnjimi zaposlitvami?

Amir: Delal sem že v gostinstvu (G25), v trgovinah (G26) in nekaj časa na komunalni (G27). Za določen čas sem bil zaposlen v trgovini v domačem okolju, a mi pogodbe niso podaljšali (G28).

Jaz: Torej nisi iskalec prve zaposlitve.

Amir: Nisem (G29).

Jaz: Meniš, da si pri iskanju zaposlitve diskriminiran?

Amir: Da (G30).

Jaz: Mi lahko poveš, kako?

Amir: Ker nimam izobrazbe oz. imam samo osnovno šolo (G31). V najstniških letih sem bil tudi velikokrat v navzkrižju z zakonom. Menim, da ima to tudi sedaj posledice, saj me v domačem okolju pozna veliko ljudi (G32).

Jaz: Si morda še na podlagi česa drugega diskriminiran?

Amir: Ja, tudi zato, ker je oče iz Bosne (G33). Čeprav sem se rodil v Sloveniji in imam slovensko državljanstvo, ima tudi to vpliv (G34).

Jaz: Kakšno pa je tvoje mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici?

Amir: Rekel bi, da se v zadnjem času ponudba na trgu dela izboljšuje (G35), v Ribnici je veliko podjetij, sicer pa je veliko privatnih (G36). Tu se težko zaposliš (G37), ampak bom pa imel mogoče priložnost v kakšni trgovini, saj se jih je v zadnjem času kar nekaj na novo odprlo (G38).

Jaz: Hvala za odgovor Amir. Vprašala bi te še, kakšno povezavo vidiš med brezposelnostjo in psihičnim počutjem? Kakšna je sedaj tvoja samopodoba?

Amir: Zaradi brezposelnosti sem večkrat depresiven (G39), obupan (G40). Počutim se nekoristnega (G41) in manjvrednega (G42).

Jaz: Se je tvoje splošno psihično stanje torej spremenilo odkar si brezposeln?

Amir: Seveda, na slabše (G43), ko sem bil zaposlen, sem se veliko bolje počutil (G44).

Jaz: Samo še zadnje vprašanje imam zate. Povej mi še prosim, kaj bi ti pomenilo imeti plačano delo, biti zaposlen in prejemati mesečno plačo?

Amir: Spet bi se počutil neodvisnega (G45).

Jaz: Upam, da se boš čim prej. Hvala ti za čas in sodelovanje.

Amir: Hvala, z veseljem. Upam, da ti bo moja pomoč prišla prav.

Jaz: Seveda mi bo.

9. INTERVJU, 16. 5. 2018

Martina

Ž

29 let

24 mesecev brezposelna

Jaz: Hvala Martina, ker si se odzvala in si mi pripravljena pomagati.

Martina: Seveda, karkoli rabiš, samo povej.

Jaz: Tudi sama sodiš med brezposelne mlade v Ribnici, predlagam, da kar začneva.

Martina: Lahko, saj si mi povedala, o čem so vprašanja.

Jaz: Najprej razmisli, kaj je razlog za tvojo brezposelnost.

Martina: Razlog je to, da mi je pretekla pogodba za določen čas (H1).

Jaz: Kaj pa razlog za brezposelnost mladih v Ribnici?

Martina: Mislim, da so preslabo izobraženi (H2), predvsem pa nepripravljene na delo (H3). Sama sem opravljala različna dela, nekateri pa pač nočejo opravljati vseh del (H4).

Jaz: Katera pa je tvoja stopnja izobrazbe Martina?

Martina: Za enkrat še peta (H5), sedaj se spravljam k pisanju diplome (H6).

Jaz: Iz katere smeri pa?

Martina: Iz smeri organizator socialne mreže, to je višja strokovna šola (H7).

Jaz: Super. Povej mi še, če in kako vpliva tvoja sedanja stopnja izobrazbe na tvojo brezposelnost?

Martina: Moja stopnja izobrazbe na mojo brezposelnost ne vpliva (H8).

Jaz: Na kakšne načine iščeš zaposlitev, kdo ti pri tem pomaga?

Martina: Zaposlitev iščem prek svojcev (H9), prijateljev (H10) in znancev (H11). Oni mi najbolj pomagajo, saj povejo, če so slišali za kakšno prosto delovno mesto (H12). Zaposlitev pa iščem tudi prek spleta (H13).

Jaz: Kaj pa pomoč Zavoda za zaposlovanje?

Martina: Oni mi prav nič ne pomagajo (H14).

Jaz: Pojdiva naprej. Sedaj me zanima, kako se preživljaš? Prejemaš se kakšne druge dohodke, ali samo denarno socialno pomoč?

Martina: Tudi starši mi finančno pomagajo (H15). Občasno pa kaj zaslužim s kakšnim manjšim opravilom (H16).

Jaz: Tudi živiš s starši?

Martina: Tako je (H17).

Jaz: To, da občasno zaslužiš s kakšnim manjšim opravilom, pomeni, da imaš izkušnje z delom na črno?

Martina: Ja, imam (H18).

Jaz: Mi jih lahko opišeš? Katera so ta dela?

Martina: Na črno občasno pomagam v strežbi, kadar me pokličejo (H19). Veliko pa sem tudi drugim pomagala pri gospodinskih opravilih, največ starim (H20). Zdaj delam predvsem samo še v strežbi (H21).

Jaz: Zakaj pa si se odločila za takšno delo?

Martina: Zato, ker je včasih nekako treba priti do denarja (H22).

Jaz: Razumem. Opiši mi še izkušnje s preteklimi zaposlitvami oz. delom. Kakšna dela si opravljala?

Martina: Nekaj časa sem bila zaposlena v gostilni kot natakarica (H23), kasneje pa tudi v trgovini, in sicer za določen čas šest mesecev (H24).

Jaz: Koliko časa pa si bila zaposlena kot natakarica? Tudi za določen čas?

Martina: Tudi za določen čas, kakšno leto.

Jaz: Delala pa si tudi prek javnih del, je tako?

Martina: Sem, na centru za socialno delo (H25).

Jaz: Mi lahko opišeš še pot, kako si prišla do takšne zaposlitve?

Martina: Šla sem k direktorici na razgovor, ona pa se je odločila zame. Prek javnih del sem na centru za socialno delo delala samo eno leto, saj več nisem smela (H26).

Jaz: Lahko pa si se zaposlila prek javnih del, ker si bila brezposelna?

Martina: Tako, moral si biti prijavljen na Zavodu vsaj eno leto (H27). Te kriterije pa vsako leto spreminjajo, letos moraš biti dve leti prijavljen (H28).

Jaz: Hvala za odgovor. Torej nisi več iskalka prve zaposlitve. Zanima me še, če misliš, da si pri iskanju zaposlitve na kakšen način diskriminirana?

Martina: Menim, da nisem (H29).

Jaz: Kakšno pa je tvoje mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici?

Martina: Menim, da jih je dovolj (H30), če bi se mladi želeli zaposliti, bi se po mojem mnenju lahko (H31). Veliko je delovnih mest v proizvodnjah, a večina ne želi tu delati (H32).

Jaz: Kakšno povezavo pa vidiš med brezposelnostjo in psihičnim počutjem, kakšna je zdaj tvoja samopodoba?

Martina: Ne vidim nobene povezave (H33), ker sem aktivna prostovoljka (H34). Tudi po naravi pa sem takšna, da mi nikoli ni dolgčas (H35).

Jaz: Lepo slišati, torej bi rekla, da se tvoje psihično stanje v času brezposelnosti ni spremenilo?

Martina: Ne, prav nič se ni spremenilo (H36).

Jaz: Zate imam še zadnje vprašanje, Martina povej mi, kaj bi ti pomenilo plačilo? Kaj bi ti pomenila vsakomesečna plača?

Martina: Lepše življenje (H37), več pa bi si lahko privoščila (H38).

Jaz: Hvala za odgovore, upam pa, da čim prej zaključiš šolanje in najdeš ustrezno zaposlitev.

Martina: Hvala, tudi tebi srečno, Sara.

10. INTERVJU, 17. 5. 2018

Andrej

M

22 let

9 mesecev brezposeln

Jaz: Andrej hvala za pomoč, hvala, ker si pripravljen sodelovati.

Andrej: Ni problema, lahko kar začneva.

Jaz: O čem pišem diplomsko nalogo in katere podatke želim pridobiti z raziskavo, sem ti že predstavila, torej začniva. Najprej povej, kaj misliš, da je razlog za tvojo brezposelnost?

Andrej: Moja izobrazba je razlog za brezposelnost (I1), saj imam narejeno srednjo lesarsko šolo (I2).

Jaz: Kaj bi pa rekel, da je razlog za brezposelnost drugih mladih v Ribnici?

Andrej: Razlog je ta, da se jim ne da delati (I3).

Jaz: Hvala. Povej mi še, katera je tvoja stopnja izobrazbe, srednja lesarska šola je četrta?

Andrej: Tako, četrta (I4).

Jaz: Kako pa vpliva na tvojo brezposelnost?

Andrej: Vpliva, kar dosti (I5). V tej stroki je težko dobiti delo (I6), težko se je zaposliti (I7).

Jaz: Na kakšne načine pa iščeš zaposlitev?

Andrej: Sam (I8) in prek Zavoda (I9). Sam spremljam ponudbo delovnih mest prek interneta (I10), na Zavodu pa ne dobim nobene pomoči (I11), tu sem samo prijavljen (I12).

Jaz: Torej oni nič ne pomagajo? Kdo pa ti pomaga pri iskanju zaposlitve?

Andrej: Na Zavodu ne pomagajo. Najbolj mi pomagajo prijatelji (I13) in družina (I14).

Jaz: Kako pa ocenjuješ to pomoč?

Andrej: Od prijateljev dobim učinkovito pomoč (I15). Eden izmed njih mi je pomagal tako, da sem delal že pri dveh delodajalcih (I16).

Jaz: Super. Kako se pa preživljaš? Z denarno socialno pomočjo in še s čem?

Andrej: Tako (I17), preživljam pa se tudi z zaslužkom od priložnostnih del (I18).

Jaz: Andrej, s kom pa živiš?

Andrej: Imam svoje gospodinjstvo (I19), sicer pa živim pri starših in sestri (I20). Veliko sam prispevam k svojemu preživetju (I21).

Jaz: Sta bili tiste dve tvoji zaposlitvi delo na črno?

Andrej: Ja, predvsem ena, saj sem na črno delal v podjetju, kjer smo montirali okna in vrata (I22).

Jaz: Zakaj pa si se odločil za delo na črno?

Andrej: Ker sem to dobil (I23). S tem se nisem obremenjeval, saj sem želel delati (I24).

Jaz: Seveda, razumem. Imaš še kakšne druge izkušnje z zaposlitvami oz. delom?

Andrej: V času šolanja sem devet mesecev opravljal prakso pri podjetju, ki izdeluje okna (I25), en mesec pa v mizarstvu (I26). Prek podjemne pogodbe sem bil pol leta zaposlen pri avtomehaniku (I27), ker pa sem delal več kot bi smel, sem veliko število ur opravil tudi na črno (I28).

Jaz: Razumem, hvala za odgovor.

Andrej: On me je kasneje tudi zaposlil, sicer za določen čas pol leta (I29).

Jaz: Torej nisi več iskalec prve zaposlitve, imaš že kar nekaj delovnih izkušenj.

Andrej: Nisem več iskalec prve zaposlitve (I30), nekaj izkušenj pa imam, ja (I31).

Jaz: Lepo. Andrej, misliš, da si pri iskanju zaposlitve diskriminiran?

Andrej: Ne, nisem (I32).

Jaz: Kakšno pa je tvoje mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici, kaj bi rekel?

Andrej: Rekel bi, da jih je dovolj (I33). Če bi želeli delati, bi lahko delali (I34), če ne v Ribnici, pa v Kočevju (I35).

Jaz: Še nekaj me zanima, in sicer, kakšno povezavo vidiš med svojo brezposelnostjo in psihičnim počutjem? Kakšna je zdaj tvoja samopodoba v času brezposelnosti?

Andrej: Ne vem, kaj naj delam doma (I36). Dolgčas mi je (I37) in nimam denarja (I38). Ni prijetno, ker sem brezposeln (I39).

Jaz: Torej se je tvoje splošno psihično stanje spremenilo?

Andrej: Se je (I40), zdaj je drugače, ker nimam denarja (I41). Ne počutim se tako svobodnega (I42).

Jaz: Razumem, upam, da bo kmalu spet drugače. Odgovori mi prosim še na zadnje vprašanje. Kaj bi ti pomenilo spet imeti plačo, vsak mesec prejemati plačilo za delo?

Andrej: Imel bi svoj denar (I43), nobenega ne bi rabil prositi za denar, da mi ga posodijo (I44) ali dajo (I45). Kupil bi si lahko, kar bi hotel (I46). Spet bi bil samostojen (I47) in neodvisen (I48).

Jaz: Andrej, najlepša hvala za tvoje odgovore in še enkrat ti želim čim prejšnjo zaposlitev.

Andrej: Hvala tebi Sara. Tudi jaz to upam in si želim.

Jaz: Še enkrat hvala.

11. INTERVJU, 21. 5. 2018

Lara

Ž

25 let

4 mesece brezposelna

Jaz: Spoštovani, moje ime je Sara Cimprič, imate nekaj minut časa?

Lara: Zdravo, Lara. Lahko.

Jaz: Prosila bi vas za pomoč, namreč za diplomsko delo raziskujem brezposelnost mladih v občini Ribnica. V nalogi raziskujem, kakšen pomen mladi pripisujejo delo, kako njihova stopnja izobrazbe vpliva na njihovo brezposelnost, če so in kako so pri iskanju zaposlitve diskriminirani, zanimali me bodo načini iskanje zaposlitve in sedanje preživljanje, povezava med brezposelnostjo in psihičnim počutjem, prav tako me zanima, če imajo mladi brezposelni kakšne izkušnje z delom na črno in preteklimi zaposlitvami, zanima pa me tudi mnenje, ki ga imajo glede števila delovnih mest v občini Ribnica. Ste pripravljeni odgovoriti na nekaj vprašanj o omenjenih temah?

Lara: Zanimivo, lahko vam odgovorim.

Jaz: Hvala, najprej naj vam še povem, da boste ostali anonimni. Zdaj pa mi prosim povejte, kaj menite, da je razlog za vašo brezposelnost?

Lara: Glavni razlog je moja izobrazba (J1), študirala sem na Fakulteti za upravo, s katero pa težko dobiš zaposlitev (J2). Razlog je tudi to, da sem ženska (J3) in že imam otroka (J4).

Jaz: Kaj pa menite, da je razlog za brezposelnost drugih mladih v Ribnici?

Lara: Po mojem mnenju so slabo izobraženi (J5). Mladi, ki jih jaz poznam, se tudi dolgo šolajo (J6), veliko pa jih šolanje kasneje tudi opusti (J7). Tako nimajo ne zaključenega šolanja (J8) ne delovnih izkušenj (J9).

Jaz: Hvala za odgovor, povejte mi še, katera je vaša stopnja izobrazbe?

Lara: Magistrirala sem iz smeri upravljanje javnega sektorja, opravila sem univerzitetni program druge stopnje (J10).

Jaz: Torej menite, da vpliva na vašo brezposelnost?

Lara: Čeprav imam visoko stopnjo izobrazbe, to ni iskan poklic (J11). Morala bi se odločiti za kakšen drug študij (J12).

Jaz: Na kakšne načine pa iščete zaposlitev?

Lara: Najbolj prek interneta (J13), kjer spremljam potrebe po delovnih mestih z mojo izobrazbo, a jih praktično ni (J14).

Jaz: Iščete zaposlitev tudi prek Zavoda za zaposlovanje?

Lara: Niti ne, tam sem samo prijavljena (J15). Tudi na Zavodu ne najdejo prave zaposlitve zame (J16).

Jaz: Torej slabo ocenjujete njihovo pomoč?

Lara: Tako je, pomoč je neproduktivna (J17). Sicer pa ne želim delati v slabo plačanih poklicih, ker sem visoko izobražena (J18).

Jaz: Kako se preživljate?

Lara: Z denarno socialno pomočjo (J19) in podporo partnerja (J20).

Jaz: Imate še kakšne druge vire zaslužka?

Lara: Slikam in prodajam slike, kar mi prinese nekaj zaslužka (J21).

Jaz: S kom pa živite?

Lara: S partnerjem, ki je zaposlen, in otrokom (J22).

Jaz: Rekli ste, da prodajate slike, je to delo na črno?

Lara: Prodajam slike na platnu, to je neke vrste delo na črno, ker slike prodajam brez računa (J23). Cene so različne, odvisno, koliko mi kupec ponudi (J24).

Jaz: Pa vam to prinese dovolj zaslužka?

Lara: Ne, rada slikam in še kaj sproti prodam, brez računa.

Jaz: Imate še kakšne druge izkušnje z delom oz. prejšnjimi zaposlitvami?

Lara: Zaposlena še nisem bila (J25), imam pa samo izkušnje z delom prek študenta (J26). Skoraj skozi celoten študij sem tako delala kot trgovka (J27).

Jaz: Torej ste iskalka prve zaposlitve?

Lara: Tako je (J28).

Jaz: Ali menite, da ste pri iskanju zaposlitve diskriminirani? Kaj bi rekli?

Lara: Sem diskriminirana (J29).

Jaz: Lahko poveste, kako?

Lara: Ker sem ženska (J30) in imam otroka (J31). Poleg tega, da se ne morem zaposliti zaradi izobrazbe (J32), me tudi zaradi tega ne zaposlijo (J33). Pričakujejo, da bom jaz vzela bolniško za otroka in podobno

(J34). Nekateri tudi mislijo, da bom imela še otrok in bom zaradi tega odsotna v službi (J35). Menim, da raje zaposlujejo moške (J36).

Jaz: Hvala za razmislek. Povejte mi še, kakšno je vaše mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici?

Lara: Zadnje čase v Ribnici gospodarstvo narašča, dobili smo nekaj novih trgovin (J37) in s tem so se pojavila tudi nova delovna mesta (J38). Prav tako je v Ribnici veliko število proizvajalcev (J39). Sama pa menim, da delo lažje dobiš prek študenta (J40), kot da bi se zaposlil za določen (J41), kaj šele nedoločen čas (J42).

Jaz: Zanima me še, kakšno povezavo vidite med brezposelnostjo in svojim psihičnim počutjem?

Lara: Ker nisem dolgo brezposelna, še nisem tako obupana (J43). Upam, da se najde zame kakšna zaposlitev, ki bo primerna moji izobrazbi (J44). Bom videla, kako bo (J45), za enkrat se počutim kar dobro (J46).

Jaz: Kakšna pa je sedaj vaša samopodoba?

Lara: Malo pa se počutim manjvredno (J47).

Jaz: Torej se je vaše splošno psihično stanje spremenilo v času brezposelnosti, je bilo prej drugačno, ko ste študirali?

Lara: Malo je drugačno (J48), imam pa več časa (J49) in manj obveznosti (J50). Sem manj v stresu (J51), kar je dobro, a ne želim dolgo živeti na takšen način (J52).

Jaz: Lara za vas imam še zadnje vprašanje.

Lara: Kaj povejte.

Jaz: Kaj bi vam pomenilo imeti plačano delo?

Lara: Plača bi mi pomenila večjo samostojnost (J53). Počutila bi se pomembno (J54) in enakovredno partnerju (J55) in drugim zaposlenim (J56). Če bi imela svojo plačo, ne bi partnerja prosila, da mi da denar (J57), tudi več bi si lahko privoščila (J58).

Jaz: Zahvaljujem se vam za odgovore, če želite, vam lahko dam svoj kontakt in vas obvestim o rezultatih, ki jih bom pridobila še z drugimi intervjuji.

Lara: To bi bilo super, me zanima, do kakšnih ugotovitev boste prišli.

Jaz: V redu. Hvala za čas, ki ste si ga vzeli.

12. INTERVJU, 22. 5. 2018

Katarina

Ž

20 let

12 mesecev brezposelna

Jaz: Hvala, ker mi boš pomagala s svojimi podatki, ko bo znana analiza še preostalih odgovorov iz intervjujev, ti jo posredujem.

Katarina: Ja, mi boš poslala, da vidim.

Jaz: Imaš še kakšno vprašanje?

Katarina: Zdaj ne.

Jaz: Najprej mi povej, kaj je razlog za tvojo brezposelnost. Kaj misliš?

Katarina: Zaradi šole sem brezposelna (K1). Ne morem se povsod zaposliti (K2).

Jaz: V redu. Zakaj pa so po tvojem mnenju drugi mladi brezposelni v Ribnici?

Katarina: Ker bi bili za neko delo radi več plačani, ne poprimejo vsakega dela (K3), ker pravijo, da je preslaba plača (K4).

Jaz: Ti nisi še dokončala srednje šole, a ne?

Katarina: Ne, imam štiri leta gimnazije, ampak mi manjka še splošna matura (K5).

Jaz: Pa jo boš opravila?

Katarina: Ja, čez dve leti (K6).

Jaz: Zakaj pa takrat?

Katarina: Ker sem se tako odločila.

Jaz: No, kar daj, če vpliva na tvojo brezposelnost.

Katarina: Omejena sem zaradi izobrazbe (K7).

Jaz: Zanima me še, na kakšne načine iščeš zaposlitev.

Katarina: Prek interneta (K8), grem do delodajalcev in se na mestu poizkusim dogovoriti za službo (K9), pa tudi pošiljam prošnje (K10).

Jaz: Kdo pa ti pomaga pri iskanju zaposlitve?

Katarina: Zavod za zaposlovanje (K11) in prijatelji, prek katerih dobim veze (K12).

Jaz: Kako bi ocenila pomoč Zavoda za zaposlovanje?

Katarina: Slabo (K13). Oni mi samo sporočijo, da nek delodajalec išče delavca (K14), ampak sama še nisem imela možnosti se zaposliti, ker imajo že vnaprej izbrane svoje kandidate (K15).

Jaz: Torej meniš, da so veze in poznanstva najbolj pomembna pri iskanju zaposlitve?

Katarina: Točno tako, če nimaš vez in poznanstev, ti nič ne pomaga (K16).

Jaz: Povej mi še, kako se preživljaš.

Katarina: Socialna (K17).

Jaz: Še kako drugače?

Katarina: Saj ne smem (K18).

Jaz: Živiš pa sama?

Katarina: Sama, ja, v majhnem stanovanju (K19).

Jaz: Imaš izkušnje z delom na črno?

Katarina: Seveda imam (K20).

Jaz: Kakšne pa?

Katarina: Sama sploh nisem vedela, da delam na črno (K21). Lastnik gostilne je ni imel uradno odprte, moja podjetna pogodba pa je bila neveljavna (K22).

Jaz: Kako to misliš?

Katarina: Jaz sem mu pogodbo podpisala, on pa jo je vrgel stran (K23). Tako sem pri njemu delala eno leto.

Jaz: Kakšne pa so tvoje izkušnje s preteklim delom? Zaposlena še nisi bila?

Katarina: Ne, zaposlena še nisem bila (K24). Poleg tistega, imam še samo eno izkušnjo, prek študenta sem delala v pekarni kakšne dve leti (K25).

Jaz: Meniš, da si pri iskanju zaposlitve diskriminirana?

Katarina: Ne, sploh ne, nikakor (K26).

Jaz: Kakšno je pa tvoje mnenje glede števila delovnih mest v Ribnici?

Katarina: So delovna mesta za tiste, ki hočejo delati (K27).

Jaz: Povej mi še, kakšno povezavo vidiš med svojo brezposelnostjo in svojim psihičnim počutjem? Kakšna je tvoja samopodoba v času brezposelnosti?

Katarina: Glede na to, da nisem dolgo brezposelna, je še v redu moja samopodoba (K28), psihično se dobro počutim (K29). Upam pa, da dobim zaposlitev (K30).

Jaz: Torej se tvoje splošno psihično stanje ni spremenilo?

Katarina: Ne (K31).

Jaz: Še zadnje vprašanje. Kaj bi ti pomenilo imeti plačano delo, torej prejemati plačo?

Katarina: Veliko (K32), saj bi lažje preživela (K33) in bi si lahko več privoščila (K34). Lahko bi tudi kaj privarčevala (K35). Zdaj vse, kar dobim, zapravim za najemnino (K36), položnice (K37) in kakšno malenkost (K38).

Jaz: Hvala še enkrat za sodelovanje, upam, da čim prej dobiš zaposlitev.

Katarina: Ni problema in hvala, upam, da bom.

8.2 ODPRTO KODIRANJE

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NAD - KATEGORIJA	TEMA
A1	<i>Ne vem, zakaj sem.</i>	nepoznavanje razloga	nevednost	nevednost	razlogi za brezposelnost mladih
A2	<i>Ja, ker nimam šole.</i>	brez šole	nedokončana osnovna šola	lastna izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
A3	<i>Isto so brez šole.</i>	brez šole	nizka izobrazba	izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
A4	<i>Še eno leto bi moral narediti.</i>	manjka eno leto	nedokončana osnovna šola	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
A5	<i>Ne bom.</i>	nezainteresiranost	interes	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
A6	<i>Je.</i>	da	vpliv na brezposelnost	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
A7	<i>Ja to vem, samo ne bom naredil šole.</i>	zavedanje	vpliv na brezposelnost	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
A8	<i>Tako ja.</i>	da	Zavod za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
A9	<i>Ne, to je to.</i>	ne	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
A10	<i>Sam.</i>	sam	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
A11	<i>Ja, pa te zaposlene.</i>	pomoč zaposlenih	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve

A12	<i>Malo bi bile lahko bolj prijazne.</i>	manjša prijaznost	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
A13	<i>... ampak sem zadovoljen.</i>	zadovoljstvo	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
A14	<i>Ja, samo to socialno imam.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
A15	<i>S punco in dvema otrokoma.</i>	punca in otroka	skupno bivanje	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
A16	<i>Ne.</i>	brez izkušenj	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
A17	<i>Ne.</i>	nikoli zaposlen	nikoli zaposlen	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
A18	<i>Ja.</i>	da	iskalec prve zaposlitve	iskalec prve zaposlitve	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
A19	<i>Nisem diskriminiran.</i>	ni diskriminiran	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
A20	<i>Eni rečejo, da ga ne bodo zaposlili, ker je cigan.</i>	Rom	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
A21	<i>V proizvodnjah je povsod polno.</i>	polne proizvodnje	zasedena delovna mesta	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
A22	<i>Premalo je delovnih mest tukaj.</i>	premalo delovnih mest	število delovnih mest	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
A23	<i>Isto.</i>	nespremenjeno psihično stanje	isto počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
A24	<i>Ne, vse je isto pri meni.</i>	nespremenjeno psihično stanje	isto počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
A25	<i>Veliko bi mi pomenilo.</i>	velik pomen	pomen	plačilo	pomen dela mladim
A26	<i>V baraki bi si vse uredil, če bi imel plačo.</i>	ureditev barake	ureditev stanovanja	plačilo	pomen dela mladim
B1	<i>Ne vem.</i>	nepoznavanje razloga	nevednost	nevednost	razlogi za brezposelnost mladih
B2	<i>Osnovno.</i>	osnovna šola	dokončana osnovna šola	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
B3	<i>Ne vem.</i>	nepoznavanje razloga	nevednost	nevednost	razlogi za brezposelnost mladih
B4	<i>Možno ja.</i>	mogoče	vpliv na brezposelnost	izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
B5	<i>Ne.</i>	nezainteresiranost	interes	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
B6	<i>Tudi zaradi šole.</i>	šola	nizka izobrazba	izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih

B7	<i>Ja.</i>	da	Zavod za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
B8	<i>To pa ne.</i>	ne	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
B9	<i>Zaposlene na Zavodu.</i>	pomoč zaposlenih	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
B10	<i>Oni nič.</i>	ni pomoči družine	ocena pomoči	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
B11	<i>Nekatere so prijazne, druge pa ne.</i>	delna prijaznost	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
B12	<i>Če zamudiš vlogo, adijo takoj.</i>	zamuda oddaje vloge	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
B13	<i>Samo socialno pomoč.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
B14	<i>Pri očetu.</i>	oče	skupno bivanje	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
B15	<i>Vem, samo nimam.</i>	brez izkušenj	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
B16	<i>Ne.</i>	brez izkušenj	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
B17	<i>Ne.</i>	nikoli zaposlena	nikoli zaposlena	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
B18	<i>Ne, nisem.</i>	ni diskriminirana	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
B19	<i>Mislím, da dovolj.</i>	dovolj delovnih mest	število delovnih mest	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
B20	<i>Ne.</i>	ne vidi povezave	ocena povezave	počutje in samopodoba	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
B21	<i>Ne, nič drugače.</i>	nepremenjeno psihično stanje	isto počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
B22	<i>Ja, isto.</i>	nepremenjeno psihično stanje	isto počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
B23	<i>Ne vem.</i>	nepoznavanje	nevednost	plačilo	pomen dela mladim
B24	<i>Mogoče bi si lahko kaj kupila.</i>	bi si kaj kupila	materialne dobrine	plačilo	pomen dela mladim
C1	<i>Mogoče, ker nimam šole.</i>	brez šole	nedokončana osnovna šola	lastna izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
C2	<i>Imam samo osem let šole, moral bi narediti še popravni izpit in eno leto.</i>	manjka popravni izpit in eno leto	nedokončana osnovna šola	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
C3	<i>Ne vem, če bi.</i>	dvom	interes	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
C4	<i>Ne vem, zakaj.</i>	nepoznavanje razloga	nevednost	nevednost	razlogi za brezposelnost mladih
C5	<i>Po moje, ker se jim</i>	ne da se jim delati	lenoba	nezainteresiranost	razlogi za

	<i>ne da delati.</i>				brezposelnost mladih
C6	<i>Če bi kakšnega drogeraša našel v srednji šoli, bi se pa še drogirati začel, tako da ne.</i>	nezainteresiranost	interes	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
C7	<i>Mogoče.</i>	mogoče	vpliv na brezposelnost	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
C8	<i>Vedno me sprašujejo, če imam končano devetletko, pa rečem, da ne.</i>	nedokončana osnovna šola	nedokončana osnovna šola	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
C9	<i>Prek Zavoda za zaposlovanje.</i>	Zavod za zaposlovanje	Zavod za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
C10	<i>Ne, samo tako.</i>	ne	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
C11	<i>Sam.</i>	sam	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
C12	<i>Zaposlene nič.</i>	nič	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
C13	<i>Nič ne pomagajo.</i>	ni pomoči zaposlenih	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
C14	<i>Ne najdejo mi službe.</i>	ne najdejo službe	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
C15	<i>Od socialne.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
C16	<i>S partnerko in otroci.</i>	partnerka in otroci	skupno bivanje	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
C17	<i>Ne.</i>	brez izkušenj	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
C18	<i>Nisem bil in nisem tudi nič delal.</i>	nikoli zaposlen	nikoli zaposlen	prejšnja zaposlitve	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
C19	<i>Ni to nobeden rekel, samo po moje si mislijo, da bom šel delat, pa bom še kradel zraven.</i>	Rom	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
C20	<i>Dovolj jih je.</i>	dovolj delovnih mest	število delovnih mest	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
C21	<i>Je komunala in vse.</i>	komunala	prosta delovna mesta	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
C22	<i>Vse normalno.</i>	normalno	isto počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
C23	<i>Nič ni drugače, res.</i>	nič drugače	isto počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
C24	<i>Ne vem, kaj bi bilo drugače kot je zdaj.</i>	nepoznavanje	nevednost	plačilo	pomen dela mladim

Č1	<i>Ne vem.</i>	nepoznavanje razloga	nevednost	nevednost	razlogi za brezposelnost mladih
Č2	<i>Ja, ker nimam končane osnovne šole.</i>	brez šole	nedokončana osnovna šola	lastna izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
Č3	<i>Ne vem, mogoče se jim ne da delati.</i>	ne da se jim delati	lenoba	nezainteresiranost	razlogi za brezposelnost mladih
Č4	<i>... mogoče ne dobijo službe.</i>	ne dobijo službe	slaba ponudba delovnih mest	ponudba delovnih mest	razlogi za brezposelnost mladih
Č5	<i>... cigani so pa zaradi šole.</i>	Romi	nizka izobrazba	izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
Č6	<i>Sedem.</i>	sedem razredov osnovne šole	nedokončana osnovna šola	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
Č7	<i>Moral bi imeti osnovno šolo.</i>	osnovna šola	nedokončana osnovna šola	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
Č8	<i>Če bodo hoteli.</i>	če bodo hoteli	mnenje o zaključeni izobrazbi	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
Č9	<i>Država.</i>	država	mnenje o zaključeni izobrazbi	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
Č10	<i>Bom videl.</i>	bo videl	interes	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
Č11	<i>Na Zavodu.</i>	Zavod za zaposlovanje	Zavod za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
Č12	<i>... bilo kje, samo, da bi bilo za delati.</i>	kjerkoli	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
Č13	<i>Samo Zavod, nobeden drug.</i>	Zavod za zaposlovanje	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
Č14	<i>Bolj ne, kot ja.</i>	ni ne	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
Č15	<i>Ne vem.</i>	nevednost	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
Č16	<i>Socialna.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
Č17	<i>S partnerko, imam pa štiri otroke.</i>	partnerka in otroci	skupno bivanje	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
Č18	<i>Ne, nimam.</i>	brez izkušenj	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
Č19	<i>Ne, nisem bil zaposlen.</i>	nikoli zaposlen	nikoli zaposlen	prejšnja zaposlitve	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
Č20	<i>Ne morem reči, da sem.</i>	ni diskriminiran	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
Č21	<i>Lahko zaradi tega, lahko ne, ne veš, a ne.</i>	Rom	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
Č22	<i>Ni jih veliko.</i>	ni veliko delovnih	število delovnih	delovna mesta	delovna mesta v

		mest	mest		občini Ribnica
Č23	<i>Težko.</i>	težko	majhna možnost zaposlitve	zaposlitev	delovna mesta v občini Ribnica
Č24	<i>V Ljubljani in Novem Mestu je veliko delovnih mest, v Ribnici pa ne.</i>	malo delovnih mest v Ribnici	število delovnih mest	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
Č25	<i>Tukaj so samo dva, tri delovna mesta.</i>	dva, tri delovna mesta	število delovnih mest	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
Č26	<i>Ne.</i>	ne vidi povezave	ocena povezave	počutje in samopodoba	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
Č27	<i>Je vse normalno.</i>	vse normalno	isto počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
Č28	<i>Niti ne, se dobro počutim tudi zdaj.</i>	dobro počutje	dobro počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
Č29	<i>Bi kaj uredil, malo opremil.</i>	ureditev	ureditev stanovanja	plačilo	pomen dela mladim
Č30	<i>Lepše življenje bi imel.</i>	lepše življenje	kvaliteta življenja	plačilo	pomen dela mladim
D1	<i>Ker imam neustrezno izobrazbo.</i>	neustrezna izobrazba	neustrezna izobrazba	lastna izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
D2	<i>... in ker sem samohranilka.</i>	samohranilka	družinske razmere	status	razlogi za brezposelnost mladih
D3	<i>Podjetja me tudi nočejo vzeti za stalno, ker zaposlujejo svoje sorodnike.</i>	podjetja zaposlujejo sorodnike	zaposlovanje sorodnikov	prakse zaposlovanja	razlogi za brezposelnost mladih
D4	<i>Vzamejo te samo za poizkusni čas, potem pa ti ne podaljšajo.</i>	vzamejo te za poizkusni čas	zaposlovanje za poizkusni čas	prakse zaposlovanja	razlogi za brezposelnost mladih
D5	<i>Po moje isto.</i>	isto	zaposlovanje sorodnikov	prakse zaposlovanja	razlogi za brezposelnost mladih
D6	<i>Največji problem se mi zdi, da ne moreš priti v neko podjetje, ker ljudi zaposlujejo prek vez in poznanstev.</i>	veze in poznanstva	zaposlovanje prek vez in poznanstev	prakse zaposlovanja	razlogi za brezposelnost mladih
D7	<i>Imam dokončano gimnazijo, to je peta stopnja.</i>	gimnazija	dokončana gimnazija	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
D8	<i>Naredila pa sem še poklicni tečaj za vzgojiteljico predšolske vzgoje.</i>	poklicni tečaj	narejen poklicni tečaj	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
D9	<i>Vpliva, ker nimam še narejenega</i>	brez strokovnega izpita	nenarejen strokovni izpit	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost

	<i>strokovnega izpita iz tega tečaja.</i>				mladih
D10	<i>Ja, zdaj v jeseni.</i>	bo naredila	interes	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
D11	<i>Po moje, da ja, bom.</i>	pozitiven vpliv	mnenje o vplivu izobrazbe	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
D12	<i>Potem bi moralo biti drugače.</i>	drugače	mnenje o vplivu izobrazbe	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
D13	<i>Prek interneta.</i>	internet	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D14	<i>... in radia.</i>	radio	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D15	<i>Na internetu spremljam potrebe po delovnih mestih.</i>	spremlja potrebe po delovnih mestih	internet	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D16	<i>... na lokalnem radiu pa poslušam rubriko Iščem delo.</i>	poslušá rubriko Iščem delo	radio	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D17	<i>Za Zavod ne hodim spraševat, ker nič ne pomagajo.</i>	ne pomagajo	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D18	<i>Uredijo ti samo usposabljanje za tri mesece, potem te pa pustijo.</i>	samo uredijo usposabljanje	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D19	<i>Samo izkoristijo te.</i>	samo izkoriščajo	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D20	<i>Samo sprašujejo, če si kaj našel, če si naredil še kakšno šolo in podobno.</i>	samo sprašujejo	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D21	<i>Mama, drugače pa nobeden.</i>	mama	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D22	<i>Sama, kar spremljam.</i>	sama	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D23	<i>... pa če mi kdo kaj pove.</i>	informacije drugih	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D24	<i>Zadostno za Zavod, ker pomagajo samo tako, da nekaj naredijo, da dobivajo plačo, potrudijo se pa ne.</i>	se ne potrudijo	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
D25	<i>Ja, imam socialno.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
D26	<i>... pa tudi s tem, kar zaslužim s priložnostnimi deli.</i>	zaslužek od priložnostnih del	priložnostna dela	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
D27	<i>Delam v pekarni, ampak na črno.</i>	delo v pekarni	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
D28	<i>Ja.</i>	mama in hčerka	skupno bivanje	preživljanje	preživljanje

					brezposelnih mladih
D29	<i>Samo v pekarni delam, kadar me rabijo.</i>	kadar jo potrebujejo	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
D30	<i>Zaradi denarja.</i>	zaradi zaslužka	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
D31	<i>Ker drugega nisem dobila.</i>	d drugega ni dobila	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
D32	<i>V času gimnazije sem delala prek študenta v gostilnah.</i>	delo v gostilnah	delo prek študenta	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
D33	<i>... potem sem prek študenta delala v pekarni.</i>	delo v pekarni	delo prek študenta	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
D34	<i>Ko sem šla na tečaj, sem imela tudi prakso v vrtcu.</i>	praksa v vrtcu	praktično usposabljanje	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
D35	<i>Ja, pa prek Zavoda sem imela usposabljanje v vrtcu, tri mesece.</i>	usposabljanje v vrtcu	usposabljanje prek Zavoda za zaposlovanje	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
D36	<i>Ja.</i>	ja	iskalka prve zaposlitve	iskalka prve zaposlitve	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
D37	<i>Ne.</i>	ni diskriminirana	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
D38	<i>Saj sem Slovenka, saj nisem Romkinja.</i>	Romkinja	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
D39	<i>Veliko jih je.</i>	veliko delovnih mest	število delovnih mest	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
D40	<i>... že samo v podjetju v Prigorici, kjer dela veliko ljudi.</i>	v podjetju dela veliko ljudi	število delovnih mest	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
D41	<i>Če bi kdo hotel, bi se po mojem mnenju lahko zaposlil.</i>	želja po zaposlitvi	možnost zaposlitve	zaposlitev	delovna mesta v občini Ribnica
D42	<i>Slabo se počutim.</i>	slabo počutje	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
D43	<i>Dnevi mi gredo v prazno.</i>	dnevi gredo v prazno	neizkoriščanje dni	neproduktivnost	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
D44	<i>... ne veš, kaj bi delal.</i>	ne veš, kaj bi delal	nevednost	nevednost	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
D45	<i>... rabiš denar.</i>	potreba po denarju	denar	finančna omejenost	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
D46	<i>Zdaj je pa še slabše.</i>	še slabše počutje	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem

					in samopodobo
D47	<i>Super bi bilo.</i>	super	ocena o plačilu	plačilo	pomen dela mladim
D48	<i>Imela bi denar.</i>	svoj denar	ocena o plačilu	plačilo	pomen dela mladim
D49	<i>... vedela bi, da dobim plačo vsak mesec, da sem preskrbljena.</i>	preskrbljenost	preskrbljenost	finančno stanje	pomen dela mladim
D50	<i>Ja, ne bi se obremenjevala, ali bom prišla čez mesec ali ne.</i>	neobremenjenost	počutje	plačilo	pomen dela mladim
D51	<i>... pomirjena bi bila.</i>	pomirjenost	počutje	plačilo	pomen dela mladim
E1	<i>Država je kriva.</i>	krivda države		država	razlogi za brezposelnost mladih
E2	<i>Ker imamo slab zdravstveni sistem.</i>	slab zdravstveni sistem	zdravstveni sistem	država	razlogi za brezposelnost mladih
E3	<i>... in ker mi ne najdejo službe.</i>	ne najdejo službe	ne najde službe	država	razlogi za brezposelnost mladih
E4	<i>Ne, ker me še ne morejo zaposliti zaradi zdravstvenega stanja.</i>	ne išče zaradi zdravstvenega stanja	neiskanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
E5	<i>Isto, ker ne dobijo ustrezne službe.</i>	ne dobijo ustrezne službe	slaba ponudba delovnih mest	ponudba delovnih mest	razlogi za brezposelnost mladih
E6	<i>Naredil sem poklicno šofersko šolo, to je četrta stopnja.</i>	srednja poklicna šola voznik	dokončana srednja poklicna šola	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
E7	<i>Zelo vpliva, ker ne smem voziti dokler na Soči ne ugotovijo, da sem sposoben voziti.</i>	morajo ugotoviti, da je sposoben voziti	stopnja sposobnosti	nezaključeno zdravljenje	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
E8	<i>Če bi imel kakšno drugo izobrazbo, bi se mogoče lahko zaposlil.</i>	druga izobrazba	možna zaposlitev	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
E9	<i>Sploh ne iščem.</i>	ne išče	neiskanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
E10	<i>Nihče me noče vzeti, ker ni zaključeno zdravljenje.</i>	nihče ga noče vzeti	nočejo ga zaposliti	nezaključeno zdravljenje	načini iskanja zaposlitve
E11	<i>Dokler ne ugotovijo, koliko sem sposoben, me tudi ne smejo zaposliti.</i>	ne smejo ga zaposliti	ne smejo ga zaposliti	nezaključeno zdravljenje	načini iskanja zaposlitve
E12	<i>Zavod mi išče zaposlitev, ampak zelo slabo.</i>	slaba pomoč	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
E13	<i>Nula.</i>	nič	ocena pomoči na Zavodu za	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve

			zaposlovanje		
E14	<i>Tudi se ne trudijo, da bi jo.</i>	se ne potrudijo	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
E15	<i>Jaz grem na Zavod samo kadar dobim vabilo, da se nanj odzovem.</i>	se odzove na vabilo	Zavod za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
E16	<i>Tam se prijavim in to je to.</i>	prijava	Zavod za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
E17	<i>Službe ti pa tam ne najdejo.</i>	ne najdejo službe	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
E18	<i>Pri prijateljih za skromno plačilo opravljam gradbena dela.</i>	plačilo za gradbena dela	gradbena dela	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
E19	<i>... drugače pa prejmem samo socialno pomoč.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
E20	<i>Ampak običajno nikoli nimam.</i>	nima za položnice in hrano	prispevek k preživljanju	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
E21	<i>Ne, nič drugega, ker nič drugega ne znam, samo gradbena dela.</i>	gradbena dela	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
E22	<i>Da dobim kaj denarja, ki ga s službo ne.</i>	da dobi denar	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
E23	<i>Kot veš, sem bil zaposlen štiri leta pri privatniku, kjer sem vozil tovornjak.</i>	voznik tovornjaka	zaposlitev za določen čas	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
E24	<i>Dokler nisem imel nesreče v službi so bile moje izkušnje dobre.</i>	dobre izkušnje	izkušnje	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
E25	<i>Ker sem imel veliko operacij in še vedno nisem sposoben voziti, me je odpustil, tako pa ostajam brezposeln.</i>	odpustitev	prenehanje pogodbe o zaposlitvi	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
E26	<i>Sem.</i>	je diskriminiran	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
E27	<i>Ker me ne smejo zaposliti dokler komisija ne ugotovi, da sem sposoben.</i>	neugotovljena stopnja sposobnosti	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
E28	<i>Mislím, da nimajo dovolj firm, proizvodenj.</i>	ni dovolj proizvodenj	število delovnih mest	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
E29	<i>Veliko ljudi se pa tudi vozi v druge kraje, ker v domačem kraju ne dobijo službe.</i>	vožnja v druge kraje	delovna mesta drugje	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
E30	<i>Fenomenalno.</i>	fenomenalna	ocena povezave	počutje in	povezava med

				samopodoba	brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
E31	<i>Nimam nobenih obveznosti.</i>	brez obveznosti	ni obveznosti	neobveznost	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
E32	<i>Je.</i>	ja	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
E33	<i>... samo mi je zdaj bolje, ker sem prej cele dneve in noči garal.</i>	zdaj je bolje	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
E34	<i>Zdaj sem bolj spočit.</i>	spočitost	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
E35	<i>O tem nisem razmišljal.</i>	ni razmišljal	nevednost	plačilo	pomen dela mladim
E36	<i>Po mojem mnenju bi se drogiral.</i>	drogiral bi se	drogiranje	plačilo	pomen dela mladim
E37	<i>... verjetno bi bilo slabše kot je zdaj.</i>	bilo bi slabše	slabše počutje	plačilo	pomen dela mladim
E38	<i>Ker sem se že navadil, da dobivam socialno in delam na črno, tako da imam za sproti nekaj denarja.</i>	navada na to, da ima denar za sproti	navajenost na trenutno stanje	plačilo	pomen dela mladim
F1	<i>Predvidevam, da imam neustrezno izobrazbo.</i>	neustrezna izobrazba	neustrezna izobrazba	lastna izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
F2	<i>... saj smer, ki sem jo študirala, ni iskana pri delodajalcih.</i>	neiskana smer izobrazbe	neiskana izobrazba	lastna izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
F3	<i>Predvsem zaradi tega, ker po končanem šolanju oz. študiju delodajalec zahteva delovne izkušnje, ki pa jih mladi še nimajo.</i>	zahteva po delovnih izkušnjah	brez delovnih izkušenj	delovne izkušnje	razlogi za brezposelnost mladih
F4	<i>Najprej sem hodila v gimnazijo.</i>	gimnazija	dokončana gimnazija	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
F5	<i>... nato pa sem študirala na Fakulteti za družbene vede, in sicer sem diplomirala iz družboslovne informatike.</i>	družboslovna informatika	diploma na Fakulteti za družbene vede	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
F6	<i>... tako imam univerzitetno</i>	univerzitetna stopnja izobrazbe	stopnja izobrazbe	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost

	<i>stopnjo izobrazbe.</i>				mladih
F7	<i>Neugodno vpliva.</i>	neugoden vpliv	vpliv	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
F8	<i>... saj ni potreb po delovnih mestih za ljudi s takšno izobrazbo.</i>	ni potreb po delovnih mestih	neiskana izobrazba	izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
F9	<i>Ker sama ne dobim ustrezne zaposlitve, razmišljam o prekvalifikaciji.</i>	razmišljanje o prekvalifikaciji	prekvalifikacija	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
F10	<i>S pomočjo Zavoda.</i>	Zavod za zaposlovanje	Zavod za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
F11	<i>... z vsakodnevnim spremljanjem potreb po delovnih mestih na internetu.</i>	internet	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
F12	<i>Najbolj aktivno iščem sama.</i>	sama	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
F13	<i>... pomaga pa mi tudi svetovalka na Zavodu.</i>	svetovalka na Zavodu za zaposlovanje	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
F14	<i>Pomoč ni najbolj učinkovita, saj sem še vedno brezposelna.</i>	neučinkovita pomoč	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
F15	<i>Prejemam socialno pomoč.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
F16	<i>... a opravljam tudi občasna priložnostna dela, da mi prinesejo nekaj dodatnega zasluga.</i>	zaslužek od priložnostnih del	priložnostna dela	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
F17	<i>Tako je, sama za položnice in hrano skoraj nič ne prispevam.</i>	ne prispeva za položnice in hrano	prispevek k preživljanju	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
F18	<i>Nudim občasno gospodinjsko pomoč starostnikom v mojem domačem okolju.</i>	gospodinjska pomoč	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
F19	<i>... kadar potrebujejo pomoč, me pokličejo.</i>	kadar jo potrebujejo	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
F20	<i>Prav tako imam doma varstvo otrok.</i>	varstvo otrok	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
F21	<i>Imam, saj se sami dogovorimo o znesku plačila, to delo pa ni prijavljeno.</i>	neprijavljeno delo	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
F22	<i>Tako je.</i>	zaradi zasluga	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
F23	<i>Zelo rada bi se</i>	želja po zaposlitvi	interes	zaposlitev	preživljanje

	<i>zaposlila.</i>				brezposelnih mladih
F24	<i>... samo s socialno pomočjo se težko preživljam.</i>	denarna socialna pomoč	težko preživljanje	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
F25	<i>... ne morem si skoraj nič privoščiti.</i>	malo si lahko privoščiti	materialne dobrine	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
F26	<i>V času študija sem delala kot študentka, in sicer sem bila kar nekaj časa blagajničarka v trgovini.</i>	delo v trgovini	delo prek študenta	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
F27	<i>Ja.</i>	da	iskalka prve zaposlitve	iskalka prve zaposlitve	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
F28	<i>Niti ne.</i>	niti ni diskriminirana	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
F29	<i>Na nek način pa ja, in sicer kar se tiče izobrazbe zagotovo.</i>	izobrazba	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
F30	<i>Tako, da se ne morem redno zaposliti.</i>	izobrazba	nezmožnost redne zaposlitve	zaposlitev	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
F31	<i>Veliko je privatnikov, pri katerih se skoraj ne moreš zaposliti.</i>	veliko privatnikov	nezmožnost zaposlitve	zaposlitev	delovna mesta v občini Ribnica
F32	<i>Prav tako je veliko družinskih podjetij, ki zunanjih ljudi ne zaposlujejo.</i>	veliko družinskih podjetij	nezmožnost zaposlitve	zaposlitev	delovna mesta v občini Ribnica
F33	<i>Za kakšno proizvodnjo imam sama previsoko izobrazbo, saj me zaradi tega ne želijo zaposliti.</i>	je nočejo zaposliti	previsoka izobrazba	izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
F34	<i>Problem pa je tudi dobiti zaposlitev za nedoločen čas.</i>	zaposlitev za nedoločen čas	nezmožnost zaposlitve	zaposlitev	delovna mesta v občini Ribnica
F35	<i>Počutim se manj vredno od vrstnikov, ki so zaposleni.</i>	manjvrednost	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
F36	<i>... počutim se prizadeto.</i>	prizadetost	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
F37	<i>... in finančno omejeno.</i>	finančna omejenost		finančna omejenost	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
F38	<i>Osebnostno se počutim nekoristno.</i>	nekoristnost	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
F39	<i>... v svoji družbi pa</i>	neenakopravnost	slabo počutje	počutje	povezava med

	<i>neenakopravno.</i>				brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
F40	<i>Niti ni tako opazno, saj je potrebno vsakodnevno delati na sebi.</i>	niti ne	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
F41	<i>Bolj kvalitetno življenje.</i>	kvalitetno življenje	kvaliteta življenja	plačilo	pomen dela mladim
F42	<i>... imelo bi tudi velik vpliv na samozavest.</i>	samozavest	počutje	plačilo	pomen dela mladim
G1	<i>Menim, da je razlog za mojo brezposelnost slabo zdravje.</i>	slabo zdravje	slabo zdravstveno stanje	zdravstveno stanje	razlogi za brezposelnost mladih
G2	<i>Niso pripravljeni poprijeti za vsakršno delo.</i>	nepripravljenost za delo	nepripravljenost za delo	nezainteresiranost	razlogi za brezposelnost mladih
G3	<i>Nedokončana srednja poklicna šola.</i>	nedokončana srednja poklicna šola	nedokončana srednja poklicna šola	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
G4	<i>Hodil sem v Ljubljano za oblikovalca kovin oz. orodjarja.</i>	oblikovalec kovin – orodjar	nedokončana srednja poklicna šola	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
G5	<i>Mogoče bom kdaj naredil, zdaj še ne razmišljam o temu.</i>	ne razmišlja	interes	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
G6	<i>Ima negativen vpliv.</i>	negativen vpliv	vpliv	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
G7	<i>... saj ne morem kandidirati za večino razpisanih prostih delovnih mest.</i>	ne more kandidirati	nezmožnost zaposlitve	zaposlitev	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
G8	<i>Tako je.</i>	da	zahteva po višji izobrazbi od osnovne	izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
G9	<i>Prek Zavoda za zaposlovanje.</i>	Zavod za zaposlovanje	Zavod za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
G10	<i>... spremljam tudi oglase.</i>	oglas	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
G11	<i>... in dobim kakšne informacije od prijateljev.</i>	informacije od prijateljev	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
G12	<i>Sorodniki.</i>	sorodniki	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
G13	<i>... in prijatelji.</i>	prijatelji	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
G14	<i>Splah ni nobene pomoči iz njihove strani.</i>	ni pomoči	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
G15	<i>Ne najdejo mi službe, še vedno sem brezposeln.</i>	ne najdejo službe	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve

G16	<i>Dobivam socialno pomoč.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
G17	<i>... opravljam pa tudi občasna priložnostna dela.</i>	priložnostna dela	priložnostna dela	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
G18	<i>Živim pri starših in bratu, ki ima že svojo družino.</i>	starši in brat	skupno bivanje	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
G19	<i>Največ takšnih del opravljam v gradbeništvu.</i>	gradbeništvo	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
G20	<i>Seveda.</i>	ima izkušnje	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
G21	<i>Pri enemu privatniku občasno opravljam ta dela, in sicer takrat, ko me pokliče.</i>	delo pri privatniku	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
G22	<i>Zaradi zaslужka.</i>	zaradi zaslужka	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
G23	<i>Samo zaradi tega.</i>	zaradi zaslужka	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
G24	<i>Šef mi pošteno plača na roke.</i>	pošteno plačilo	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
G25	<i>Delal sem že v gostinstvu.</i>	delo v gostinstvu	delo v gostinstvu	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
G26	<i>... v trgovinah.</i>	delo v trgovinah	delo v trgovinah	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
G27	<i>... in nekaj časa na komunalni.</i>	delo na komunalni	delo na komunalni	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
G28	<i>Za določen čas sem bil zaposlen v trgovini v domačem okolju, a mi pogodbe niso podaljšali.</i>	zaposlen v trgovini	zaposlitev za določen čas	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
G29	<i>Nisem.</i>	ni iskalec prve zaposlitve	ni iskalec prve zaposlitve	iskalec prve zaposlitve	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
G30	<i>Da.</i>	je diskriminiran	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
G31	<i>Ker nimam izobrazbe oz. imam samo osnovno šolo.</i>	izobrazba	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
G32	<i>Menim, da ima to tudi sedaj posledice, saj me v domačem okolju pozna veliko ljudi.</i>	navzkrižje z zakonom	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
G33	<i>Ja, tudi zato, ker je oče iz Bosne.</i>	oče iz Bosne	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
G34	<i>Čeprav sem se rodil v Sloveniji in imam slovensko državljanstvo, ima tudi to vpliv.</i>	oče iz Bosne	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve

G35	<i>Rekel bi, da se v zadnjem času ponudba na trgu dela izboljšuje.</i>	ponudba se izboljšuje	izboljševanje ponudbe delovnih mest	ponudba delovnih mest	delovna mesta v občini Ribnica
G36	<i>... v Ribnici je veliko podjetij, sicer pa je veliko privatnih.</i>	veliko privatnih podjetij	privatna podjetja	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
G37	<i>Tu se težko zaposliš.</i>	privatna podjetja	nezmožnost zaposlitve	zaposlitev	delovna mesta v občini Ribnica
G38	<i>... ampak bom pa imel mogoče priložnost v kakšni trgovini, saj se jih je v zadnjem času kar nekaj na novo odprlo.</i>	nove trgovine	nova delovna mesta	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
G39	<i>Zaradi brezposelnosti sem večkrat depresiven.</i>	depresija	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
G40	<i>... obupan.</i>	obupanost	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
G41	<i>Počutim se nekoristnega.</i>	nekoristnost	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
G42	<i>... in manjvrednega.</i>	manjvrednost	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
G43	<i>Seveda, na slabše.</i>	na slabše	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
G44	<i>... ko sem bil zaposlen, sem se veliko bolje počutil.</i>	se je bolje počutil	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
G45	<i>Spet bi se počutil neodvisnega.</i>	neodvisnost	počutje	plačilo	pomen dela mladim
H1	<i>Razlog je to, da mi je pretekla pogodba za določen čas.</i>	pretekla pogodba	pogodba za določen čas	pogodba o zaposlitvi	razlogi za brezposelnost mladih
H2	<i>Mislím, da so preslabo izobraženi.</i>	slabo izobraženi	nizka izobrazba	izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
H3	<i>... predvsem pa nepripravljeni na delo.</i>	nepripravljenost za delo	nepripravljenost za delo	nezainteresiranost	razlogi za brezposelnost mladih
H4	<i>Sama sem opravljala različna dela, nekateri pa pač nočejo opravljati vseh del.</i>	nočejo opravljati vseh del	nezainteresirano st za delo	nezainteresiranost	razlogi za brezposelnost mladih
H5	<i>Za enkrat še peta.</i>	peta stopnja izobrazbe	stopnja izobrazbe	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost

					mladih
H6	<i>... sedaj se spravljam k pisanju diplome.</i>	pisanje diplome	interes	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
H7	<i>Iz smeri organizator socialne mreže, to je višja strokovna šola.</i>	smer organizator socialne mreže	višja strokovna šola	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
H8	<i>Moja stopnja izobrazbe na mojo brezposelnost ne vpliva.</i>	ne vpliva	vpliv	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
H9	<i>Zaposlitev iščem prek svojcev.</i>	svojci	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
H10	<i>... prijateljev.</i>	prijatelji	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
H11	<i>... in znancev.</i>	znanci	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
H12	<i>Oni mi najbolj pomagajo, saj povejo, če so slišali za kakšno prsto delovno mesto.</i>	oni najbolj pomagajo	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
H13	<i>Zaposlitev pa iščem tudi prek spleta.</i>	splet	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
H14	<i>Oni mi prav nič ne pomagajo.</i>	ni pomoči	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
H15	<i>Tudi starši mi finančno pomagajo.</i>	starši	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
H16	<i>Občasno pa kaj zaslužim s kakšnim manjšim opravilom.</i>	občasen zaslužek	manjša opravila	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
H17	<i>Tako je.</i>	starši	skupno bivanje	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
H18	<i>Ja, imam.</i>	ima izkušnje	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
H19	<i>Na črno občasno pomagam v strežbi, kadar me pokličejo.</i>	delo v strežbi	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
H20	<i>Veliko pa sem tudi drugim pomagala pri gospodinjskih opravilih, največ starim.</i>	gospodinjska opravila	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
H21	<i>Zdaj delam predvsem samo še v strežbi.</i>	delo v strežbi	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
H22	<i>Zato, ker je včasih nekako treba priti do denarja.</i>	ker je treba priti do denarja	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
H23	<i>Nekaj časa sem bila zaposlena v gostilni kot natakarica.</i>	zaposlena v gostilni	zaposlitev za določen čas	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom

H24	<i>... kasneje pa tudi v trgovini, in sicer za določen čas šest mesecev.</i>	zaposlena v trgovini	zaposlitev za določen čas	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
H25	<i>Sem, na centru za socialno delo.</i>	center za socialno delo	zaposlitev prek javnih del	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
H26	<i>Prek javnih del sem na centru za socialno delo delala samo eno leto, saj več nisem smela.</i>	center za socialno delo	zaposlitev prek javnih del	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
H27	<i>Tako, moral si biti prijavljen na Zavodu vsaj eno leto.</i>	prijava na Zavodu za zaposlovanje	kriteriji za zaposlitev prek javnih del	zaposlitev prek javnih del	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
H28	<i>Te kriterije pa vsako leto spreminjajo, letos moraš biti dve leti prijavljen.</i>	spreminjanje kriterijev	kriteriji za zaposlitev prek javnih del	zaposlitev prek javnih del	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
H29	<i>Menim, da nisem.</i>	ni diskriminirana	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
H30	<i>Menim, da jih je dovolj.</i>	dovolj delovnih mest	število delovnih mest	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
H31	<i>... če bi se mladi želeli zaposliti, bi se po mojem mnenju lahko.</i>	želja po zaposlitvi	možnost zaposlitve	zaposlitev	delovna mesta v občini Ribnica
H32	<i>Veliko je delovnih mest v proizvodnjah, a večina ne želi tu delati.</i>	veliko delovnih mest v proizvodnjah	možnost zaposlitve	nezainteresiranost	delovna mesta v občini Ribnica
H33	<i>Ne vidim nobene povezave.</i>	ne vidi povezave	ocena povezave	počutje in samopodoba	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
H34	<i>... ker sem aktivna prostovoljka.</i>	aktivna prostovoljka	ocena povezave	počutje in samopodoba	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
H35	<i>Tudi po naravi pa sem takšna, da mi nikoli ni dolgčas.</i>	ji ni dolgčas	ocena povezave	počutje in samopodoba	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
H36	<i>Ne, prav nič se ni spremenilo.</i>	se ni spremenilo	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
H37	<i>Lepše življenje.</i>	lepše življenje	kvaliteta življenja	plačilo	pomen dela mladim
H38	<i>... več pa bi si lahko privoščila.</i>	več bi si privoščila	materialne dobrine	plačilo	pomen dela mladim
I1	<i>Moja izobrazba je razlog za brezposelnost.</i>	izobrazba		lastna izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
I2	<i>... saj imam narejeno srednjo</i>	srednja lesarska šola	dokončana srednja poklicna	lastna izobrazba	razlogi za brezposelnost

	<i>lesarsko šolo.</i>		šola		mladih
I3	<i>Razlog je ta, da se jim ne da delati.</i>	ne da se jim delati	lenoba	nezainteresiranost	razlogi za brezposelnost mladih
I4	<i>Tako, četrta.</i>	četrta stopnja izobrazbe	stopnja izobrazbe	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
I5	<i>Vpliva, kar dosti.</i>	dosti vpliva	vpliv	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
I6	<i>V tej stroki je težko dobiti delo.</i>	stroka	otežena zaposlitev	zaposlitev	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
I7	<i>... težko se je zaposliti.</i>	težko se je zaposliti	otežena zaposlitev	zaposlitev	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
I8	<i>Sam.</i>	sam	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
I9	<i>... in prek Zavoda.</i>	Zavod za zaposlovanje	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
I10	<i>Sam spremljam ponudbo delovnih mest prek interneta.</i>	internet	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
I11	<i>... na Zavodu pa ne dobim nobene pomoči.</i>	ni pomoči	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
I12	<i>... tu sem samo prijavljen.</i>	prijava	Zavod za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
I13	<i>Najbolj mi pomagajo prijatelji.</i>	prijatelji	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
I14	<i>... in družina.</i>	družina	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
I15	<i>Od prijateljev dobim učinkovito pomoč.</i>	učinkovita pomoč prijateljev	ocena pomoči	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
I16	<i>Eden izmed njih mi je pomagal tako, da sem delal že pri dveh delodajalcih.</i>	delo pri dveh delodajalcih	ocena pomoči	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
I17	<i>Tako.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
I18	<i>... preživljam pa se tudi z zaslužkom od priložnostnih del.</i>	zaslužek od priložnostnih del	priložnostna dela	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
I19	<i>Imam svoje gospodinjstvo.</i>	svoje gospodinjstvo	lastno gospodinjstvo	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
I20	<i>... sicer pa živim pri starših in sestri.</i>	starši in sestra	skupno bivanje	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
I21	<i>Veliko sam prispevam k svojemu preživetju.</i>	veliko prispeva k svojemu preživetju	prispevek k preživljanju	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
I22	<i>Ja, predvsem ena,</i>	montaža oken in	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno

	<i>saj sem na črno delal v podjetju, kjer smo montirali okna in vrata.</i>	vrat			
I23	<i>Ker sem to dobil.</i>	ker je to dobil	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
I24	<i>S tem se nisem obremenjeval, saj sem želel delati.</i>	želel je delati	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
I25	<i>V času šolanja sem devet mesecev opravljal prakso pri podjetju, ki izdeluje okna.</i>	izdelovanje oken	praktično usposabljanje	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
I26	<i>... en mesec pa v mizarstvu.</i>	delo v mizarstvu	praktično usposabljanje	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
I27	<i>Prek podjetne pogodbe sem bil pol leta zaposlen pri avtomehaniku.</i>	zaposlen pri avtomehaniku	zaposlitev prek podjetne pogodbe	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
I28	<i>... ker pa sem delal več kot bi smel, sem veliko število ur opravil tudi na črno.</i>	ker je preveč delal	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
I29	<i>On me je kasneje tudi zaposlil, in sicer za določen čas pol leta.</i>	zaposlen pri avtomehaniku	zaposlitev za določen čas	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
I30	<i>Nisem več iskalec prve zaposlitve.</i>	ni iskalec prve zaposlitve	ni iskalec prve zaposlitve	iskalec prve zaposlitve	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
I31	<i>... nekaj izkušenj pa imam, ja.</i>	ima izkušnje	delovne izkušnje	delovne izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
I32	<i>Ne, nisem.</i>	ni diskriminiran	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
I33	<i>Rekel bi, da jih je dovolj.</i>	dovolj delovnih mest	število delovnih mest	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
I34	<i>Če bi želeli delati, bi lahko delali.</i>	želja po zaposlitvi	možnost zaposlitve	zaposlitev	delovna mesta v občini Ribnica
I35	<i>... če ne v Ribnici, pa v Kočevju.</i>	v Ribnici ali Kočevju	možnost zaposlitve	zaposlitev	delovna mesta v občini Ribnica
I36	<i>Ne vem, kaj naj delam doma.</i>	ne ve, kaj naj dela	nevednost	nevednost	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
I37	<i>Dolgčas mi je.</i>	dolgčas	neizkoriščanje dni	neproductivnost	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
I38	<i>... in nimam denarja.</i>	nima denarja	denar	finančna omejenost	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
I39	<i>Ni prijetno, ker sem brezposeln.</i>	neprijetnost	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem

					in samopodobo
I40	<i>Se je.</i>	ja	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
I41	<i>... zdaj je drugače, ker nimam denarja.</i>	ker nima denarja	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
I42	<i>Ne počutim se tako svobodnega.</i>	nesvobodnost	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
I43	<i>Imel bi svoj denar.</i>	svoj denar	ocena o plačilu	plačilo	pomen dela mladim
I44	<i>... nobenega ne bi rabil prositi za denar, da mi ga posodijo.</i>	prošnja za posojilo denarja	ocena o plačilu	plačilo	pomen dela mladim
I45	<i>... ali dajo.</i>	prošnja za denar	ocena o plačilu	plačilo	pomen dela mladim
I46	<i>Kupil bi si lahko, kar bi hotel.</i>	kupil bi si, kar bi hotel	materialne dobrene	plačilo	pomen dela mladim
I47	<i>Spet bi bil samostojen.</i>	samostojnost	počutje	plačilo	pomen dela mladim
I48	<i>... in neodvisen.</i>	neodvisnost	počutje	plačilo	pomen dela mladim
J1	<i>Glavni razlog je moja izobrazba.</i>	izobrazba		lastna izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
J2	<i>... študirala sem na Fakulteti za upravo, s katero pa težko dobiš zaposlitev.</i>	Fakulteta za upravo	otežena zaposlitev	zaposlitev	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
J3	<i>Razlog je tudi to, da sem ženska.</i>	ženska	vpliv spola	spol	razlogi za brezposelnost mladih
J4	<i>... in že imam otroka.</i>	ima otroka	družinske razmere	status	razlogi za brezposelnost mladih
J5	<i>Po mojem mnenju so slabo izobraženi.</i>	slabo izobraženi	nizka izobrazba	izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
J6	<i>Mladi, ki jih jaz poznam, se tudi dolgo šolajo.</i>	dolgo šolanje	dolgo šolanje	izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
J7	<i>... veliko pa jih šolanje kasneje tudi opusti.</i>	opustijo šolanje	opustitev šolanja	izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
J8	<i>Tako nimajo ne zaključenega šolanja.</i>	nezaključeno šolanje	nezaključeno šolanje	izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
J9	<i>... ne delovnih izkušenj.</i>	nimajo delovnih izkušenj	brez delovnih izkušenj	delovne izkušnje	razlogi za brezposelnost mladih
J10	<i>Magistrirala sem iz smeri upravljanje javnega sektorja, opravila sem univerzitetni program druge stopnje.</i>	univerzitetna stopnja izobrazba	stopnja izobrazba	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih

J11	<i>Čeprav imam visoko stopnjo izobrazbe, to ni iskan poklic.</i>	visoka stopnja izobrazbe	neiskan poklic	poklic	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
J12	<i>Morala bi se odločiti za kakšen drug študij.</i>	odločitev za drug študij	drug študij	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
J13	<i>Najbolj prek interneta.</i>	internet	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
J14	<i>... kjer spremljam potrebe po delovnih mestih z mojo izobrazbo, a jih praktično ni.</i>	spremlja potrebe po delovnih mestih	internet	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
J15	<i>Niti ne, tam sem samo prijavljena.</i>	prijava	Zavod za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
J16	<i>Tudi na Zavodu ne najdejo prave zaposlitve zame.</i>	ne najdejo službe	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
J17	<i>Tako je, pomoč je neproduktivna.</i>	neučinkovita pomoč	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
J18	<i>Sicer pa ne želim delati v slabo plačanih poklicih, ker sem visoko izobražena.</i>	slabo plačani poklici	visoka izobrazba	nezainteresiranost	načini iskanja zaposlitve
J19	<i>Z denarno socialno pomočjo.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
J20	<i>... in podporo partnerja.</i>	partner	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
J21	<i>Slikam in prodajam slike, kar mi prinese nekaj zaslužka.</i>	prodaja slik	zaslužek	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
J22	<i>S partnerjem, ki je zaposlen, in otrokom.</i>	partner in otrok	skupno bivanje	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
J23	<i>Prodajam slike na platnu, to je neke vrste delo na črno, ker slike prodajam brez računa.</i>	prodaja slik brez računa	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
J24	<i>Cene so različne, odvisno, koliko mi kupec ponudi.</i>	različne cene	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
J25	<i>Zaposlena še nisem bila.</i>	nikoli zaposlena	nikoli zaposlena	prejšnja zaposlitev	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
J26	<i>... imam pa samo izkušnje z delom prek študenta.</i>	ima izkušnje	delo prek študenta	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
J27	<i>Skoraj skozi celoten študij sem tako delala kot trgovka.</i>	delo v trgovini	delo prek študenta	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
J28	<i>Tako je.</i>	da	iskalka prve zaposlitve	iskalka prve zaposlitve	izkušnje z zaposlitvami oz. delom

J29	<i>Sem diskriminirana.</i>	je diskriminirana	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
J30	<i>Ker sem ženska.</i>	ženska	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
J31	<i>... in ker imam otroka.</i>	otrok	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
J32	<i>Poleg tega, da se ne morem zaposliti zaradi izobrazbe.</i>	izobrazba	dejavnik diskriminacije	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
J33	<i>... me tudi zaradi tega ne zaposlijo.</i>	ženska in otrok	nezmožnost zaposlitve	zaposlitev	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
J34	<i>Pričakujejo, da bom jaz vzela bolniško za otroka in podobno.</i>	bolniška za otroka	nezmožnost zaposlitve	zaposlitev	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
J35	<i>Nekateri tudi mislijo, da bom imela še otrok in bom zaradi tega odsotna v službi.</i>	še več otrok	nezmožnost zaposlitve	zaposlitev	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
J36	<i>Menim, da raje zaposlujejo moške.</i>	raje zaposlujejo moške	zaposlovanje moških	prakse zaposlovanja	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
J37	<i>Zadnje čase v Ribnici gospodarstvo narašča, dobili smo nekaj novih trgovin.</i>	nove trgovine	nova delovna mesta	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
J38	<i>... in s tem so se pojavila tudi nova delovna mesta.</i>	nova delovna mesta	nova delovna mesta	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
J39	<i>Prav tako je v Ribnici veliko število proizvođenj.</i>	veliko proizvođenj	veliko proizvođenj	delovna mesta	delovna mesta v občini Ribnica
J40	<i>Sama pa menim, da delo lažje dobiš prek študenta.</i>	lažje dobiš delo prek študenta	zaposlovanje prek študenta	prakse zaposlovanja	delovna mesta v občini Ribnica
J41	<i>... kot da bi se zaposlil za določen čas.</i>	zaposlitev za določen čas	otežena zaposlitev za določen čas	prakse zaposlovanja	delovna mesta v občini Ribnica
J42	<i>... kaj šele nedoločen čas.</i>	zaposlitev za nedoločen čas	otežena zaposlitev za nedoločen čas	prakse zaposlovanja	delovna mesta v občini Ribnica
J43	<i>Ker nisem dolgo brezposelna, še nisem tako obupana.</i>	ni obupana	upanje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
J44	<i>Upam, da se najde zame kakšna zaposlitev, ki bo primerna moji izobrazbi.</i>	upanje na zaposlitev	upanje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
J45	<i>Bom videla, kako bo.</i>	bo videla, kako bo	upanje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
J46	<i>... za enkrat se počutim kar dobro.</i>	dobro počutje	dobro počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo

J47	<i>Malo pa se počutim manjvredno.</i>	manjvrednost	slabo počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
J48	<i>Malo je drugačno.</i>	drugačno	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
J49	<i>... imam pa več časa.</i>	ima več časa	več časa	neobveznost	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
J50	<i>... in manj obveznosti.</i>	manj obveznosti	manj obveznosti	neobveznost	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
J51	<i>Sem manj v stresu.</i>	manj stresa	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
J52	<i>... kar je dobro, a ne želim dolgo živeti na takšen način.</i>	ne želi dolgo tako živeti	želja po spremembi	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
J53	<i>Plača bi mi pomenila večjo samostojnost.</i>	samostojnost	počutje	plačilo	pomen dela mladim
J54	<i>Počutila bi se pomembno.</i>	pomembnost	počutje	plačilo	pomen dela mladim
J55	<i>... in enakopravno partnerju.</i>	enakopravnost partnerju	počutje	plačilo	pomen dela mladim
J56	<i>... in drugim zaposlenim.</i>	enakopravnost drugim zaposlenim	počutje	plačilo	pomen dela mladim
J57	<i>Če bi imela svojo plačo, ne bi partnerja prosila, da mi posodi denar.</i>	prošnja za posojilo denarja	ocena o plačilu	plačilo	pomen dela mladim
J58	<i>... tudi več bi si lahko privoščila.</i>	več bi si privoščila	materialne dobrine	plačilo	pomen dela mladim
K1	<i>Zaradi šole sem brezposelna.</i>	šola		lastna izobrazba	razlogi za brezposelnost mladih
K2	<i>Ne morem se povsod zaposliti.</i>	ne more se povsod zaposliti	nezmožnost zaposlitve	zaposlitev	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
K3	<i>Ker bi bili za neko delo radi več plačani, ne poprimejo vsakega dela.</i>	ne poprimejo vsakega dela	nepripravljenost za delo	nezainteresiranost	razlogi za brezposelnost mladih
K4	<i>... ker pravijo, da je preslaba plača.</i>	preslaba plača	nizka plača	nezainteresiranost	razlogi za brezposelnost mladih
K5	<i>Ne, imam štiri leta gimnazije, ampak mi manjka še splošna matura.</i>	manjka splošna matura	nedokončana gimnazija	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
K6	<i>Ja, čez dve leti.</i>	čez dve leti	interes	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na

					brezposelnost mladih
K7	<i>Omejena sem zaradi izobrazbe.</i>	omejenost	vpliv	lastna izobrazba	vpliv izobrazbe na brezposelnost mladih
K8	<i>Prek interneta.</i>	internet	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
K9	<i>... grem do delodajalcev in se na mestu poizkusim dogovoriti za službo.</i>	dogovor z delodajalci	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
K10	<i>... pa tudi pošiljam prošnje.</i>	pošiljanje prošenj	drugi kanali	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
K11	<i>Zavod za zaposlovanje.</i>	Zavod za zaposlovanje	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
K12	<i>... in prijatelji, prek katerih dobim veze.</i>	prijatelji	pomoč pri iskanju zaposlitve	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
K13	<i>Slabo.</i>	slaba pomoč	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
K14	<i>Oni mi samo sporočijo, da nek delodajalec išče delavca.</i>	sporočijo, da delodajalec išče delavca	ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje	lastno iskanje zaposlitve	načini iskanja zaposlitve
K15	<i>... ampak sama še nisem imela možnosti se zaposliti, ker imajo že vnaprej izbrane svoje kandidate.</i>	imajo izbrane svoje kandidate	zaposlovanje svojih kandidatov	prakse zaposlovanja	načini iskanja zaposlitve
K16	<i>Točno tako, če nimaš vez in poznanstev, ti nič ne pomaga.</i>	veze in poznanstva	zaposlovanje prek vez in poznanstev	prakse zaposlovanja	načini iskanja zaposlitve
K17	<i>Socialna.</i>	denarna socialna pomoč	vir preživljanja	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
K18	<i>Saj ne smem.</i>	ne sme	drugi viri	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
K19	<i>Sama, ja, v majhnem stanovanju.</i>	sama	bivanje	preživljanje	preživljanje brezposelnih mladih
K20	<i>Seveda imam.</i>	ima izkušnje	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
K21	<i>Sama sploh nisem vedela, da delam na črno.</i>	ni vedela	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
K22	<i>Lastnik gostilne je ni imel uradno odprte, moja podjemna pogodba pa je bila neveljavna.</i>	delo v gostilni	delo na črno	siva ekonomija	delo na črno
K23	<i>Jaz sem mu pogodbo podpisala, on pa jo je vrgel</i>	neveljavna podjemna pogodba	razlog za delo na črno	siva ekonomija	delo na črno

	<i>stran.</i>				
K24	<i>Ne, zaposlena še nisem bila.</i>	nikoli zaposlena	iskalka prve zaposlitve	iskalka prve zaposlitve	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
K25	<i>Poleg tistega, imam še samo eno izkušnjo, prek študenta sem delala v pekarni kakšne dve leti.</i>	delo v pekarni	delo prek študenta	prejšnje izkušnje	izkušnje z zaposlitvami oz. delom
K26	<i>Ne, sploh ne, nikakor.</i>	ni diskriminirana	splošna ocena	diskriminacija	diskriminacija pri iskanju zaposlitve
K27	<i>So delovna mesta za tiste, ki hočejo delati.</i>	želja po zaposlitvi	možnost zaposlitve	zaposlitev	delovna mesta v občini Ribnica
K28	<i>Glede na to, da nisem dolgo brezposelna, je še v redu moja samopodoba.</i>	v redu samopodoba	dobra samopodoba	samopodoba	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
K29	<i>... psihično se dobro počutim.</i>	dobro psihično počutje	dobro počutje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
K30	<i>Upam pa, da dobim zaposlitev.</i>	upanje na zaposlitev	upanje	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
K31	<i>Ne.</i>	se ni spremenilo	sprememba počutja	počutje	povezava med brezposelnostjo ter psihičnim počutjem in samopodobo
K32	<i>Veliko.</i>	velik pomen	pomen	plačilo	pomen dela mladim
K33	<i>... saj bi lažje preživela.</i>	lažje bi preživela	preživetje	plačilo	pomen dela mladim
K34	<i>... in bi si lahko več privoščila.</i>	več bi si privoščila	materialne dobrine	plačilo	pomen dela mladim
K35	<i>Lahko bi tudi kaj privarčevala.</i>	bi kaj privarčevala	varčevanje	plačilo	pomen dela mladim
K36	<i>Zdaj vse, kar dobim, zapravim za najemnino.</i>	najemnina	plačevanje	dohodek	pomen dela mladim
K37	<i>... položnice.</i>	položnice	plačevanje	dohodek	pomen dela mladim
K38	<i>... in kakšno malenkost.</i>	kakšna malenkost	plačevanje	dohodek	pomen dela mladim

8.3 OSNO KODIRANJE

RAZLOGI ZA BREZPOSELNOST MLADIH

- NEVEDNOST

nevednost

nepoznavanje razloga (A1, B1, B3, C4, Č1)

- LASTNA IZOBRAZBA
 - izobrazba (I1, J1)*
 - šola (K1)*
 - nedokončana osnovna šola
 - brez šole (A2, C1, Č2)*
 - neustrezna izobrazba
 - neustrezna izobrazba (D1, F1)*
 - neiskana izobrazba
 - neiskana smer izobrazbe (F2)*
 - dokončana srednja poklicna šola
 - srednja lesarska šola (I2)*
- IZOBRAZBA
 - nizka izobrazba
 - brez šole (A3), šola (B6), Romi (Č5), slabo izobraženi (H2, J5)*
 - dolgo šolanje
 - dolgo šolanje (J6)*
 - opustitev šolanja
 - opustijo šolanje (J7)*
 - nezaključeno šolanje
 - nezaključeno šolanje (J8)*
- NEZAINTERESIRANOST
 - lenoba
 - ne da se jim delati (C5, Č3, I3)*
 - nepripravljenost za delo
 - nepripravljenost za delo (G2, H3), nočejo opravljati vseh del (H4), ne poprimejo vsakega dela (K3)*
 - nizka plača
 - preslaba plača (K4)*
- PONUDBA DELOVNIH MEST
 - slaba ponudba delovnih mest
 - ne dobijo službe (Č4), ne dobijo ustrezne službe (E5)*
- STATUS
 - družinske razmere
 - samohranilka (D2), ima otroka (J4)*
- PRAKSE ZAPOSLOVANJA
 - zaposlovanje sorodnikov
 - podjetja zaposlujejo sorodnike (D3), isto (D5)*
 - zaposlovanje za poizkusni čas
 - vzamejo te za poizkusni čas (D4)*
 - zaposlovanje prek vez in poznanstev

- veze in poznanstva (D6)*
- DRŽAVA
 - krivda države (E1)*
 - zdravstveni sistem
 - slab zdravstveni sistem (E2)*
 - ne najde službe
 - ne najdejo službe (E3)*
- DELOVNE IZKUŠNJE
 - brez delovnih izkušenj
 - zahteva po delovnih izkušnjah (F3), nimajo delovnih izkušenj (J9)*
- ZDRAVSTVENO STANJE
 - slabo zdravstveno stanje
 - slabo zdravje (G1)*
- POGODBA O ZAPOSLOTITVI
 - pogodba za določen čas
 - pretekla pogodba (H1)*
- SPOL
 - vpliv spola
 - ženska (J3)*

VPLIV IZOBRAZBE NA BREZPOSELNOST MLADIH

- LASTNA IZOBRAZBA
 - nedokončana osnovna šola
 - manjka eno leto (A4), manjka popravni izpit in eno leto (C2), nedokončana osnovna šola (C8), sedem razredov osnovne šole (Č6), osnovna šola (Č7)*
 - interes
 - nezainteresiranost (A5, B5, C6), dvom (C3), bo videl (Č10), bo naredila (D10), ne razmišlja (G5), pisanje diplome (H6), čez dve leti (K6)*
 - vpliv na brezposelnost
 - da (A6), zavedanje (A7), mogoče (B4, C7)*
 - dokončana osnovna šola
 - osnovna šola (B2)*
 - mnenje o zaključeni izobrazbi
 - če bodo hoteli (Č8), država (Č9)*
 - dokončana gimnazija
 - gimnazija (D7, F4)*
 - narejen poklicni tečaj
 - poklicni tečaj (D8)*
 - nenarejen strokovni izpit
 - brez strokovnega izpita (D9)*

mnenje o vplivu izobrazbe

pozitiven vpliv (D11), drugače (D12)

dokončana srednja poklicna šola

srednja poklicna šola voznik (E6)

možna zaposlitev

druga izobrazba (E8)

diploma na Fakulteti za družbene vede

družboslovna informatika (F5)

stopnja izobrazbe

univerzitetna stopnja izobrazbe (F6, J10), peta stopnja izobrazbe (H5), četrta stopnja izobrazbe (I4)

vpliv

neugoden vpliv (F7), negativen vpliv (G6), ne vpliva (H8), dosti vpliva (I5), omejenost (K7)

prekvalifikacija

razmišljanje o prekvalifikaciji (F9)

nedokončana srednja poklicna šola

nedokončana srednja poklicna šola (G3), oblikovalec kovin – orodjar (G4)

višja strokovna šola

smer organizator socialne mreže (H7)

drug študij

odločitev za drug študij (J12)

nedokončana gimnazija

manjka splošna matura (K5)

- IZOBRAZBA

neiskana izobrazba

ni potreb po delovnih mestih (F8)

previsoka izobrazba

je nočejo zaposliti (F33)

zahteva po višji izobrazbi od osnovne

da (G8)

- NEZAKLJUČENO ZDRAVLJENJE

stopnja sposobnosti

morajo ugotoviti, da je sposoben voziti (E7)

- ZAPOSILITEV

nezmožnost zaposlitve

ne more kandidirati (G7), ne more se povsod zaposliti (K2)

otežena zaposlitev

stroka (I6), težko se je zaposliti (I7), Fakulteta za upravo (J2)

- POKLIC

neiskan poklic

visoka stopnja izobrazbe (J11)

NAČINI ISKANJA ZAPOSLOTITVE

- LASTNO ISKANJE ZAPOSLOTITVE

Zavod za zaposlovanje

da (A8, B7), Zavod za zaposlovanje (C9, Č11, F10, G9), se odzove na vabilo (E15), prijava (E16, I12, J15)

drugi kanali

ne (A9, B8, C10), kjerkoli (Č12), internet (D13, F11, I10, J13, K8), radio (D14), oglasi (G10), informacije od prijateljev (G11), splet (H13), dogovor z delodajalci (K9), pošiljanje prošenj (K10)

pomoč pri iskanju zaposlitve

sam (A10, C11, I8), pomoč zaposlenih (A11, B9), Zavod za zaposlovanje (Č13, I9, K11), mama (D21), sama (D22, F12), informacije drugih (D23), svetovalka na Zavodu za zaposlovanje (F13), sorodniki (G12), prijatelji (G13, H10, I13, K12), svojci (H9), znanci (H11), oni najbolj pomagajo (H12), družina (I14)

ocena pomoči na Zavodu za zaposlovanje

manjša prijaznost (A12), zadovoljstvo (A13), delna prijaznost (B11), zamuda oddaje vloge (B12), nič (C12), ni pomoči zaposlenih (C13), ne najdejo službe (C14, E17, G15, J16), niti ne (Č14), nevednost (Č15), ne pomagajo (D17), samo uredijo usposabljanje (D18), samo izkoriščajo (D19), samo sprašujejo (D20), se ne potrudijo (D24, E14), slaba pomoč (E12, K13), nič (E13), neučinkovita pomoč (F14, J17), ni pomoči (G14, H14, I11), sporočijo, da delodajalec išče delavca (K14)

internet

spremlja potrebe po delovnih mestih (D15, J14)

radio

posluša rubriko Iščem delo (D16)

neiskanje

ne išče zaradi zdravstvenega stanja (E4), ne išče (E9)

ocena pomoči

ni pomoči družine (B10), učinkovita pomoč prijateljev (I15), delo pri dveh delodajalcih (I16)

- NEZAKLJUČENO ZDRAVLJENJE

nočejo ga zaposliti

nihče ga noče vzeti (E10)

ne smejo ga zaposliti

ne smejo ga zaposliti (E11)

- NEZAINTERESIRANOST

visoka izobrazba

slabo plačani poklici (J18)

- PRAKSE ZAPOSLOVANJA

zaposlovanje svojih kandidatov

imajo izbrane svoje kandidate (K15)
zaposlovanje prek vez in poznanstev
veze in poznanstva (K16)

PREŽIVLJANJE BREZPOSELNIH MLADIH

- PREŽIVLJANJE

vir preživljanja

denarna socialna pomoč (A14, B13, C15, Č16, D25, E19, F15, G16, I17, J19, K17), starši (H15), partner (J20)

skupno bivanje

punca in otroka (A15), oče (B14), partnerka in otroci (C16, Č17), mama in hčerka (D28), starši in brat (G18), starši (H17), starši in sestra (I20), partner in otrok (J22)

priložnostna dela

zaslužek od priložnostnih del (D26, F16, I18), priložnostna dela (G17)

gradbena dela

plačilo za gradbena dela (E18)

prispevek k preživljanju

nima za položnice in hrano (E20), ne prispeva za položnice in hrano (F17), veliko prispeva k svojemu preživetju (I21)

težko preživljanje

denarna socialna pomoč (F24)

materialne dobrine

malo si lahko privošči (F25)

manjša opravila

občasen zaslužek (H16)

lastno gospodinjstvo

svoje gospodinjstvo (I19)

zaslužek

prodaja slik (J21)

drugi viri

ne sme (K18)

bivanje

sama (K19)

- ZAPOSLOVANJE

interes

želja po zaposlitvi (F23)

DELO NA ČRNO

- SIVA EKONOMIJA

delo na črno

brez izkušenj (A16, B15, B16, C17, Č18), delo v pekarni (D27), kadar jo potrebujejo (D29, F19), gradbena dela (E21), gospodinjska pomoč (F18), varstvo otrok (F20), neprijavljeno delo (F21), gradbeništvo (G19), ima izkušnje (G20, H18, K20), delo pri privatniku (G21), delo v strežbi (H19, H21), gospodinjska opravila (H20), montaža oken in vrat (I22), prodaja slik brez računa (J23), različne cene (J24), ni vedela (K21), delo v gostilni (K22)

razlog za delo na črno

zaradi zaslužka (D30, F22, G22, G23), drugača ni dobila (D31), da dobi denar (E22), pošteno plačilo (G24), ker je treba priti do denarja (H22), ker je to dobil (I23), želel je delati (I24), ker je preveč delal (I28), neveljavna podjemna pogodba (K23)

IZKUŠNJE Z ZAPOSILTVAMI OZ. DELOM

- PREJŠNJA ZAPOSILITEV

nikoli zaposlen

nikoli zaposlen (A17, C18, Č19)

nikoli zaposlena

nikoli zaposlena (B17, J25, K24)

zaposlitev za določen čas

voznik tovornjaka (E23), zaposlen v trgovini (G28), zaposlena v gostilni (H23), zaposlena v trgovini (H24), zaposlen pri avtomehaniku (I29)

izkušnje

dobre izkušnje (E24)

prenehanje pogodbe o zaposlitvi

odpustitev (E25)

zaposlitev prek javnih del

center za socialno delo (H25, H26)

zaposlitev prek podjemne pogodbe

zaposlen pri avtomehaniku (I27)

- ISKALEC PRVE ZAPOSILITVE

iskalec prve zaposlitve

da (A18)

iskalka prve zaposlitve

da (D36, F27, J28)

ni iskalec prve zaposlitve

ni iskalec prve zaposlitve (G29, I30)

- PREJŠNJE IZKUŠNJE

delo prek študenta

- delo v gostilnah (D32), delo v pekarni (D33, K25), delo v trgovini (F26, J27), ima izkušnje (J26)*
- praktično usposabljanje
- praksa v vrtcu (D34), izdelovanje oken (I25), delo v mizarstvu (I26)*
- usposabljanje prek Zavoda za zaposlovanje
- usposabljanje v vrtcu (D35)*
- delo v gostinstvu
- delo v gostinstvu (G25)*
- delo v trgovinah
- delo v trgovinah (G26)*
- delo na komunali
- delo na komunali (G27)*
- ZAPOSLOVANJE PREK JAVNIH DEL
 - kriteriji za zaposlitev prek javnih del
 - prijava na Zavodu za zaposlovanje (H27), spreminjanje kriterijev (H28)*
- DELOVNE IZKUŠNJE
 - delovne izkušnje
 - ima izkušnje (I31)*

DISKRIMINACIJA PRI ISKANJU ZAPOSLOVANJA

- DISKRIMINACIJA
 - splošna ocena
 - ni diskriminiran (A19, Č20, I32), ni diskriminirana (B18, D37, H29, K26), je diskriminiran (E26, G30), niti ni diskriminirana (F28), je diskriminirana (J29)*
 - dejavnik diskriminacije
 - Rom (A20, C19, Č21), Romkinja (D38), neugotovljena stopnja sposobnosti (E27), izobrazba (F29, G31, J32), navzkrižje z zakonom (G32), oče iz Bosne (G33, G34), ženska (J30), otrok (J31)*
- ZAPOSLOVANJE
 - nezmožnost redne zaposlitve
 - izobrazba (F30)*
 - nezmožnost zaposlitve
 - ženska in otrok (J33), bolniška za otroka (J34), še več otrok (J35)*
- PRAKSE ZAPOSLOVANJA
 - zaposlovanje moških
 - raje zaposlujejo moške (J36)*

DELOVNA MESTA V OBČINI RIBNICA

- DELOVNA MESTA
 - zasedena delovna mesta
 - polne proizvodnje (A21)*

število delovnih mest

premalo delovnih mest (A22), dovolj delovnih mest (B19, C20, H30, I33), ni veliko delovnih mest (Č22), malo delovnih mest v Ribnici (Č24), dva, tri delovna mesta (Č25), veliko delovnih mest (D39), v podjetju dela veliko ljudi (D40), ni dovolj proizvodenj (E28)

prosta delovna mesta

komunala (C21)

delovna mesta drugje

vožnja v druge kraje (E29)

privatna podjetja

veliko privatnih podjetij (G36)

nova delovna mesta

nove trgovine (G38, J37), nova delovna mesta (J38)

veliko proizvodenj

veliko proizvodenj (J39)

- ZAPOSLOVANJE

majhna možnost zaposlitve

težko (Č23)

možnost zaposlitve

želja po zaposlitvi (D41, H31, I34, K27), v Ribnici ali Kočevju (I35)

nezmožnost zaposlitve

veliko privatnikov (F31), veliko družinskih podjetij (F32), zaposlitev za nedoločen čas (F34), privatna podjetja (G37)

- PONUDBA DELOVNIH MEST

izboljševanje ponudbe delovnih mest

ponudba se izboljšuje (G35)

- NEZAINTERESIRANOST

možnost zaposlitve

veliko delovnih mest v proizvodnjah (H32)

- PRAKSE ZAPOSLOVANJA

zaposlovanje prek študenta

lažje dobiš delo prek študenta (J40)

otežena zaposlitev za določen čas

zaposlitev za določen čas (J41)

otežena zaposlitev za nedoločen čas

zaposlitev za nedoločen čas (J42)

POVEZAVA MED BREZPOSELNOSTJO TER PSIHIČNIM POČUTJEM IN SAMOPODOBO

- POČUTJE

isto počutje

nespremenjeno psihično stanje (A23, A24, B21, B22), normalno (C22), nič drugače (C23), vse normalno (Č27)

dobro počutje

dobro počutje (Č28, J46), dobro psihično počutje (K29)

slabo počutje

slabo počutje (D42), manjvrednost (F35, G42, J47), prizadetost (F36), nekoristnost (F38, G41), neenakopravnost (F39), depresija (G39), obupanost (G40), neprijetnost (I39), nesvobodnost (I42)

sprememba počutja

še slabše počutje (D46), ja (E32, I40), zdaj je bolje (E33), spočitost (E34), niti ne (F40), na slabše (G43), se je bolje počutil (G44), se ni spremenilo (H36, K31), ker nima denarja (I41), je drugačno (J48), manj stresa (J51)

upanje

ni obupana (J43), upanje na zaposlitev (J44, K30), bo videla, kako bo (J45)

želja po spremembi

ne želi dolgo tako živeti (J52)

- POČUTJE IN SAMOPODOBA

ocena povezave

ne vidi povezave (B20, Č26, H33), fenomenalna (E30), aktivna prostovoljka (H34), ji ni dolgčas (H35)

- NEPRODUKTIVNOST

neizkoriščanje dni

dnevi mi gredo v prazno (D43), dolgčas (I37)

- NEVEDNOST

nevednost

ne veš, kaj bi delal (D44), ne ve, kaj naj dela (I36)

- FINANČNA OMEJENOST

finančna omejenost (F37)

denar

potreba po denarju (D45), nima denarja (I38)

- NEOBVEZNOST

ni obveznosti

brez obveznosti (E31)

več časa

ima več časa (J49)

manj obveznosti

manj obveznosti (J50)

- SAMOPODOBA

dobra samopodoba

v redu samopodoba (K28)

POMEN DELA MLADIM

- PLAČILO

pomen

velik pomen (A25, K32)

ureditev stanovanja

ureditev barake (A26), ureditev (Č29)

nevednost

nepoznavanje (B23, C24), ni razmišljal (E35)

materialne dobrine

bi si kaj kupila (B24), več bi si privoščila (H38, J58, K34), kupil bi si, kar bi hotel (I46)

kvaliteta življenja

lepše življenje (Č30, H37), kvalitetno življenje (F41)

ocena o plačilu

super (D47), svoj denar (D48, I43), prošnja za posojilo denarja (I44, J57), prošnja za denar (I45)

počutje

neobremenjenost (D50), pomirjenost (D51), samozavest (F42), neodvisnost (G45, I48), samostojnost (I47, J53), pomembnost (J54), enakopravnost partnerju (J55), enakopravnost drugim zaposlenim (J56)

drogiranje

drogiral bi se (E36)

slabše počutje

bilo bi slabše (E37)

navajenost na trenutno stanje

navada na to, da ima denar za sproti (E38)

preživetje

lažje bi preživela (K33)

varčevanje

bi kaj privarčevala (K35)

- FINANČNO STANJE

preskrbljenost

preskrbljenost (D49)

- DOHODEK

plačevanje

najemnina (K36), položnice (K37), kakšna malenkost (K38)